

Hoofstuk 9: Empiriese gegewens en navorsingsbevindings van die blanke adolessente.

9.1 Inleiding

Die navorser het probleme ervaar met die selektering van die vyf blanke respondente. Alhoewel daar wel blanke dogters tussen 13 en 17 jarige ouderdom na PATCH verwys is, het twee van die dogters nie aan die kriteria vir die keuse van respondente voldoen nie, aangesien die seksuele misbruikvoorvalle langer as vier maande voor die verwysing na PATCH plaasgevind het. Drie ander blanke adolessente het nie belang gestel om aan die navorsing deel te neem en by langtermyn terapie in te skakel nie en een ander blanke adolessent moes beveilig word en is in veiligheid buite PATCH se diensarea geplaas. Die navorser is van mening dat geheimhouding en onderaanmelding 'n probleem is met blanke slagoffers van seksuele misbruik. Die navorser het ook gevind dat tydens dienslewering aan die blanke adolessente, dat hulle ouer(s) self deurlopend ook die navorser kom sien het vir individuele sessies. Aangesien die navorser die respondente vir baie sessies gesien het, sal die navorser sommige sessies gesamentlik bespreek vir bondigheidsdoeleindes.

9.2 Bespreking van gevallestudies

9.2.1 Biografiese inligting van gevallestudie een: Nicolette Kotze

Naam van die adolessent: Nicolette Kotze

Kultuurgroep: Blank

Ouderdom: 13 jaar oud

Geslag: Vroulik

Aantal kinders in die pleeggesin: 4

Huistaal: Engels

9.2.1.1 Agtergrondinligting van Nicolette Kotze

Nicolette is op 16 maande uit haar ma se sorg verwyder en by Cotlands, 'n plek van veiligheid, geplaas. Op sewejarige ouderdom is sy deur dieselfde gesin as haar biologiese suster in pleegsorg geneem. Sewe jaar gelede het Nicolette se biologiese suster beweer dat sy deur hulle pleegpa seksueel misbruik is. Die beweringe is onder die betrokke welsynsinstansie se aandag gebring en mev. Kotze het die beweringe toegeskryf aan die Bi-polêre versteuring wat Nicolette se suster gehad het. Nicolette se suster is in alternatiewe sorg geplaas. Nicolette het later onthul dat sy na bewering

oor 'n verloop van tyd deur haar pleegpa onsedelik aangerand en verkrag is. Na onthulling het haar pleegma van die beweerde oortreder geskei.

9.2.1.2 Impak van die beweerde seksuele misbruik op Nicolette volgens die onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met Nicolette se pleegmoeder, mev. Kotze.

Mev. Kotze gee skriftelike toestemming vir Nicolette se deelname aan die navorsing.

Tabel 9.1: Agtergrondgeskiedenis van Nicolette Kotze

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Ontwikkingsgeskiedenis:	Ontwikkeling tydens babajare en kleutertydperk is onbekend.	Vanaf sewejarige ouderdom in pleegsorg.
	Traumagebeure: verwydering uit moeder se sorg, in 'n plek van veiligheid geplaas, pleegsorgplasing op sewejarige ouderdom, deur haar pleegvader seksueel misbruik, haar biologiese suster het Bi-polêre versteuring.	Nicolette is telkens deur belangrike persone in haar lewe, naamlik haar biologiese moeder en toe haar pleegvader in die steek gelaat.
Gesondheidsgeskiedenis:	Voor verkragting.	Goed.
	Na verkragting.	Kla van maagpyn. Sy het vir 'n maand opgegooi. Blaasprobleme. Moeg. Kan nie slaap nie. Vagina jeuk en kry nie maandstonde nie.
Emosionele funksionering:	Voor verkragting.	Vrolike en spraaksame kind.
	Na verkragting.	Skuldgevoelens dat mev. Kotze se dogter haar sal haar blameer oor die onthulling en dat sy die familie opbreek. Bang vir die beweerde oortreder en bang dat hy gaan uitvind dat sy vertel het.
Interpersoonlike verhoudings:	Voor verkragting.	Nicolette het 'n goeie verhouding met mev. Kotze se biologiese seun en dogter gehad. Nicolette en haar biologiese suster het nie 'n goeie verhouding gehad nie weens haar suster se Bi-polêre versteuring.
	Na verkragting.	Band tussen mev. Kotze en Nicolette het verswak, na

		verkragting en voor onthulling, want Nicolette het onttrek. Nicolette is prefek, goeie verhoudings met portuurgroep. Beweerde oortreder het na onthulling gesê dat Nicolette nie sy kind is nie. Mev. Kotze se seun was baie verward oor die beweringe. Nicolette het gedink dat hy haar nie glo nie en het onwelkom gevoel.
Gedragsprobleme:	Voor verkragting.	Energieke en gehoorsame kind.
	Na verkragting.	Nicolette het onttrek en was stil, sy het haar kamerdeur en gordyne in kamer toegemaak. Selfskending, sy het haarself begin sny. Sy was obsessief oor haar sport. Die aand wat mev. Kotze die beweerde oortreder gekonfronteer het, het Nicolette haar polse gesny en was sy by die hospitaal. Sy het geskree en was baie ontsteld.
Kognisie:	Voor verkragting.	Geen probleme nie.
	Na verkragting.	Herhaalde nagmerries van die beweerde oortreder.
Seksualiteit:	Voor en na verkragting.	Baie onskuldige kind en die beweerde oortreder het dit uitgebuit.
Skoolprestasie:	Voor verkragting.	Skoolvordering en bywoning goed.
	Na verkragting.	Dit is belangrik vir Nicolette om goed te doen op skool.
Voorval inligting:	Die verkragting.	Mev. Kotze het Nicolette vanaf onthulling bygestaan en geglo, en die beweerde oortreder geskei.
Dissipline:	Voor en na onsedelike aanranding.	Strafmetode is om met haar te praat.
Gesinslewe:	Voor verkragting.	Pleegpa misbruik alkohol en is baie dominerend. Mnr. en mev. Kotze het huweliksprobleme gehad.
	Na verkragting.	Mev. Kotze skei mnr. Kotze en ondersteun Nicolette. Mev. Kotze se biologiese kinders is al volwasse en woon nie meer in die huis nie.

9.2.1.3 Verloop van sessie een. Teenwoordig: Nicolette Kotze en mev. Kotze.

Verduidelik PATCH en die navorser se rol. Informele gesprek met Nicolette. Waarneming begin in die aanvangsfase wanneer die terapeut die adolessent se verhouding met haar ouer(s), die mate waarin die adolessent skei van haar ouers(s) en die adolessent se algemene gedrag waarneem (Geldard & Geldard, 2002:89).

Tabel 9.2 : Kwalitatiewe data van sessie een met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Verlig toe sy sien wie die navorser is, aangesien die navorser en Nicolette mekaar toevallig by die hondeopleidingklasse oor die naweek ontmoet het.	Volgens Nicolette was sy by die dokter oor die maagpyn.
Nicolette is aanvanklik senuweeagtig, later ontspan sy.	Volgens Nicolette wil sy nie na 'n mans-dokter gaan vir die mediese ondersoek nie, maar na 'n vrouedokter.
Druk op maag, asof maagpyn het. (Psigo-somaties.) Snye op arms sigbaar.	Volgens Nicolette wil sy nie teruggaan na die sielkundige nie en wil by die navorser inskakel vir terapie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Mev. Kotze glo en ondersteun Nicolette. Mev. Kotze gaan van die beweerde oortreder skei.	Weerstand om te praat oor die voorval.
Nicolette was by 'n sielkundige in verband met selfskendende gedrag en depressie, en het seksuele misbruik daar onthul.	Die seksuele misbruik is op haar voorgrond.

9.2.1.4 Verloop van sessie twee. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: "Slaapprobleme," (sien punt 6.2.2.10). Volgens Gil (1996:185) moet kliniese intervensie in konteks voorsien word. Daarom het die navorser op 'n onmiddellike behoefte gefokus, naamlik haar slaappatroon. Voltooi 'n gedeelte van die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool.

Tabel 9.3 : Kwalitatiewe data van sessie twee met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette was aanvanklik senuweeagtig en het ontspan toe die navorser haar betrek by gesprekvoering oor haar slaapprobleme.	Volgens Nicolette was die mediese ondersoek ongemaklik. Die dokter was 'n vrou.
Sy het aktief deelgeneem aan bespreking van die aktiwiteit. Nicolette lag en noem dat "skape tel" nie werk wanneer sy nie kan slaap nie.	Nicolette wil 'n dagboek hou van die ure wat sy slaap. Volgens Nicolette kry sy nagmerries van die verkragting en wil sy skryf wat sy droom. Volgens Nicolette sien sy die beweerde oortreder se gesig in haar

	gedagtes.
Nicolette druk op maag, noem dat sy hardlywig is.	Nicolette maak moedeloos die stelling: “Ek doen niks meer nie.”
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy is terneergedruk omdat sy skool en atletiekoefening mis weens alles wat gebeur.	Weerstand om te praat oor die voorval.
Sy spreek die wens uit om haar biologiese ma te ontmoet.	Haar slaapprobleme is op haar voorgrond.

9.2.1.5 Verloop van sessie drie. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Mev. Kotze bevestig dat Nicolette se suster en ’n ander dogter wat ook by hulle gebly het, bevestig het dat die beweerde oortreder hulle ook seksueel misbruik het. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: Liggaamgevoelens, (sien punt 6.2.1.5). Voltooi die res van die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool.

Tabel 9.4 : Kwalitatiewe data van sessie drie met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette kom nie meer so terneergedruk soos aanvanklik voor nie.	Volgens Nicolette het sy die bedtydplan toegepas en slaap sy beter. Volgens Nicolette voel sy gelukkig dat haar ma ondersteunend is en dat sy ’n goeie sportafrigter het.
Sy druk nie meer op haar maag nie en kom meer op haar gemak voor.	Nicolette is hartseer oor haar sportafrigter wat kanker het en na Engeland is.
Nicolette kom kwaad voor terwyl sy ventileer oor haar gevoelens.	Nicolette ventileer oor die polariteite wat sy ervaar teenoor beweerde oortreder, naamlik liefde omdat hy haar pa was en kwaadgevoelens oor wat hy gedoen het.
Goeie oogkontak.	Nicolette noem dat sy skuldig voel, want sy kon die seksuele misbruik vroeër gestop het. Volgens Nicolette het sy op ’n jong ouderdom nie geweet dat dit verkeerd is wat die beweerde oortreder gedoen het nie.
	Volgens Nicolette is sy kwaad vir die beweerde oortreder en kwaad vir haar biologiese ma dat sy haar opgegee het. Nicolette wil nie meer in pleegsorg wees nie.
	Nicolette vertel dat haar biologiese ma vir haar en haar susters mishandel het en dat hulle vol bloukollie was en toe verwyder is.
	Nicolette ventileer oor die beweerde oortreder se biologiese seun se reaksie op haar onthulling. Volgens Nicolette lyk dit asof hy haar nie glo nie en laat hy haar onwelkom voel.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy en haar kêrel is al ses maande in ’n verhouding.	Weerstand om in pleegsorg te wees weens die seksuele misbruik deur haar pleegpa en

	die reaksie van sy seun na onthulling.
Nicolette is gefrustreerd omdat al die gesinslede maak asof hulle nou die slagoffers is.	Die seksuele misbruik en haar gevoelens is op haar voorgrond.

9.2.1.6 Verloop van sessie vier. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteite: “Die vulkaan” en “Die verkeerslig,” (sien punt 6.2.4.3. en 6.2.4.5). Adollesente wat seksueel misbruik is, het ’n geneigdheid om woede te ignoreer of om uit te bars en so te reageer dat beide die adollesent en ander om haar seerkry (Knauer, 2000:83).

Tabel 9.5 : Kwalitatiewe data van sessie vier met Nicolette Kotze.

NIE VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette dui op die skaal aan dat sy 7 uit 10 keer vulkaanontploffings ervaar.	Nicolette ventileer dat sy vanoggend vir die beweerde oortreder se seun kwaad was. Haar pleegma het voorgestel dat Nicolette hom vra om haar skool toe te neem. Hy was onvriendelik en het vinnig gery toe hy haar geneem het. Volgens Nicolette het sy hom net geïgnoreer.
Goeie oogkontak. Stem is emosiebelaaï, maar sag.	Nicolette vertel eerlik dat sy vir die eerste keer vir haar pleegma gejok het en gesê het dat haar ma vir haar moet kom haal en dat die atletiek oefening vroeër opgehou het, maar eintlik het haar afrigter nooit opgedaag nie. Volgens Nicolette was sy bang dat haar ma haar uit die atletiekklub gaan haal omdat die afrigter so onbetroubaar is en het daarom gejok.
Liggaamshouding en gesigsuitdrukking stem ooreen met haar emosionele uitdrukking. Sy is krities oor haar liggaamsbou.	Nicolette erken dat sy beter gevoel het, toe haar suster ook erken het dat die beweerde oortreder haar ook seksueel misbruik het, want toe weet sy dat sy nie die enigste een is nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette het die Hoërskool vir volgende jaar se opedag bygewoon.	Insidente wat haar kwaad gemaak het, is op haar voorgrond.
Nicolette se verhouding met haar biologiese suster is swak, want Nicolette voel dat haar suster selfgesentreerd is omdat sy nie eers moedersdag vir mev. Kotze wou kom kuier het nie.	Weerstand om begrip en empatie vir haar suster te toon en ventileer oor haar suster se gedrag in die verlede. Volgens Nicolette het haar suster dieselfde persoonlikheidsafwyking as haar biologiese moeder.
Nicolette se verhouding met die beweerde oortreder se seun is swak op die oomblik weens die onthulling.	

9.2.1.7 Verloop van sessie vyf. Teenwoordig: Nicolette en die beweerde oortreder se seun, Jason.

Die navorser gee erkenning aan Jason se gevoelens en gee geleentheid vir hom om te ventileer. Hy spreek sy kommer uit oor sy ma wat tekens van onttrekking toon. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Reaksies van belangrike persone na onthulling van die seksuele misbruik,” (sien punt 6.2.2.1.).

Tabel 9.6 : Kwalitatiewe data van sessie vyf met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette kom gespanne voor en druk weer op haar maag. Sy gee vir Jason 5 uit 10 vir sy optrede en teken op die gevoelgesiggie dat sy aanvanklik hartseer oor sy reaksie gevoel het.	Nicolette druk haar frustrasie uit dat Jason nooit by die huis is nie. Nicolette stem saam dat dit positief was dat Jason saam met haar vandag gekom het. Nicolette ventileer oor wat Jason vir haar gesê het na onthulling. Volgens Nicolette was hulle verhouding voor onthulling goed en nou is dit baie sleg.
Nicolette teken in dat sy verward gevoel het na onthulling aan die sielkundige. Volgens Nicolette het sy gewonder of haar ma haar sal glo. Sy gee die sielkundige 10 uit 10 vir haar reaksie.	Volgens Nicolette het die sielkundige die keuse vir haar gegee, naamlik of Nicolette vertel vir haar ma van die seksuele misbruik of sý moet. Volgens Nicolette is sy tevrede met die sielkundige se reaksie na onthulling.
Sy gee haar ma 10 uit 10 vir haar reaksie en teken op die gevoelgesiggie dat sy gelukkig voel oor haar ma se reaksie.	Volgens Nicolette het sy gedink dat haar pleegma haar nie sal glo nie, want toe haar suster vroeër dieselfde beweringe gemaak het, het niemand haar geglo nie.
Nicolette noem met 'n diep, emosiebelaaide stem: “nee” toe die navorser vra of Jason die beweringe aanvanklik geglo het.	Volgens Nicolette was haar verhouding met mev. Kotze sleg voor onthulling en het sy gedink dat haar pleegma haar nie sal glo nie. Volgens Nicolette het sy en mev. Kotze voor onthulling baie baklei en die beweerde oortreder het haar pleegma gemanipuleer.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Nicolette glo en ondersteun haar ma haar en is hulle verhouding nou “ongelooflik.”	Die reaksies van belangrike persone na onthulling is op haar voorgrond.
Verhouding met Jason is swak op die oomblik.	Weerstand om begrip te toon vir Jason se reaksie en optrede.

9.2.1.8 Verloop van sessie ses. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Volgens mev. Kotze is die egskedding in proses. Sy is dankbaar dat Nicolette in haar lewe is en noem dat sy nie weet wat sy sonder haar sou gedoen het nie. Jason was ook baie beter teenoor Nicolette nadat hy die navorser kom sien het. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Meryl se storie”, (sien punt 6.2.4.1.). Volgens Gil

(1996:79) is dit belangrik om die impak van seksuele misbruik dwarsdeur die terapeutiese proses te assesseer.

Tabel 9.7 : Kwalitatiewe data van sessie ses met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette het net twee keer haar maandstonde gekry, maar kry dit nie meer nie.	Volgens Nicolette voel sy soms skuldig omdat sy dit vroeër kon gestop het en omdat sy nie geweet het dat dit verkeerd was nie, en noem dat sy dom was. Sy noem dat sy gedink het dat haar ma haar nie sal glo nie.
Goeie oogkontak, luister aandagtig en gee goeie samewerking.	Volgens Nicolette het sy haar arms gesny maar niks gevoel nie. Die dag toe haar ma die beweerde oortreder gekonfronteer het, wou sy selfmoord pleeg en het haar polse gesny, waarna haar ma haar hospitaal toe geneem het.
	Volgens Nicolette het sy baie tyd alleen in haar kamer spandeer, gehuil en geskree in haar kussing. Sy het soms haar deur gesluit.
	Volgens Nicolette het sy baie hoofpyn en maagpyn gekry en was baie hardlywig van spanning.
	Volgens Nicolette het haar verhouding met haar vriende verswak en sy het gevoel "los my net uit."
	Volgens Nicolette was sy voor onthulling hartseer en depressief en het nie beheer oor haar emosies gehad nie. Volgens Nicolette het sy die woede wat sy ervaar het op haar ma gerig.
	Sy erken dat sy in ontkenning was en gemaak het asof haar pleegpa en hulle verhouding perfek was.
	Volgens Nicolette vind sy dit moeilik om van mans te hou. Sy noem dadelik dat sy nie dink dat sy "gay" is nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy en haar kêrel het verhoudingsprobleme.	Die impak van die seksuele misbruik op Nicolette is op haar voorgrond.
Goeie portuurgroepverhoudinge nou.	Geen weerstand nie.

9.2.1.9 Verloop van sessie sewe en agt. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die ondersoekbeampte neem Nicolette se verklaring tydens sessie sewe by PATCH af. Haar juffrou het ingesit vir emosionele ondersteuning en sy het verkies dat haar ma in die wagkamer moet wag. Sy het senuweeagtig voorgekom, was moeg na die

tyd en het die wens uitgespreek om te gaan slaap. Nicolette was die volgende dag skool toe, maar kon nie konsentreer en dit hanteer nie en is toe huis toe.

Tydens sessie agt noem Nicolette dat sy gehoor het dat 'n leuenverklikker op jou hartklop werk. Sy noem bekommerd dat haar hart definitief vinniger gaan klop as gevolg van spanning wanneer sy gaan getuig en dan gaan dit lyk asof sy nie die waarheid praat nie. Die navorser betrek Nicolette by die bespreking van redes waarom tieners skuldig voel oor die seksuele misbruik, (sien punt 6.2.3.1.). Volgens Conradie (2000:12) voel slagoffers van seksuele misbruik baie keer verantwoordelik vir die seksuele misbruik en blameer hulleself.

Tabel 9.8: Kwalitatiewe data van sessie agt met Nicolette Kotze.

NIE VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Haar stem druk emosie uit.	Volgens Nicolette was sy en haar ma verras toe die inspekteur hulle inlig dat die beweerde oortreder gearresteer gaan word. Volgens Nicolette wil sy hê dat die beweerde oortreder gestraf moet word, maar dat hy nie tronk toe moet gaan nie.
Kom al meer selfversekerd voor.	Nicolette wil weet of sy die beweerde oortreder gaan sien wanneer hy getuig, want sy is bang dat sy later haarself nie gaan glo nie. Volgens Nicolette haat sy nie die beweerde oortreder nie en is sy nog lief vir hom.
Nicolette demonstreer dat haar slaaphemp nie te oop was nie, dit het net bietjie maag gewys en stywerig gesit. Die navorser stel haar gerus dat sy nie skuldig hoef te voel oor haar slaapkler wat sy gedra het nie. Dit het nie haar pleegpa die reg gegee om dit te doen nie.	Nicolette noem dat sy skuldig gevoel het omdat sy die seksuele misbruik vir so lank 'n geheim gehou het. Volgens Nicolette het sy skuldig gevoel toe hy saam met haar kaal geswem het. Volgens Nicolette het sy hom gevra of dit verkeerd is en hy het vir haar gevra of haar vriende dan nie saam met hulle pa's stort nie.
Volgens Nicolette het sy min geëet die dag van die verklaring asook die dag daarna.	Volgens Nicolette het die beweerde oortreder gesê dat hy dit met haar gedoen het omdat sy aangeneem is en dat hy nooit so iets met sy eie dogter sou doen nie.
Goeie oogkontak.	Volgens Nicolette hou sy nie daarvan om aangeraak te word nie, veral nie deur mans nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Goed gedoen in die eksamen.	Die hofverrigtinge, ambivalente gevoelens teenoor beweerde oortreder en skuldgevoelens is op haar voorgrond.
Vriende is baie ondersteunend. Sy het gereeld kontak met Jason via internet.	Weerstand dat die beweerde oortreder tronk toe gaan, wil hê dat hy hulp moet kry.

9.2.1.10 Verloop van sessie nege. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die navorser betrek haar by die aktiwiteit: “Skuldgevoelens / ambivalente gevoelens”, (sien punt 6.2.3.1.).

Tabel 9.9: Kwalitatiewe data van sessie nege met Nicolette Kotze.

NIE VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette skud haar kop en noem dat sy geen goeie tye saam met die beweerde oortreder mis nie.	Volgens Nicolette was die beweerde oortreder by die huis in verband met die egskedingsaspekte, en sy het na haar kamer gegaan. Volgens Nicolette het die beweerde oortreder om verskoning gevra, maar hy het ook gesê: “...maar dit was nie so erg nie.”
Sy kom kwaad voor toe sy vertel wat die beweerde oortreder gesê het toe hy om verskoning gevra het.	Volgens Nicolette is die beweerde oortreder arrogant, dominerend en dink hy dat slegs hy reg is. Nicolette noem dat die beweerde oortreder verantwoordelik en die skuldige party is.
Mooi aangetrek en versorg. Sy druk emosie in haar stem uit. Sy is ernstig tydens bespreking.	Nicolette ventileer oor mense wat die seksuele misbruik minimaliseer deur te sê: “...hy het jou nie verkrag nie” en “hy het nie te ver gegaan nie.” Volgens Nicolette het sy fisiese pyn ervaar tydens die seksuele misbruik.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Mev. Kotze lig navorser in dat die egskeding in die week afgehandel sal wees.	Die beweerde oortreder en die seksuele misbruik is op haar voorgrond.
Volgens Nicolette moet sy dalk ophou atletiek doen weens rugprobleme en dan voel sy dat sy liever kan doodgaan.	Weerstand om sy verskoning te aanvaar weens die minimalisering en omdat dit blyk hy neem nog nie volle verantwoordelikheid nie. Sy is onseker oor die saak.

9.2.1.11 Verloop van sessie tien en elf. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Tydens sessie tien noem Nicolette dat sy aan die een kant skuldig sal voel indien sy voortgaan met die saak en die beweerde oortreder tronk toe gaan, omdat sy familie nie dit wil hê nie. Aan die ander kant wil sy getuig vir haarself, want sy voel wat hy gedoen het, is verkeerd en dan sal sy tevrede wees met wat die magistraat ookal besluit. Volgens Nicolette was die beweerde oortreder altyd onder die invloed van alkohol wanneer hy dit gedoen het en dink sy dat hy alkohol misbruik. Volgens Nicolette sal sy tevrede voel om die saak terug te trek en om nie te getuig nie indien

die beweerde oortreder 'n beter persoon wil word en sal instem om vir terapie te gaan. Volgens Nicolette sal sy dit aanvaar indien die hof steeds besluit om te vervolg, en voel dan dat dit God se besluit was. Tydens sessie elf vergader mev. Kotze, die navorser, die sielkundige van die beweerde oortreder en die beweerde oortreder self. Die navorser bespreek die moontlikheid van 'n aanbeveling aan die hof op Nicolette se versoek, dat die saak tydelik teruggetrek word indien die beweerde oortreder instem om vir terapie in te skakel solank as wat die sielkundige van mening is hy moet inskakel. Die beweerde oortreder noem dadelik dat hy bereid is om sy samewerking te gee. Die navorser wys hom daarop dat die finale beslissing by die staatsaanklaer is en dat die navorser slegs bereid is om die aanbeveling te doen op Nicolette se versoek en dat die navorser van mening is dat die voorvalle 'n negatiewe impak op Nicolette gehad het. Indien hy egter nie sy samewerking gee nie of daar ander kinders is wat klagtes indien, sal die navorser die staatsaanklaers daarvan in kennis stel.

9.2.1.12 Verloop van sessie twaalf. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Volgens mev. Kotze is die egskeiding twee weke gelede afgehandel. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “My naam,” en “Gunstelingdinge”, (sien punt 6.2.3.3. en 6.2.3.2.). Een van die gevolge van seksuele misbruik is 'n lae selfbeeld en 'n gevoel van waardeloosheid (Bolger, Patterson & Kulpersmidt, 1998:1171).

Tabel 9.10 : Kwalitatiewe data van sessie twaalf met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette kom aanvanklik teneergedruk voor. Hou maag vas, want sy ervaar pyn by haar maag.	Volgens Nicolette voel sy hartseer die afgelope paar dae.
Sy het haar hare korter gesny.	Sy vertel dat sy die behoefte voel om toilet toe te gaan, maar dan kan sy nie urineer nie.
Goeie oogkontak. Nicolette lag toe sy vertel van haar bynaam.	Volgens Nicolette dink sy dat haar biologiese ma haar naam gekies het en noem dat haar ma twee van haar susters ook dieselfde naam gegee het. Volgens Nicolette is haar biologiese ma 'n skisofreen of het sy Bipolêreverstoring.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy gaan weer 'n dokter wat spesialiseer in sportbeserings sien.	Weerstand om op te hou met atletiek weens rugprobleme.
	Haar atletiek en afrigter wat siek is, is op

	haar voorgrond.
--	-----------------

9.2.1.13 Verloop van sessie dertien. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Mev. Kotze het 'n vriend ontmoet. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Onvoltooide sinne,” (sien punt 6.2.3.4.). 'n Figuur word gesien as dit wat op daardie oomblik vir die adolessent die belangrikste is (Blom, 2004:12).

Tabel 9.11: Kwalitatiewe data van sessie dertien met Nicolette Kotze.

NIE VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette is stiller wanneer haar ma by is en praat meer spontaan wanneer sy alleen saam met die navorser is. Sy is nie so terneergedruk soos in die vorige sessie nie.	Volgens Nicolette het sy aanvanklik nie daarvan gehou toe mev. Kotze en haar nuwe vriend hande vashou en mekaar soen nie, nou is sy beter.
Nicolette skryf: “...ek raak onsteld wanneer ek dink aan die hele episode / ...ek raak kwaad wanneer ek die beweerde oortreder sien / ...my pleegpa is afskuwelik en vet / ...my biologiese ma is mal en dom / ek raak hartseer wanneer ek aan al sewe of agt my susters dink / ...my gevoelens word seergemaak wanneer die beweerde oortreder in my lewe is of wanneer ek van hom droom / ek voel skaam as ek dink aan die beweerde oortreder.”	
Nicolette skryf verder: “...ek hou daarvan wanneer ek hardloop, ...ek is sporty, ...ek wil nie ophou hardloop nie, ...ek geniet dit wanneer ek hardloop.”	
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Mev. Kotze het 'n vriend wat belangstel om 'n verhouding met haar aan te knoop.	Die voorval en die beweerde oortreder is op haar voorgrond.
Sy en haar kêrel het opgebreek.	Weerstand om op te hou met atletiek.

9.2.1.14 Verloop van sessie veertien. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Reg of verkeerd,” (sien punt 6.2.5.5.). Nicolette wil ook die aktiwiteit later saam met haar ma doen.

Tabel 9.12 : Kwalitatiewe data van sessie veertien met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette lyk opgewonde toe sy voorstel dat sy en haar ma die waardeaktiwiteit moet	Volgens Nicolette voel sy bang om met haar ma te praat omdat haar ma kwaad word. Sy

doen. Nicolette en haar ma se waardekaarte stem presies ooreen en Nicolette is opgewonde daaroor.	noem aanvanklik ongeërg dat sy nie van haar ma se nuwe vriend hou nie, maar erken later dat dit nie so is nie en dat sy hom nog nie ken nie.
Nicolette huil omdat sy bekommerd is oor 'n vriendin van haar.	Volgens Nicolette was haar sportafriqter vir haar soos 'n vaderfiguur en 'n rolmodel.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Mev. Kotze se vriend gaan dalk later by hulle kom intrek.	Haar vriendin se omstandighede is op haar voorgrond.
	Weerstand om met haar ma te praat oor goed.

9.2.1.15 Verloop van sessie vyftien. Teenwoordig: Nicolette, mev. Kotze en haar nuwe vriend.

Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Selfgeldende gedrag,” (sien punt 6.2.3.8.). Om verantwoordelikheid te neem vir jouself is die kern van terapie vanuit die gestaltbenadering.

Tabel 9.13: Kwalitatiewe data van sessie vyftien met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Stiller voor haar ma as wanneer sy alleen is. Sy verbreek oogkontak toe haar ma vertel dat sy kwaad is dat Nicolette haar hare gesny het sonder haar toestemming.	Nicolette identifiseer haar vriendin as 'n passiewe persoon, die beweerde oortreder as 'n aggressiewe persoon en haar pleegma se dogter as selfgeldend.
Goeie energievlakke.	Sy erken dat sy meestal passief optree en dat dit net makliker vir haar is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Mev. Kotze se vriend het saamgekom na die sessie.	Sy toon weerstand om probleme met mev. Kotze te bespreek en noem dat dit makliker gaan wees om stil te bly.
	Die konflik tussen haar en haar ma oor haar nuwe haarstyl is op haar voorgrond.

9.2.1.16 Verloop van sessie sestien. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “My sintuie”, (sien punt 6.2.2.3.). Volgens Blom (2004:19) kan gesonde kontak gesien word as die individu se vermoë om kontak met die omgewing te maak deur gebruik te maak van haar sintuie, die vermoë om emosies op 'n gesonde manier uit te druk en die gebruik van intellek op verskeie maniere.

Tabel 9.14 : Kwalitatiewe data van sessie sestien met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Die verhouding tussen mev. Kotze en Nicolette blyk weer beter te wees as tydens vorige sessie.	Volgens Nicolette het sy gesien hoe die beweerde oortreder na haar kyk. Volgens haar was dit 'n aaklige kyk wat haar selfbewus gemaak het. Volgens Nicolette het sy gehoor dat hy vir haar sê dat sy nie haar ma moet sê nie.
Sy kom positief voor oor die komende eksamen. Goeie energievlakke.	Volgens Nicolette het sy drank geruik, gedink dat hy dronk is en was bang, want hy het enige iets gedoen wanneer hy dronk was.
Sy trek haar gesig toe sy vertel van die aanrakings.	Volgens Nicolette was die beweerde oortreder se aanrakings in die swembad en ander kere aaklig. Sy noem dat die beweerde oortreder aaklig en oud is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Mev. Kotze se vriend help Nicolette met haar huiswerk.	Die inligting wat sy met behulp van haar sintuie ontvang het, is op haar voorgrond.
Die beweerde oortreder het nou alle finansiële hulp aan mev. Kotze onttrek.	Geen weerstand nie.

9.2.1.17 Verloop van sessie sewentien en agtien. Teenwoordig: Nicolette.

Die navorser besoek Nicolette by die huis, want volgens mev. Kotze is Nicolette emosioneel en mev. Kotze is vir twee weke na Johannesburg saam met haar vriend. Nicolette noem dat sy gehuil het omdat sy nagmerries van die beweerde oortreder op 'n gereelde basis kry. Die navorser en Nicolette bespreek haar droom en sy maak 'n skets van haar droom. Sy noem dat die droom aaklig was en haar bang gemaak het. Volgens Nicolette is sy nat gesweet wanneer sy wakker word en die beweerde oortreder se gesig gesien het. Nicolette het behoefte om te ventileer oor die droom wat op haar voorgrond is. Volgens Nicolette het sy vir drie dae nie haar Prozac gedrink nie. Die navorser beveel aan dat sy 'n doktersopinie moet kry voordat sy net ophou om die Prozac te drink. Tydens sessie agtien was haar moeder terug en die navorser het Nicolette betrek by bespreking van die impak van die seksuele misbruik op haar en haar vordering tot op hede. Volgens (Gil, 1996:79) moet die assessering die ondersoek en waarneming van die idiosinkratiese impak van die seksuele misbruik, hoe dit deur die adolessent geprosesseer is en of dit normale funksionering beïnvloed het, insluit.

Tabel 9.15 : Kwalitatiewe data van sessie agtien met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette kom positief voor oor die trek na Johannesburg.	Volgens Nicolette voel sy nie meer skuldig nie. Volgens Nicolette huil sy nou nie meer so baie soos daardie tyd nie en kry sy nie meer hoofpyn en maagpyn soos voorheen nie. Volgens Nicolette voel sy meer in beheer van haar kwaadgevoelens.
Sy kom opgewonde voor toe sy die navorser vertel dat sy 'n "cheerleader" is.	Volgens Nicolette het sy nie gemaklik gevoel saam met haar kêrel nie en het daarom met hom opgebreek. Sy noem dat sy egter nou weet dat sy nie "gay" is nie.
Goeie oogkontak. Sy wys trots haar arms en dat sy nie meer merke het nie.	Volgens Nicolette sny sy nie meer haarself nie. Sy vertel dat toe sy haar gesny het, sy niks gevoel het nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens mev. Kotze trek hulle Desember na Johannesburg. Hulle oorweeg dit dat Nicolette op die Prozac moet bly totdat sy aangepas het in die nuwe skool in Johannesburg.	Haar impak van die seksuele misbruik en haar vordering tot op datum is op haar voorgrond.
Volgens Nicolette onttrek sy nie meer nie en hou daarvan om saam met haar vriende te wees.	Geen weerstand nie.

9.2.1.18 Verloop van sessie negentien. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Volgens mev. Kotze voel sy nou kwaad oor alles en sy gaan 'n sielkundige sien. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: "7de Laan," (sien punt 6.2.2.6.).

Tabel 9.16 : Kwalitatiewe data van sessie negentien met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette ervaar blaasprobleme en moet gereeld toilet toe gaan.	Volgens Nicolette het sy die beweerde oortreder se meisie (sy was mev. Kotze se beste vriendin) in die mall gesien. Sy het die aand van haar gedroom. Sy voel kwaad.
Maak baie gebruik van gesigsuitdrukings en handbewegings om te beklemtoon wat sy verbaal sê.	Volgens Nicolette kan sy dit nie glo van haar ma se vorige vriendin nie en noem dat sy nie daarvan hou om daarvoor te praat nie.
Sy kom selfbewus voor oor haar fisiese voorkoms en dink dat sy vet is.	Volgens Nicolette is sy nie aantreklik nie. Sy vertel dat die beweerde oortreder oor en oor vir haar gesê het dat sy vet is.
Sy kom kwaad voor weens haar ma se vorige vriendin se gedrag.	Nicolette noem haar positiewe eienskappe: sy het 'n mooi gesig en hare, sy is skaam en onskuldig, sy is hulpvaardig, eerlik, assertief, kreatief, slim, hou geheime en het 'n goeie humorsin.

	Volgens Nicolette is haar negatiewe eienskappe dat sy soms passief is en obsessief met sport is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette het in mev. Kotze se vorige vriendin vasgeloop in die dorp, met wie die beweerde oortreder 'n verhouding het.	Sy toon weerstand om te praat oor die droom wat sy gekry het. Mev. Kotze se vorige vriendin wat 'n verhouding met die beweerde oortreder het, is op Nicolette se voorgrond.

9.2.1.19 Verloop van sessie twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Volgens mev. Kotze het Nicolette die afgelope week depressief voorgekom. Sy het by die huis onthul dat die beweerde oortreder haar ook verkrag het. Nicolette het weer haar polse gekrap en mev. Kotze het haar verseker van haar liefde. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: "Vertrou," (sien punt 6.2.4.2.). Volgens Benedict (1994:200) kan dit moeilik vir 'n adolessent wees om weer mans te vertrou indien sy verkrag is deur 'n man wat sy vertrou het.

Tabel 9.17 : Kwalitatiewe data van sessie twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy kom ongelukkig en geïrriteerd voor.	Nicolette vra of die navorser haar gaan uitvra indien sy die navorser inlig wat haar depressief laat voel het. Sy onthul dat die beweerde oortreder haar verkrag het. Volgens Nicolette wil sy nie verder daaroor praat of enige iets verder daaraan doen nie. Sy onthul dat sy baie pyn ervaar het tydens die seksuele misbruik.
Nicolette noem met emosie in haar stem dat die beweerde oortreder en sy meisie nie oor die eienskappe van 'n persoon wat jy kan vertrou, beskik nie.	Nicolette vertrou die navorser, haar ma, sportafrieter en een vriendin. Volgens Nicolette beteken vertrou vir haar om alles vir jouself te hou.
Sy kom half geïrriteerd voor.	Nicolette noem dat sy nie die beweerde oortreder en sy meisie (mev. Kotze se vorige vriendin) vertrou nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het 'n verjaarsdagpartytjie gehad, maar die meisies het onderling met mekaar baklei.	Die verkragting is op haar voorgrond.
Die navorser stel voor dat sy 'n dokter moet sien vir die blaasprobleme.	Weerstand om die verkragting in fyn besonderhede te beskryf.

9.2.1.20 Verloop van sessie een-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Volgens mev. Kotze gaan dit weer beter met Nicolette. Die navorser en Nicolette lees die selfbeeldbeeldaktiwiteite wat sy by die huis moet voltooi, saam, (sien punt 6.2.3.5.). Volgens Yontef (1993:137) is introjeksie wanneer die individu inhoud van haar omgewing sonder kritiek en bewustheid aanneem. Nicolette het dit wat die beweerde oortreder vir haar gesê het naamlik dat sy vet is, kritiekloos deel gemaak van haarself. Die navorser betrek haar by die aktiwiteit: “Teenoorgesteldes in my”, (sien punt 6.2.3.7.). Aan die een kant moet sy redeneer dat sy nie vet is nie en aan die ander kant is dit die beweerde oortreder wat redeneer dat sy vet is; sy vertolk beide rolle.

Tabel 9.18 : Kwalitatiewe data van sessie een-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette lyk entoesiasies oor die selfbeeldaktiwiteite wat sy by die huis moet voltooi.	Nicolette het met selfvertroue telkens haar kant gestel: “Hoe maer wil jy dan hê ek moet wees? Jy moet ’n antwoord hê. Ek is nie ‘cheecky’ nie, ek vra jou net ’n antwoord. Ek sal gewig verloor wanneer jy gewig verloor. Ja, jy is drie keer so groot soos ek. Jy het cholesterol. Ek oefen baie. Die kinders by die dans het gesê ek lyk mooi, niemand anders sê vir my dat ek vet is nie.”
Sy gee goeie deelname tydens die leëstoeltegniek. Sy maak kontak met haar ervaringe en sal tussen-in noem dat dit presies is hoe hy teenoor haar opgetree het.	Nicolette het ook die kant van die beweerde oortreder gestel: “Ek weet nie. Moenie ‘cheecky’ met my wees nie. Net sodat jy nie vet is nie. Maar ek is ouer en jy is jonk. Hou op om bekommerd oor my te wees, wil jy net vetter en vetter word? Wat as jy verlam word?” Later kon sy nie meer aan redenasies vir sy kant stel nie en het sy gesien dat sy nog baie stellings namens haar kant kon maak.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette was by die skool se dans en het dit baie geniet.	Die beweerde oortreder se beskuldigings dat sy vet is, is op haar voorgrond.
	Geen weerstand nie

9.2.1.21 Verloop van sessie twee-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Mev. Kotze het die navorser telefonies ingelig dat Nicolette baie moeg is en baie slaap. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Die weersverslag,” (sien punt 6.2.1.7.). Emosionele regulasie verwys na die vermoë om die intensiteit en uitdrukking van gevoelens en impulse op ’n aanvaarbare manier te verander en te reguleer (Mash & Woolfe, 2002:388). Met behulp van die weersverslagaktiwiteit kon Nicolette haar gevoelens op ’n aanvaarbare manier uitdruk.

Tabel 9.19: Kwalitatiewe data van sessie twee-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Aanvanklik lae energievlakke, dit vermeerder soos die sessie vorder.	Volgens Nicolette het sy vir haar ma gesê dis reg as sy Johannesburg toe gaan, maar eintlik wou sy nie gehad het dat haar ma moet gaan nie. Volgens Nicolette kan sy nie met haar ma praat nie.
Sy krap gelukkige gevoelens uit en toon so aan dat sy nie gelukkig voel nie.	Volgens Nicolette is sy bekommerd oor haar een vriendin wat huislike probleme het.
Sy is in ’n ligte luim toe sy huis toe gaan, nadat sy geventileer het oor hoe sy voel.	Nicolette erken dat sy gisteraand haarself weer wou sny, maar toe eerder op die “treadmill” gehardloop het.
	Sy voel kwaad en gefrustreerd omdat haar vriend van wie sy hou, se ouers dit nie goedkeur dat hy ’n verhouding met haar het nie, omdat sy ’n jaar ouer is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette is ontsteld oor haar ma wat weg is Johannesburg toe en dat sy nie saamstem met die vrou wat haar tydelik versorg se roetiene nie.	Die vriendin wat probleme ervaar, is op Nicolette se voorgrond.
Sy het deelgeneem aan ’n vyf kilometer prethardloop en het baie goed gedoen.	Geen weerstand nie.

9.2.1.22 Verloop van sessie drie-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Kognisie,” “Nie-verbale gedrag” en “Persoonlike spasie,” (sien punt 6.2.2.8., 6.2.1.6. en 6.2.2.11.). Kognisie verwys na die innerlike prosesse en produkte van die geheue wat lei na “om te wees” (Berk, 2000:222). Die navorser betrek daarna vir Nicolette en mev. Kotze in die aktiwiteit: “Ken mekaar,” (sien punt 6.2.5.4.).

Tabel 9.20: Kwalitatiewe data van sessie drie-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette se liggaamshouding en stem dui daarop dat sy negatief ingestel is en haar energievlakke is laag.	Nicolette ventileer oor die Hoërskool waarheen sy volgende jaar gaan en noem dat dit 'n "stupid" skool is.
Nicolette gaap gedurig tydens die sessie.	Nicolette is in staat om verskillende moontlike verduidelikings vir die aktiwiteitsprente te gee.
Nicolette geniet die aktiwiteite en haar energievlakke lig met verloop van die sessie. Sy het die gesamentlike aktiwiteit saam met haar ma baie geniet en aktief deelgeneem.	Nicolette noem dadelik dat die beweerde oortreder nie in haar persoonlike spasie mag kom nie en dat dit haar ongemaklik sal laat voel.
Tydens die persoonlike spasie aktiwiteit, dui Nicolette aan met die klippies dat sy baie spasie tussen haar en die ander persoon benodig om gemaklik te voel.	Sy noem dat sy gemaklik voel saam met die navorser, haar ma en vriendin asook haar sportafrieter en dat hulle in haar persoonlike spasie mag kom.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy was by die dokter en daar is bevind dat haar moegheid weens bloedarmoede is en sy het 'n ysteraanvulling gekry.	Nicolette is negatief oor die skool waarheen sy volgende jaar gaan en dit is op haar voorgrond.
Kommunikasie tussen Nicolette en haar ma kan verbeter. Nicolette verwoord baie keer nie haar gevoelens aan haar ma nie.	Geen weerstand nie.

9.2.1.23 Verloop van sessie vier-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Mev. Kotze lig die navorser telefonies in dat Nicolette baie depressief voorkom en nie goed slaap nie. Nicolette het ook genoem dat sy voel soos "doodgaan." Nicolette en die navorser gaan saam deur die selfbeeldaktiwiteite wat sy ingevul het by die huis, (sien punt 6.2.3.5.).

Tabel 9.21: Kwalitatiewe data van sessie vier-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette kom vrolik en in 'n ligte luim voor.	Nicolette erken dat sy nog nie gereed voel om alles agter haar te sit nie en erken dat dit is omdat sy nie oor die voorvalle praat nie. Sy voel egter dat sy haar blaam teenoor haar ma kan laat vaar.
Goeie energievlakke.	Volgens Nicolette het sy haar gesny omdat sy nie die pyn beheer het, omdat sy gevoel het sy wil nie meer lewe nie en niks gehad het om voor te lewe nie. Sy voel gereed om hierdie gedrag te laat vaar.
Neem aktief deel aan die bespreking van die	Nicolette wil nie nou in 'n vaste verhouding

aktiwiteite.	wees nie. Volgens haar wil sy in beheer wees en keuses neem sou sy in 'n verhouding wees.
Sy het die selfbeeldaktiwiteite by die huis ingevul. Sy het onder andere ingeskryf: "I have overcome A LOT."	Nicolette noem dat sy 'n nuwe begin in Johannesburg wil maak waar niemand haar agtergrond ken nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser het navrae gedoen by 'n dokter in verband met kossoorte vir ystertekort en gee die inligting aan haar.	Die voorval en die impak daarvan op haar, is op haar voorgrond.
Van die meisies by die skool was jaloers en lelik met haar omdat seuns in haar belangstel.	Weerstand om oor die voorvalle in fyn besonderhede te praat.
Mev. Kotze gaan na Johannesburg die komende naweek.	

9.2.1.24 Verloop van sessie vyf-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: "Die lewenslyn," (sien punt 6.2.1.1.). Die terapeut kan deur aktief te luister aan die adolessent toon dat sy gewillig is om die adolessent se wêreld te betree en die adolessent se siening van die wêreld respekteer (Geldard & Geldard, 2002:93).

Tabel 9.22 : Kwalitatiewe data van sessie vyf-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette kom vrolik voor en versorg haarself fisies goed.	Volgens Nicolette was sy en haar suster in Cotlands geplaas en was sy laaste in pleegsorg geneem op sewejarige ouderdom.
Sy wys spontaan en entoesiasies die foto's van haar familie.	Nicolette vertel van haar skole, vriende en haar eerste soen.
Nicolette kom onseker voor oor haar ma wat die naweek na Johannesburg gaan.	Volgens Nicolette neem sy nog Prozac.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette het foto's van haar familie en vriende saamgebring om vir die navorser te wys.	Haar pleegplasing en biologiese susters is op haar voorgrond.
Sy gaan kontak met haar twee biologiese susters in Johannesburg hê. Sy skryf vir hulle.	Sy noem geen inligting van die beweerde seksuele misbruik tydens die lewenslyn nie en toon weerstand om daaroor te praat.
Die dokter het die navorser ingelig dat Nicolette se blaas wel geaffekteer kan wees as gevolg van die sielkundige impak van die seksuele misbruik. Sy het 'n afspraak by hom die komende week.	

9.2.1.25 Verloop van sessie ses-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Beide mev. Kotze en Nicolette is baie bly dat hulle nie meer Johannesburg toe gaan nie. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “My veiligheid,” (sien punt 6.2.1.2.).

Tabel 9.23 : Kwalitatiewe data van sessie ses-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette lyk baie opgewonde daaroor dat hulle nie meer Johannesburg toe gaan nie.	Nicolette noem dat sy bly is dat hulle nie meer na Johannesburg gaan nie.
Nicolette toon op 'n skaal van tien waarvan 0 nooit is en 10 baie keer, dat sy slegs 2 of 3 onveilig voel.	Nicolette noem dat sy van haar ma se verloofde hou, maar dat sy van mening is dat hulle te gou verloof geraak het.
Sy dui met regmerkies aan dat sy oral veilig voel waarheen sy gaan. Sy maak sommer 'n groot regmerk by hulle huis.	Volgens Nicolette voel sy nooit onveilig by die huis nie. Sy noem dat sy onveilig voel wanneer daar van die beweerde oortreder gepraat word, maar dat dit min is.
Sy dui aan met 'n kruisie dat sy soms onveilig voel wanneer sy alleen by die mall vir haar ma wag, maar noem dat sy dan tussen die mense gaan wag.	Volgens Nicolette laat die gedagte om alleen saam met seuns te wees, haar ook onveilig voel. Sy is egter nooit alleen saam met seuns nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Mev. Kotze en haar vriend is verloof.	Haar onmiddellike omgewing en dat hulle nie meer na Johannesburg gaan nie, is op haar voorgrond.
Weens laat aansoek, het Nicolette nie in dieselfde skool as haar vriende plek gekry nie en gaan sy na 'n ander Hoërskool.	Geen weerstand nie.

9.2.1.26 Verloop van sessie sewe-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Mev. Kotze erken dat dit 'n aanpassing is met haar verloofde in die huis. Die navorser fokus op Nicolette se voorgrondbehoefte en maak saam met Nicolette 'n lys van die dinge waarvan sy hou en nie van hou nie, noudat haar ma se verloofde by hulle bly. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Die vyf liefdestale,” (sien punt 6.2.5.3.).

Tabel 9.24 : Kwalitatiewe data van sessie sewe-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
---	---

Die navorser neem waar dat Nicolette meer openlik voor haar ma praat en dat haar ma luister en in ag neem wat sy sê.	Nicolette noem dat sy ongemaklik voel met haar ma se kamerdeur wat toe is en voel asof sy nie meer welkom in die kamer is nie. Volgens Nicolette spandeer sy en haar ma nou minder tyd saam en wanneer hulle alleen is, bel haar ma se verloofde. Sy voel ongemaklik wanneer haar ma en hy voor haar soen.
Nicolette kom meer gemaklik voor om haar opinie te lug.	Nicolette vertel opgewonde dat sy haar maandstonde gekry het.
Sy begin spontaan praat oor hoe die beweerde oortreder haar laat voel het en maak verdere onthullings voor haar ma.	Volgens Nicolette respekteer haar ma se verloofde haar persoonlike spasie en hy laat haar nie ongemaklik voel nie.
Sy het tydens aanvang van sessie gegaap, maar aan die einde van die sessie het sy bemagtig voorgekom en energievlakke was gelig.	Volgens Nicolette het die beweerde oortreder haar skuldig en verantwoordelik laat voel en was hy baie manipulerend. Nicolette vertel van 'n nagmerrie wat sy gekry het oor die beweerde oortreder. Nicolette noem dat sy haar seergemaak het toe die beweerde oortreder vir mev. Kotze gesê het dat Nicolette nie sy kind is nie.
	Nicolette onthul dat sy gesien het toe die beweerde oortreder haar biologiese suster betas het en sy het bang en verward gevoel. Volgens Nicolette voel dit steeds vir haar of die seksuele misbruik 'n droom was.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette voel uitgesluit noudat sy haar ma se aandag met haar ma se verloofde moet deel. Beide Nicolette en haar ma se verloofde se primêre liefdestaal blyk kwaliteit tyd te wees en daarom wil beide baie tyd saam met mev. Kotze spandeer.	Haar ma se verloofde wat by hulle ingetrek het, is op haar voorgrond.
Nicolette se ma se verloofde het ingetrek.	Geen weerstand nie.

9.2.1.27 Verloop van sessie agt-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette, mev. Kotze en haar verloofde.

Die navorser doen 'n tuisbesoek om 'n gesinsvergadering by te woon ten einde probleemareas te identifiseer en aan te spreek. Verskeie probleemareas en moontlike oplossing word bespreek. Na gesprek met Nicolette het die navorser met mev. Kotze en haar verloofde gaan praat en aanbeveel dat mev. Kotze kwaliteit tyd saam met Nicolette moet spandeer.

Tabel 9.25 : Kwalitatiewe data van sessie agt-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette kom aanvanklik afgesonderd voor	Die navorser sien Nicolette alleen. Sy noem

en maak nie oogkontak nie.	dat sy nie daarvan hou dat haar ma so gou weer in 'n nuwe verhouding is nie. Volgens Nicolette voel sy dat sy nie aan 'n familie behoort nie en dat dit voel asof sy en haar ma nie meer 'n verhouding het nie.
Nicolette kom moeg voor.	Volgens Nicolette het sy vandag uitgevind dat haar ma vir haar verloofde vertel het van die voorval en sy is baie onsteld daaroor.
Nicolette huil toe die navorser haar alleen sien.	Volgens Nicolette het sy weer 'n droom van die beweerde oortreder gehad en dat dit voel asof sy nie uit die droom kan kom nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette voel baie bedreig deur haar ma se verhouding met haar verloofde en voel uitgesluit.	Nicolette toon weerstand om deel te neem aan besprekinge tydens die vergadering.
	Haar ma se nuwe verhouding en haar gevoelens daaromtrent is op haar voorgrond.

9.2.1.28 Verloop van sessie nege-en-twintig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Mev. Kotze kom moeg voor. Volgens mev. Kotze is Nicolette negatief ingestel teenoor haar verloofde. Die navorser vertel aan Nicolette 'n storie wat die boodskap oordra dat 'n persoon moet praat indien iets haar pla. Die navorser fokus op Nicolette se voorgrondbehoefte en vra aan haar om neer te skryf wat haar hulpeloos laat voel.

Tabel 9.26 : Kwalitatiewe data van sessie nege-en-twintig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette skryf neer dat sy nie die manier kan verander waarop haar ma oor haar verloofde voel nie. Nicolette kom vandag meer kwaad voor. Sy skryf neer dat die nagmerries van die beweerde oortreder haar hulpeloos laat voel.	Nicolette noem dat haar onderwysers oulik en goed is.
Sy skryf ook neer dat sy nie kan verander dat sy in die Hoërskool is waar sy plek gekry het nie en dat sy oor die weg moet kom met die kinders in haar skool. Sy skryf neer dat sy nie kan maak dat haar ma lief moet wees vir haar en tyd saam met haar spandeer nie. Sy skryf neer dat haar ma inligting van die voorval aan ander mense gegee het.	Nicolette wil nie op die oomblik enige van haar probleme met haar ma bespreek nie. Nicolette is kwaad omdat haar ma gesê het dat hulle nie meer oor die verlede moet praat nie, maar sy voel nou reg om daaroor te praat. Die navorser verduidelik dat haar ma bedoel het dat sy nie heeltyd vir Nicolette daaraan wil herinner nie, maar indien Nicolette die behoefte het, kan sy met haar daaroor kom praat.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette is nie gelukkig by haar nuwe skool nie, want al haar vriende is by die ander	Op Nicolette se voorgrond is haar behoefte aan kwaliteit tyd saam met haar ma.

Hoërskool.	
Nicolette se sportafrigter is siek en het nog nie laat weet hoe dit gaan nie.	Weerstand om met haar ma te praat oor hoe sy voel.

9.2.1.29 Verloop van sessie dertig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Volgens mev. Kotze het hulle almal gepraat en gaan dit nou beter. Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteite: “Wat moet ek nou doen?,” (sien punt 6.2.2.8.). Perls het die idee ontwikkel dat ’n persoon verantwoordelikheid vir haar eie lewe moet neem (Blugerman, 1986:71).

Tabel 9.27 : Kwalitatiewe data van sessie dertig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Goeie oogkontak.	Nicolette noem dat sy die geleentheid kry om te ventileer oor hoe sy voel by die navorser.
Sy gaap baie en kom moeg voor. Sy toon belangstelling in die aktiwiteit en neem aktief deel aan bespreking.	Volgens Nicolette het sy vir haar ma gesê dat sy nie daarvan hou dat haar ma se verloofde haar elke dag skool toe neem nie, want sy voel ongemaklik.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nicolette oefen vir interskole.	Haar ma se verhouding met haar verloofde is steeds op Nicolette se voorgrond.
Sy gaan in die komende week vir ’n blaasoperasie.	Nicolette toon weerstand en wil nie oor haar skool praat nie.

9.2.1.30 Verloop van sessie een-en-dertig. Teenwoordig: Nicolette en mev. Kotze.

Die navorser betrek Nicolette by die aktiwiteit: “Konflikhantering,” (sien punt 6.2.4.6.). Die navorser betrek Nicolette by die bespreking van die onderwerp: “Wat maak meisies kwesbaar?,” (sien punt 6.2.5.6.).

Tabel 9.28 : Kwalitatiewe data van sessie een-en-dertig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette is in ’n ligte luim en kom energiek voor.	Volgens Nicolette het sy gegaan vir die operasie, maar hulle het geen fout gevind by haar blaas nie en skryf die probleme wat sy ervaar toe aan stres.
Goeie deelname aan die aktiwiteite.	Volgens Nicolette hanteer sy konflik soos ’n slak en bly sy stil. Sy noem dat haar ma soms konflik soos ’n krokodil hanteer, soms

	onderhandel soos 'n jakkals en soms soos 'n uil optree deur te luister.
	Nicolette noem dat die beweerde oortreder konflik "stone dead" soos 'n krokodil hanteer.
	Volgens Nicolette spreek meisies se kleredrag boekdele en dat 'n meisie moeilikheid soek indien sy alleen saam met 'n seun êrens heen gaan.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Positiewe verbetering in Nicolette en haar ma se verhouding.	Haar verhouding met haar ma wat verbeter het, is op haar voorgrond.
	Geen weerstand nie.

9.2.1.31 Verloop van sessie twee-en-dertig. Teenwoordig: Nicolette.

Op Nicolette se versoek word terminering bespreek. Die navorser toon begrip dat sy eers 'n geleentheid gegun moet word om alles te assimileer aangesien sy alreeds 'n jaar in terapie is. Voltooi die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool.

Tabel 9.29 : Kwalitatiewe data van sessie twee-en-dertig met Nicolette Kotze.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Nicolette lyk goed en gelukkig. Sy trek mooi en sportief aan.	Volgens Nicolette gaan sy die navorser baie bel.
Dit lyk asof 'n berg van Nicolette se skouers af is.	Volgens Nicolette gaan dit baie beter by die huis en ook wat haar ma se verloofde aanbetref.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy is in die Bolandspan vir stap. Sy het 'n kêrel.	Op Nicolette se voorgrond is dat dit baie beter gaan by die huis.
Haar verhouding met haar ma se verloofde het baie verbeter.	Geen weerstand nie.

9.2.1.32 Onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met mev. Kotze.

Die navorser en mev. Kotze voel dat Nicolette kan baat by verdere terapie, maar respekteer Nicolette se versoek om te termineer. Handhaaf 'n oop-deur-beleid.

Tabel 9.30: Nicolette se huidige funksionering volgens mev. Kotze.

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Gesondheidsgeskiedenis:	Na verkragting.	Kla van maagpyn. Sy het vir

		'n maand opgegooi. Blaasprobleme. Moeg. Kan nie slaap nie. Jeuk by vagina en kry nie maandstonde nie.
	Huidig.	Gesondheid is goed. Sy kla ook nie meer van haar blaas nie. Eet en slaap goed. Jeuk nie meer by vagina nie. Sy is nie meer konstant moeg nie, net moeg wanneer sy fisies ge oefen het. Sy gebruik nog Prozac.
Emosionele funksionering:	Na verkracting.	Skuldgevoelens dat mev. Kotze se dogter haar sal haar blameer oor die onthulling en dat sy die familie opbreek. Bang vir die beweerde oortreder en bang dat hy gaan uitvind dat sy vertel het.
	Huidig.	Nicolette is nou weer spraaksam en volgens mev. Kotze praat sy die heelyd. Volgens mev. Kotze is die "flikker" in Nicolette se oë terug en is dit nie so dood soos tydens voorvalle nie. Nicolette is bang vir die beweerde oortreder en daarom maak mev. Kotze seker dat sy geen kontak met hom het nie.
Interpersoonlike verhoudings:	Na verkracting.	Band tussen mev. Kotze en Nicolette het verswak, na verkracting en voor onthulling, want Nicolette het onttrek. Nicolette is prefek, goeie verhoudings met portuurgroep. Beweerde oortreder het na onthulling gesê dat Nicolette nie sy kind is nie. Mev. Kotze se seun was baie verward oor die beweringe. Nicolette het gedink dat hy haar nie glo nie en het onwelkom gevoel.
	Huidig.	Nicolette en mev. Kotze se verloofde se verhouding is goed. Nicolette se verhouding met mev. Kotze is goed, hulle spandeer kwaliteittyd saam. Verhouding met mev. Kotze se biologiese kinders is goed. Sy is populêr onder haar

		portuurgroep en het nuwe vriende in haar nuwe skool gemaak.
Gedragsprobleme:	Na verkragting.	Nicolette het onttrek en was stil. Sy het haar kamerdeur en gordyne in haar kamer toegemaak. Selfskending: sy het haarself begin sny. Sy was obsessief oor haar sport. Die aand wat mev. Kotze die beweerde oortreder gekonfronteer het, het Nicolette haar polse gesny en was sy by die hospitaal. Sy het geskree en was baie ontsteld.
	Huidig.	Sy onttrek nie meer nie en geen selfskendende gedrag meer nie. Haar sport is nog belangrik vir haar, maar sy is nie meer so obsessief daaroor nie. Sy het nou 'n gebalanseerde lewe. Geen eetversteurings nie en gooi nie meer op nie. Sy slaap goed. Gehoorsame kind.
Kognisie:	Na verkragting.	Herhaalde nagmerries van die beweerde oortreder.
	Huidig.	Nie meer so baie nie. Iets wat haar herinner aan die beweerde oortreder kan soms aanleiding tot 'n nagmerrie gee.
Seksualiteit:	Na verkragting.	Baie onskuldige kind en die beweerde oortreder het dit uitgebuit.
	Huidig.	Sy is baie onskuldig wat seksualiteit aanbetref. Sy het 'n kêrel en respekteer die reëls wat mev. Kotze neergelê het.
Skoolprestasie:	Na verkragting.	Dit is belangrik vir Nicolette om goed te doen op skool.
	Huidig.	Akademies presteer Nicolette goed.
Voorval inligting:	Die verkragting.	Mev. Kotze het Nicolette deurgaans geglo en bygestaan.
Dissipline:	Voor en na verkragting.	Nicolette is 'n gehoorsame kind. Sy praat met Nicolette as dissiplineringsmetode.
Gesinslewe:	Na verkragting.	Mev. Kotze skei mnr. Kotze en ondersteun Nicolette. Mev. Kotze se biologiese

		kinders is al volwasse en woon nie meer in die huis nie.
	Huidig.	Hulle is nou soos 'n nuwe gesin: Nicolette, mev. Kotze en haar verloofde. Nicolette is sensitief ten opsigte van waar sy behoort.

9.2.1.33 Kwantitatiewe data voor en na afloop van die implementering van die spelterapieprogram

Die voortoets het daarop gedui dat Nicolette se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente soms haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed. Nicolette se funksionering is tydens aanvang van terapeutiese dienslewering as fluktuierend beskryf. Die natoets het getoon dat Nicolette se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente nie haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed nie. Haar funksionering is tydens terminering van terapeutiese dienslewering as effektief beskryf.

Nicolette se huidige algehele Selfpersepsiepuntetotaal (die gemiddelde van al die selfpersepsie-elemente) is huidig 31% en haar vorige telling tydens die voortoets was 41%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied. Al Nicolette se selfpersepsie-totale, behalwe haar skuldgevoelens en isolasietelling, het afgeneem. Haar skuldgevoelens en isolasietellings is egter steeds onder die aanbevole gebied en dui dus nie op 'n behoefte vir verbetering nie. Die navorser skryf die toename in haar isolasietelling aan die volgende toe:

- Haar ma was betrokke in 'n ernstige verhouding met 'n man en het verloof geraak. Nicolette het aanvanklik nie van hom gehou nie. Haar ma moes dus haar aandag tussen haar nuwe verloofde en haar dogter verdeel.
- Nicolette het vanaf Laerskool na Hoërskool verander. Sy het nie plek gekry by die skool waarheen al haar vriende gegaan het nie en moes daarom na 'n ander skool gaan.

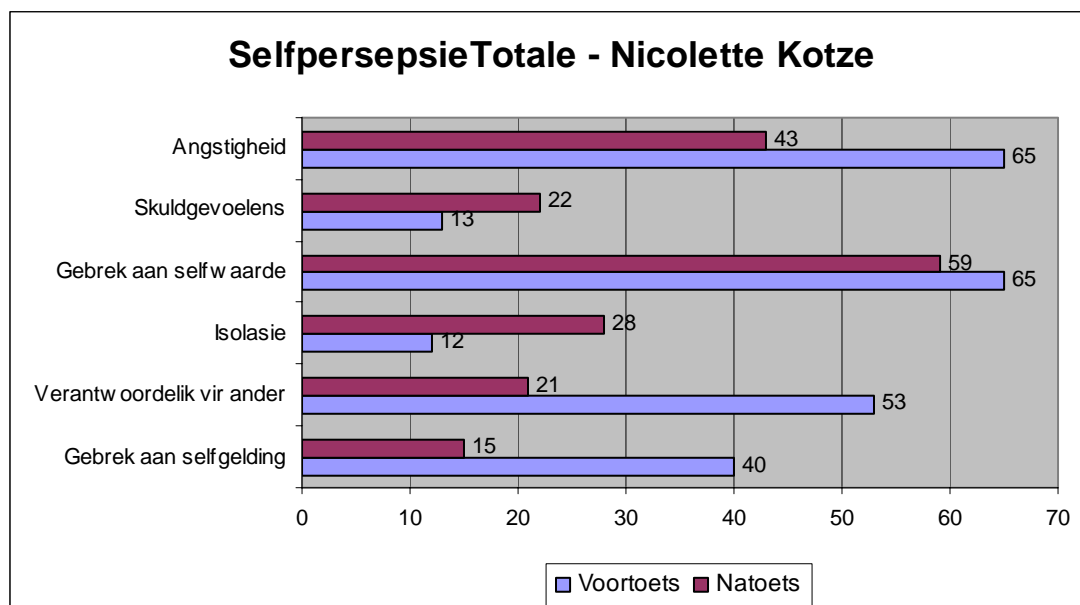
Haar ma en haar verloofde het intussen opgebreek en Nicolette en haar ma is baie na aan mekaar. Sy het van skool verander en is in 'n goeie skool in Stellenbosch en is gelukkig daar. Haar angstigheidtelling het verbeter, maar was ten tye van die natoets steeds hoog. Die navorser skryf dit toe aan die volgende:

- Haar ma se nuwe verhouding,
- Seksuele misbruik deur haar pleegpa, 'n persoon wat veronderstel is om beskerming en liefde te voorsien en hy is op vrye voet.
- Verandering vanaf laerskool na hoërskool, en verandering na 'n ander hoërskool in die middel van die jaar, weens 'n kind wat 'n ander kind met 'n mes gesteek het by die vorige hoërskool,
- Haar sportafripter wat kanker het.

Haar gebrek aan selfwaardetelling het afgeneem maar is steeds hoog. Die navorser skryf dit toe aan die volgende:

- Introjekte van wat die beweerde oortreder gesê het: “Jy is vet” / “Sy is nie my kind nie”.
- Asook haar geskiedenis van verwydering uit biologiese moeder se sorg, pleegsorg en seksuele misbruik deur primêre versorger. Nicolette is baie sensitief en het 'n groot behoefte om “te behoort” aan 'n familie weens haar geskiedenis.

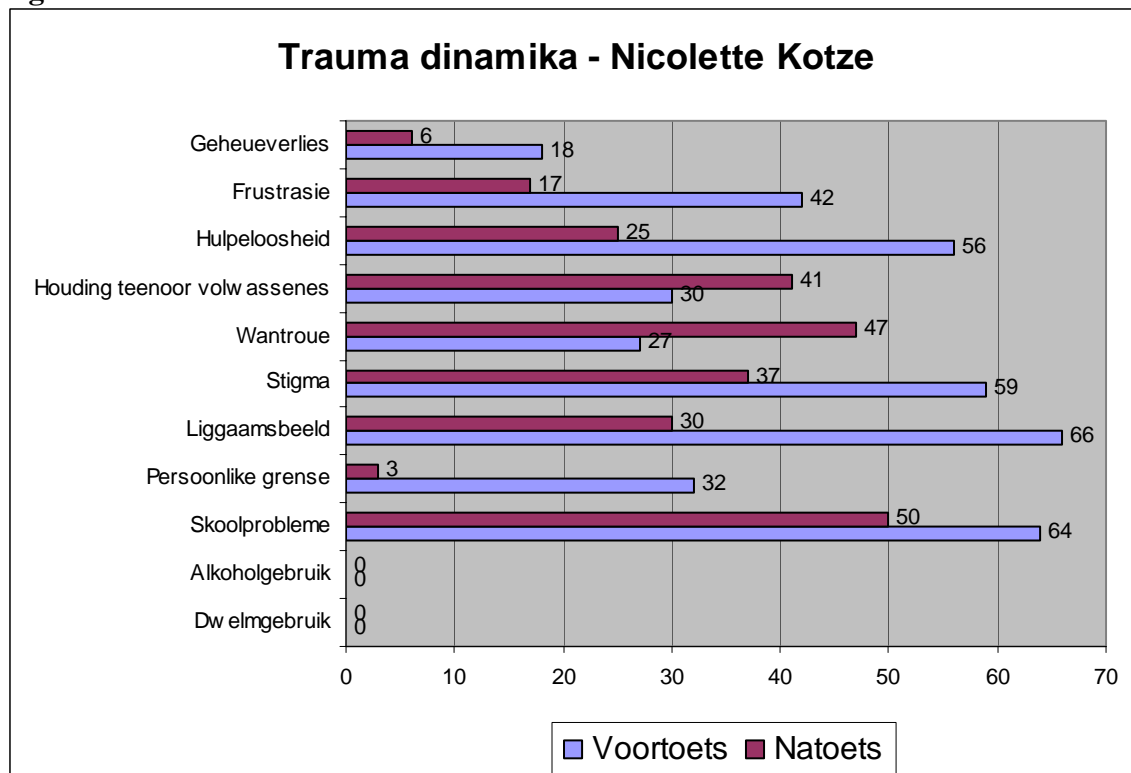
Figuur 9.1: KFI-HOËR - Selfpersepsie

Nicolette se huidige algehele Trauma-Dinamikapuntetotaal (die gemiddelde van al die trauma-dinamika-elemente) is 28% en haar vorige telling tydens die voortoets was 43%. Al Nicolette se trauma-dinamika totale, behalwe haar wantroue en houding-teenoor-volwassenestelling, het goed afgeneem. Die navorser skryf die toename in haar houding teenoor volwassenes en wantrouetelling aan die volgende toe:

- Sy is verwyder uit haar biologiese moeder se sorg, weens haar ma wat haar en haar suster verwaarloos het, sy is in pleegsorg geneem en deur haar pleegpa verkrag,
- Haar sportafrigter van wie sy baie hou, het kontak met haar verbreek,
- Haar ma het betrokke geraak in 'n ernstige verhouding met 'n man van wie sy aanvanklik nie gehou het nie.
- Haar pleegpa het 'n verhouding gehad met haar ma se beste vriendin, met wie sy ook baie goed bevriend was.

Figuur 9.2: KFI-HOËR – Trauma Dinamika

9.2.1.34 Integrasie van die kwalitatiewe en kwantitatiewe bevindings

Die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindings komplementeer mekaar aangesien beide daarop dui dat die implementering van die speltherapieprogram Nicolette se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het. Volgens mev. Kotze het Nicolette voor terapeutiese dienslewering gekla van maagpyn, sy was konstant moeg, het blaasprobleme gehad, sy was stil en het onttrek, sy was obsessief oor haar sport en het selfskendende gedrag gehad.

Volgens mev. Kotze was Nicolette se gesondheid ten tye van terminering goed, sy was nie meer konstant moeg nie, het nie meer gekla van haar blaas nie, sy was weer spraaksam en die “flikker” in haar oë was terug. Haar verhouding met Nicolette was goed, Nicolette en mev. Kotze se verloofde het ook goed oor die weg gekom, sy het nie meer selfskendende gedrag getoon nie, het nie meer onttrek nie en was nie meer obsessief oor haar sport nie. Die navorser en mev. Kotze was van mening dat Nicolette by nog verdere terapeutiese dienste kon baat, maar het op haar versoek getermineer ten einde Nicolette die geleentheid te gee om alles wat tydens terapeutiese dienslewering bespreek is, te assimileer.

Die navorser het drie maande na terminering ‘n opvolg-onderhoud met Nicolette en haar moeder gevoer ten einde die langtermynimpak van die program vas te stel. Nicolette was mooi aangetrek en het ontspanne voorgekom. Sy het die navorser opgewonde ingelig omtrent haar nuwe skool, haar goeie akademiese prestasies en dat sy goed oor die weg kom met haar ma en ma se verloofde. Nicolette het ‘n paar maande later haar lewensverhaal begin skryf en die navorser het ingestem om haar daarmee te help. Daar was ‘n insident by die skool waartydens die onderwerp seksualiteit bespreek is en Nicolette was baie ontsteld oor onsensitiewe aanmerkings wat die kinders gemaak het en dat hulle nie insig het in hoe dit werklik vir ‘n meisie is wat seksueel misbruik is nie.

Sy het weer op ‘n weeklikse basis na die navorser gekom waartydens die navorser en Nicolette haar lewensverhaal vanaf geboorte geskryf het: die veiligheidsplasing, haar pleegplasing, die seksuele misbruik, die impak van die seksuele misbruik op haar, die hede en haar raad aan ander kinders wat seksueel misbruik is. Nicolette het met

deursettingsvermoë alle aspekte van haar lewe in fyn besonderhede beskryf. Sy was selfs daartoe in staat om die inligting van die seksuele misbruik en bedreigende inligting in fyn besonderhede te beskryf. Nicolette het positief en bemagtig voorgekom. Die navorser het besef dat Nicolette die breuk nodig gehad het en dat sy nou reg is vir terminering. Beide Nicolette se selfpersepsietelling en traumadinamika-telling het volgens die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool resultate verbeter. Die afleiding kan daarom gemaak word dat die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindinge mekaar komplimenteer aangesien beide daarop dui dat die implementering van die spelterapiëprogram Nicolette se selfpersepsie en traumadinamika-elemente verbeter het.

9.2.2 Biografiese inligting van gevallestudie twee: Jessie Barnard

Naam van die adolescent: Jessie Barnard	Kultuurgroep: Blank
Ouderdom: 17 jaar oud	Geslag: Vroulik
Aantal kinders in die pleeggesin: 3	Huistaal: Afrikaans

9.2.2.1 Agtergrondinligting van Jessie Barnard

Die skool het Jessie verwys na die skoolsielkundige omdat mev. Barnard bekommerd was oor Jessie se woedeuitbarstings en opmerking: “As ek iets oorkom, ek was lief vir julle.” Jessie Barnard is deur ‘n skoolsielkundige na PATCH verwys vir terapeutiese dienslewering, aangesien sy gevind het dat sy nie vorder met Jessie in terapie nie. Jessie was ‘n uitstekende gimnas, maar na ‘n onlangse nekbeseering, moes sy dit staak. Sy is deur haar gimnastiekafrigter, ‘n getroude man met kinders, oor ‘n verloop van tyd seksueel misbruik. Die beweerde oortreder het sy magposisie, Jessie se swak verhouding met haar ma en Jessie se drome om springbokkleure te kry misbruik. Volgens Jessie het die beweerde oortreder alles van haar geweet en het sy die meeste van haar tyd saam met hom spandeer weens haar gimnastiek. Volgens Jessie het dit begin met vuil grappies, hy het gesê dat hy lief is vir haar, toe onsedelike aanranding en toe verkragting. Volgens Jessie was sy bang vir die beweerde oortreder.

9.2.2.2 Impak van die beweerde verkragting op Jessie Barnard volgens die onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met mev. Barnard.

Mev. Barnard gee skriftelike toestemming vir Jessie se deelname aan die navorsing.

Tabel 9.31: Agtergrondgeskiedenis van Jessie Barnard.

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Ontwikkelingsgeskiedenis:	Swangerskap.	Beplan en gelukkig daaroor.
	Ontwikkeling.	Normaal.
	Laerskool en haar gimnastiekloopbaan.	Jessie het kolle op haar kop gekry van stres en het 'n sielkundige gesien. Mev. Barnard is van mening dat dit weens haar gimnastiekloopbaan was wat sy baie ernstig opgeneem het en haarself gedruk het.
	Traumagebeure: Seksueel misbruik oor 'n verloop van tyd. Nekbesering toe sy geval het tydens gimnastiekkompetisie.	Kan nie meer gimnastiek doen weens nekbesering nie. Haar droom was om 'n springbokgimnas te word.
Gesondheidsgeskiedenis:	Voor verkragting.	Baie gesondheid bewus, perfeksionisties en gesondheid was goed.
	Na verkragting.	Jessie is altyd op 'n dieet. Sy vrees dat sy vet kan word. Herhaalde blaasinfeksies en afscheidings gekry. Amnesia. Sleg geslaap voor en na onthulling.
Emosionele funksionering:	Voor verkragting.	Baie presies op haarself. Gelukkig in die ander laerskool.
	Tydens en na verkragting.	Stil en tekens van onttrekking. Jessie het die opmerking gemaak: "Ek het hulp nodig. As ek iets oorkom, ek is lief vir julle." Uitermatige gemoedsveranderinge. Na onthulling was woedeuitbarstings beter. Jessie was depressief en het anti-depressante gedrink voor onthulling van seksuele misbruik.
Interpersoonlike verhoudings:	Voor verkragting.	Haar pa was weens werk baie weg van die huis af. Jessie het baie tyd by die gimnastiekafriger spandeer. Behoefte aan 'n vaderfiguur gehad. Jessie en haar ma was volgens Jessie half vervreem van mekaar weens Jessie se besige gimnastiekprogram.
	Na verkragting.	Jessie se verhouding met

		haar pa is goed. Goeie verhoudings met haar susters.
Gedragsprobleme:	Voor verkragting.	Perfeksionisties, gehoorsaam en gedissiplineerd.
	Na verkragting.	Woedeuitbarstings gekry, histories geskree, beter na onthulling. Doen nou sang en drama. Polse met lemmetjies gesny. Jessie is ongemaklik wanneer intieme stukke op die televisie gewys word; staan op en loop.
Kognisie:	Voor verkragting.	Geen probleem nie.
	Na verkragting.	Terugflitse en nagmerries.
Seksualiteit:	Tydens verkragting.	Volgens mev. Barnard het Jessie haar eenkeer gevra wat “mishandeling” en wat “verkragting” is. Jessie was baie onskuldig vir haar ouderdom.
Skoolprestasie:	Voor verkragting.	Skoolwerk afgeskeep weens druk gimnastiekprogram.
	Na verkragting.	Noudat sy nie meer gimnastiek doen nie, gee sy meer aandag aan haar skoolwerk.
Voorval inligting:	Die verkragting.	Jessie het vir haar ma gesê dat haar afrigter haar gemolesteer het, maar het dit nie in fyn besonderhede beskryf nie. Hy het haar weer op die Saterdag seksueel misbruik en die Dinsdag het sy geval en ‘n nekbesering opgedoen. Mev. Barnard is baie emosioneel en kwaad vir die beweerde oortreder. Mev. Barnard ervaar slaapprobleme. Die beweerde oortreder was heelyd by Jessie nadat sy haar nekbesering opgedoen het, moontlik bang dat sy in haar beswying die seksuele misbruik sou onthul. Hy het aangedring dat sy vir ‘n naweek na hulle moet kom toe sy ontslaan is.
Dissipline:	Voor en na verkragting.	Jessie is baie gehoorsaam en gedissiplineerd. Drink en rook nie.
Gesinslewe:	Voor verkragting.	Pa is baie weg van die huis af weens werk.
	Na verkragting.	Mev. Barnard ervaar

		verhoudingsprobleme met haar man, want sy is koud na sy ingelig is dat haar dogter seksueel misbruik is en haar man is onbewus van die beweringe.
--	--	---

9.2.2.3 Verloop van sessie een. Teenwoordig: Jessie en mev. Barnard.

Die navorser verduidelik PATCH en die navorser se rol. Mev. Barnard is emosioneel en vertel van Jessie se uitreagerende gedrag weens die seksuele misbruik. Volgens Knauer (2000:83) het slagoffers van seksuele misbruik 'n geneigdheid om uit te reageer wat beide die slagoffers en ander om hulle kan seermaak. Jessie se pa weet nie van die seksuele misbruik nie. Ten einde stigmatisasie te voorkom, en om Jessie se loopbaan en reputasie te beskerm, het hulle besluit om dit nie aan te meld nie.

Tabel 9.32: Kwalitatiewe data van sessie een met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie het aanvanklik senuweeagtig voorgekom en gelag om dit te probeer wegsteek. Sy het aan die einde van die sessie die navorser 'n drukkie gegee.	Sy het tydens aanvang van sessie gevra dat haar ma buite moet wag. Die navorser het haar ingelig dat die navorser eers die prosedure wil verduidelik en 'n informele gesprek voer. Sy hoef nie voor haar ma oor die voorvalle te praat nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens mev. Barnard is sy en Jessie nader aan mekaar.	Weerstand om voor haar ma te praat.
Mnr. Barnard weet nie van die seksuele misbruik nie.	Die terapeutiese dienslewering is op haar voorgrond.

9.2.2.4 Verloop van sessie twee. Teenwoordig: Jessie en mev. Barnard.

Die navorser betrek Jessie by die aktiwiteit: "Die lewenslyn," (sien punt 6.2.1.1.). Tydens die lewenslynaktiwiteit deel Jessie die inligting van die beweerde oortreder en seksuele misbruik. 'n Figuur word gesien as dit wat op daardie oomblik vir die kind die belangrikste is, dit wat die kind se aandag die meeste trek (Blom, 2004:12).

Tabel 9.33: Kwalitatiewe data van sessie twee met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie kom senuweeagtig voor, maar lag steeds om dit te probeer wegsteek. Beduie	Volgens Jessie is sy deur kinders afgeknou in die eerste laerskool waar sy was. Sy moes

met haar hande hoe sy die beweerde oortreder weggestoot het.	lekkers vir hulle gee of hulle het haar geslaan. Volgens Jessie het sy op negejarige ouderdom van laerskool verander en het toe gimnastiek begin doen. Sy is nou op Hoërskool.
Jessie lyk verras toe sy besef dat sy stilgebly het oor die kinders wat haar geslaan het op laerskool net soos oor die verkragting.	Volgens Jessie was sy bang vir die beweerde oortreder, hy het baie druk op haar gesit en wou alles “sy manier” gehad het.
Jessie se stem bewe, sy speel senuweeagtig met haar hande en haar asemhaling is vlak.	Volgens Jessie het sy terugflitse en nagmerries gekry en wou sy nie die oorsaak wees dat hy en sy vrou opbreek nie. Volgens Jessie het sy skaam en vuil gevoel.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Jessie was haar verhouding met haar ma nog nooit goed nie. Volgens Jessie is haar ma te besig.	Weerstand om met haar ma te praat oor gebeure in haar lewe. Behoefte aan kwaliteittyd met ma.
	Die seksuele misbruik is op haar voorgrond.

9.2.2.5 Verloop van sessie drie. Teenwoordig: Jessie en haar suster.

Voltooi die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool. Betrek Jessie by die aktiwiteit: “Liggaamgevoelens,” (sien punt 6.2.1.5.). Die navorser en Jessie eksplorieer die positiewe aspekte noudat sy nie meer gimnastiek doen nie. Volgens Gil (1996:185) is een van die algemene beginsels tydens werk met adolessente wat seksueel misbruik is, om positief te wees. Jessie noem dat sy weg is van die beweerde oortreder, niemand sê meer vir haar dat sy vet is nie, verkragting het gestop, sy is ‘n “nice” persoon, haar verhoudings met haar portuurgroep het verbeter noudat sy tyd het om saam met hulle te spandeer, die beweerde oortreder het nie meer beheer oor haar lewe nie, sy het herstel na haar val en nekbесering en die beweerde oortreder en sy familie is weer na aan mekaar.

Tabel 9.34: Kwalitatiewe data van sessie drie met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Mooi aangetrek en kom al minder gespanne voor.	Volgens Jessie voel sy gelukkig oor haar toekoms en noem moontlike rigting waarin sy volgende jaar kan gaan studeer. Sy voel ook gelukkig dat sy dalk weer ‘n hond gaan kry.
Sy lag en noem dat sy laas op vyfjarige ouderdom ingekleur het.	Volgens Jessie voel sy hartseer dat haar drome (alles wat saakgemaak het en waarvoor sy gewerk het) van haar af weggeneem is en noem dat sy ‘n springbokgimnas wou word.
Jessie is baie mooi gebou omdat sy ‘n gimnas	Volgens Jessie het die beweerde oortreder

was, maar sy hou nie van haar liggaam nie weens die beweerde oortreder wat vir haar gesê het dat sy vet is.	beheer oor haar lewe geneem. Hy het haar gimnastiekklere gekies, vir haar gesê dat sy vet is (haar op 'n dieet gesit) en dat sy nie tyd saam met haar vriende mag spandeer nie. Sy mag nie 'n kêrel gehad het nie en as hulle span Spur toe gaan, moes sy gestoomde hoender en groente saamneem.
Goeie oogkontak.	Volgens Jessie is sy kwaad oor haar gimnastiekloopbaan wat verby is, kwaad vir die beweerde oortreder wat haar lewe oorgeneem het en kwaad omdat haar ma haar hond wat sy gehad het weggegee het.
Goeie energievlakke.	Volgens Jessie hou sy nie van haar liggaam nie en trek klere aan om dit weg te steek.
Haar stem druk emosie uit.	Volgens Jessie is sy bang dat dit weer met haar kan gebeur en dat sy weer sal misluk.
Jessie huil toe sy vertel van haar skuldgevoelens. Sy huil toe sy vertel dat hy gesê het dat hy lief is vir haar.	Volgens Jessie voel sy skuldig dat sy nie die seksuele misbruik kon keer nie. Volgens Jessie het die beweerde oortreder gemaak dat sy gevoelens vir hom moet hê, dat sy lief moet wees vir hom en hy wou haar net vir hom hê.
	Volgens Jessie is sy spyt dat sy nie meer gimnastiek kan doen nie en dat sy verkrag is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Haar suster het haar gebring vir haar sessie. Sy noem dat haar suster soos 'n ma vir haar is.	Die beweerde oortreder en haar verlore drome, naamlik dat sy nie meer gimnastiek kan doen nie, is op haar voorgrond.
	Weerstand om te aanvaar dat haar gimnastiekloopbaan verby is.

9.2.2.6 Verloop van sessie vier. Teenwoordig: Jessie en mev. Barnard.

Die navorser en Jessie bespreek redes waarom adolessente skuldig voel oor die seksuele misbruik, die navorser betrek haar daarna by die aktiwiteit: "Skuldgevoelens / ambivalente gevoelens," (sien punt 6.2.3.1.). Die navorser vra na die bespreking van al die aktiwiteite, by wie sy dink die verantwoordelikheid en skuldgevoelens hoort en sy noem: "Hom." Volgens Williams & Poijula (2002:105) is die kans goed dat die slagoffer van seksuele misbruik skuldgevoelens sal ervaar indien sy verantwoordelik voel vir die gebeure wat sy ervaar het.

Tabel 9.35: Kwalitatiewe data van sessie vier met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy druk baie emosie met haar stem uit en maak goeie oogkontak.	Volgens Jessie voel sy nie skuldig oor die geheimhouding nie omdat haar bedoelinge goed was. Sy wou nie sy lewe hel maak en

	sy vrou seermaak nie.
Die navorser het aan Jessie genoem dat sommige adolessent net wil hê dat die seksuele misbruik moet stop en dat hulle nie noodwendig die oortreder haat nie, alhoewel ander mense praat asof hulle moet. Jessie het met emosie in haar stem hierop geantwoord: “Ja!”	Volgens Jessie ervaar sy skuldgevoelens oor haar ambivalente gevoelens teenoor die beweerde oortreder. Volgens Jessie het hy gesê dat hy lief is vir haar en het haar half gedwing om lief te wees vir hom. Volgens Jessie weet sy nie meer wie sy is nie.
Sy kom energiek voor.	Volgens Jessie het sy “afgeskakel” tydens die seksuele misbruik. Sy kon niks uit haar mond kry nie, net haar trane het gevloei. Volgens Jessie het hy gesê dat die seksuele dade spesiaal was, maar dat sy nie dit so ervaar het nie. Volgens Jessie het sy glad nie die aanraking geniet nie en was dit vir haar sleg.
Sy gee vir die navorser ‘n drukkie aan die einde van die sessie.	Volgens Jessie mis sy haar gimnastiek, die uitdrukking op sy gesig as sy iets regdoen, sy woorde dat sy spesiaal is en dat hy lief is vir haar. Volgens Jessie was hy ‘n goeie luisteraar.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Goed gegaan met die eksamen.	Geen weerstand tydens sessie nie.
Volgens Jessie wil sy nooit weer betrokke wees by gimnastiek nie, want hy het altyd gesê dat hulle ‘n klub saam gaan hê en indien sy afrig, loop sy die risiko om hom weer te sien.	Die beweerde oortreder is op haar voorgrond.
Volgens Jessie hou sy van ‘n ou in haar skool.	

9.2.2.7 Verloop van sessie vyf. Teenwoordig: Jessie en mev. Barnard.

Die navorser betrek Jessie by bespreking van die aktiwiteit: “Reaksies van belangrike persone na onthulling van die seksuele misbruik,” (sien punt 6.2.2.1.). Stigmatisasie verwys na die negatiewe konnotasies wat gekommunikeer word aan die kind oor die ervaringe en wat dan geïnkorporeer word in die kind se selfbeeld (Webb, 1999:110).

Tabel 9.36: Kwalitatiewe data van sessie vyf met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie kom in ‘n ligte luim voor en is mooi aangetrek. Sy teken dat sy gelukkig gevoel het oor haar juffrou se reaksie.	Volgens Jessie het sy haar juffrou eerste vertel, haar juffrou het haar geglo, ‘n drukkie gegee en verseker dat sy niks sal doen sonder Jessie se toestemming nie.
Jessie teken dat sy gelukkig voel oor haar ander juffrou se reaksie.	Volgens Jessie het die beweerde oortreder haar baie gebel wanneer sy by die skool is en dat sy dan gehuil het. Sy het nog ‘n juffrou, een dag wat hy haar gebel het, gaan sien en vertel. Sy het geluister en haar geglo.

Jessie teken dat sy gelukkig voel oor haar ma se reaksie. Sy is aanvanklik skaam tydens die leë-stoeltegniek, maar gee goeie samewerking.	Volgens Jessie het sy haar ma vertel. Haar ma het aanvanklik niks gesê nie en het later gesê dat dit nie haar skuld was nie. Haar ma was geskok en het gehuil. Volgens Jessie was hulle voor onthulling half vervreemd van mekaar weens haar besige program; nou is hulle verhouding goed.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser en Jessie bel haar juffrou en bedank haar vir haar positiewe reaksie en ondersteuning.	Die persone se reaksies na onthulling is op haar voorgrond.
Belangrike persone in Jessie se lewe het positief reageer.	Geen weerstand nie.

9.2.2.8 Verloop van sessie ses. Teenwoordig: Jessie en mev. Barnard.

Die navorser betrek Jessie by die aktiwiteit: “Selfgeldende gedrag,” (sien punt 6.2.3.8.). Jessie erken dat sy passief optree, die beweerde oortreder het totaal beheer van haar lewe oorgeneem en sy was in wat Perls definieer as die “valse laag.” Die valse laag verteenwoordig die rol wat mense in ‘n persoon se lewe speel. Kinders in hierdie laag tree op volgens wat hulle self of ander van hulle verwag en dus nie volgens hulle ware self nie.

Tabel 9.37: Kwalitatiewe data van sessie ses met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie vertel laggend van haar motorbestuurslesse.	Sy vertel dat hulle môre “40 days” by die skool het en dat die matriekafskied na die Augustus-eksamen is.
Goeie energievlakke.	Sy vertel dat sy depressief gevoel het die tyd toe haar suster haar gimnatiekplakkaat van haar muur afgehaal het. Sy lag later en noem dat dit ironies is dat haar suster daardie plakkaat afgehaal het, want die beweerde oortreder het daardie plakkaat vir haar gegee.
Stem druk emosie uit.	Volgens Jessie tree sy passief op en identifiseer die beweerde oortreder as ‘n aggressiewe persoon.
	Sy gaan nie na die 40-dae-partytjie nie, sy gaan eerder haar woorde vir die sangkompetisie leer.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het ‘n motor by haar ouers gekry.	Geen weerstand nie.
Haar skoolrapport het baie verbeter. Sy gaan aan ‘n sangkompetisie deelneem	Haar skoolwerk en komende matriekafskied is op haar voorgrond.

9.2.2.9 Verloop van sessie sewe. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Die navorser betrek Jessie by die aktiwiteit: “Slaapprobleme,” (sien punt 6.2.2.10.). Samevloeiing kom in Jessie se lewe voor. Jessie tref moeilik onderskeid tussen haarself en die beweerde oortreder weens haar gimnastiekloopbaan en baie tyd wat sy saam met hom spandeer het. Volgens Yontef (1993:138) kom samevloeiing voor wanneer die onderskeiding tussen die self en ander onduidelik word; met ander woorde die persoon verloor haar eie identiteit.

Tabel 9.38: Kwalitatiewe data van sessie sewe met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie is stiller voor haar ma, maar baie openlik wanneer sy alleen saam met die navorser is.	Jessie noem dat sy die afgelope week depressief gevoel het, dat sy alleen voel, nie weet wat om te doen nie en nie kan slaap nie.
Jessie en die navorser lag, want beide kan nie slaap indien hulle nie Bybel gelees en gebid het nie.	Volgens Jessie dink sy aan die beweerde oortreder en gimnastiek. Volgens Jessie voel dit asof alles van voor af terugkom.
Verbreek oogkontak en kyk af toe sy vertel dat sy soms terugdink.	Jessie erken dat daar ‘n pixie en twee klippias in haar kamer is wat sy by hom gekry het en dat haar gimnastiekkler en sweetpak haar ook aan hom laat dink. Dit is herinneringe (“snellers”).
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy hou van ‘n seun in die skool, maar beide sy en hy is skaam.	Op Jessie se voorgrond is haar slaapprobleme.
Stel bedtydplan op vir slaapprobleme.	Geen weerstand nie.
Haar juffrou het vir haar gesê dat sy haar moet verbeel daar is ‘n engeltjie by haar bed wat die duiwel weghou.	

9.2.2.10 Verloop van sessie agt. Teenwoordig: Jessie en mev. Barnard.

Die navorser en Jessie bespreek eienskappe van ‘n goeie verhouding, (sien punt 6.2.5.1.), en vergelyk dit met die verhouding wat sy en die beweerde oortreder gehad het. Die navorser vra dat sy haar woorde: “...ek kon dit gestop het,” verander en weer hardop moet sê: “...ek het dit gestop.” O’Leary (1998:46-52) bespreek bewuswordingstegnieke deur te fokus op die adolessent se taalgebruik en verwys onder andere na die bewuswordingstegniek: “Uitskakeling van wysigings en ontkenning.

Tabel 9.39: Kwalitatiewe data van sessie agt met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie wys die navorser daarop dat sy bewe, duiselig is en kort van asem voel wanneer sy gespanne word, soos wanneer sy oor die beweerde oortreder praat.	Volgens Jessie het sy beter geslaap, maar het twee aande nagmerries gekry en kon nie slaap nie. Sy kan nie onthou wat sy gedroom het nie. Volgens Jessie het sy gehuil toe sy alles, en sy herhaal weer “alles” weggepak het wat haar aan die beweerde oortreder laat dink het.
Goeie deelname en belangstelling.	Volgens Jessie wonder sy steeds of hy lief was vir haar en hoe hy haar so kon dwing om ook lief te wees vir hom.
Goeie energievlakke en oogkontak.	Jessie bevestig dat alles in die verhouding oor die beweerde oortreder se behoeftes gegaan het. Volgens Jessie het sy telkens “nee” gesê, maar die beweerde oortreder het nie geluister nie. Volgens Jessie het sy soms vir haarself gesê: “Jy is ‘n slet, jy kon dit gestop het.”
	Volgens Jessie onthou sy dat hy vir haar blameer het nadat sy geval en haar nek beseer het en dat hy vir haar gesê het: “Ek het gesê dat ons moet ophou.”
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Jessie bring foto’s saam van toe sy jonger was om vir die navorser te wys.	Weerstand om haar ma al die inligting van die voorval te gee.
	Die beweerde oortreder is op haar voorgrond.

9.2.2.11 Verloop van sessie nege. Teenwoordig: Jessie en haar oudste suster.

Die navorser gee geleentheid vir Jessie om te ventileer oor die beweerde oortreder. Deur aktief te luister en waar te neem help die terapeut die adolessent om haar storie te vertel en om probleme te identifiseer (Geldard & Geldard, 2002:93-99).

Tabel 9.40: Kwalitatiewe data van sessie nege met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Volgens Jessie word sy nie vandag bewerig of duiselig wanneer sy van die beweerde oortreder praat nie.	Jessie vertel dat sy gehuil het toe sy die Olimpiese Spele gimnastiek op die televisie gesien het.
Goeie energievlakke. Sy kom vandag kwaad voor vir die beweerde oortreder.	Jessie vertel dat die beweerde oortreder verby haar en haar ma gery het by die skool. Volgens Jessie het hy kwaai gelyk, en het sy koud en bang van voor af geword. Jessie spreek die vrees uit dat die beweerde oortreder kan sê dat sy daarvoor gesoek het en dat mense eerder vir hom sal glo.

Goeie oogkontak.	Volgens Jessie het die liefde vir hom verdwyn en haat sy hom nou meer. Volgens Jessie sou hy mos opgehou het toe sy “nee” gesê het as hy regtig lief was vir haar en sou hy nie die heelyd “asseblief” gesê het nie en moes hy geweet het dat sy nog te jonk is en nog nie gereed is daarvoor nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Jessie en haar oudste suster het ‘n baie goeie verhouding.	Geen weerstand nie.
Jessie het ‘n goud plus gekry vir voordrag by die Eisteddfod, goud plus vir poësie, en silwer vir sang.	Die beweerde oortreder is op haar voorgrond.

9.2.2.12 Verloop van sessie tien. Teenwoordig: Jessie en mev. Barnard.

Mev. Barnard wil weet hoe lank Jessie nog moet kom vir sessies. Sy lyk moeg. Die navorser wys haar daarop dat Jessie nog langtermyn terapie benodig. Die navorser betrek Jessie by die aktiwiteit: “My sintuie,” (sien punt 6.2.2.3.).

Tabel 9.41: Kwalitatiewe data van sessie tien met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kom meer selfversekerd voor as aanvanklik.	Volgens Jessie het sy die manier gesien waarop hy na haar gekyk het. Sy het haarself oorreed dat sy haar verbeel, maar het ongemaklik gevoel. Sy het gehoor dat hy vuil grappe vertel, gedink dat dit vreemd is en het ongemaklik gevoel.
Word nie bewurig toe sy van die beweerde oortreder praat nie.	Volgens Jessie het sy ‘n pepermentgeur “chappie” geproe die eerste keer wat hy haar gesoen het. Daar het baie goed deur haar gedagtes gegaan en sy het deurmekaar gevoel. Volgens Jessie het sy gevoel hoe hy haar soms op die boud knyp en het gedink dat dit maar is soos hy is en het deurmekaar en ongemaklik gevoel.
Goeie belangstelling en energievlakke.	Die Olimpiese Spele op die televisie het aanleiding gegee tot ‘n nagmerrie van die beweerde oortreder.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Jessie bring haar nuwe hondjie saam.	Geen weerstand nie.
Volgens Jessie wil sy sportsielkunde gaan studeer, maar omdat haar vakke nie reg is nie, het sy besluit om volgende jaar matriek te herhaal en die regte vakke te neem.	Die beweerde oortreder is op haar voorgrond.

Jessie se juffrou lig die navorser in dat Jessie baie gehuil het en haarself op haar polse gekrap het. Jessie het vir haar gesê dat dit amper ‘n jaar gelede is dat sy geval het by

die gimnastiek. Die navorser bel Jessie en toon begrip dat daar baie stressors tans is, naamlik die matriekeindeksamen, matriekafskied en omdat sy 'n jaar gelede geval het. Jessie ventileer en vertel dat sy van hom gedroom het, dat hy in haar droom vir haar 'n drukkie gegee het en genoem het dat alles “allright” is. Sy noem dat sy nie weet waarom sy haarself gekrap het nie. Die navorser praat met mev. Barnard en vra dat sy 'n ogie oor Jessie hou. Die navorser stuur later 'n sms en bel weer vir Jessie. Sy klink beter en stuur 'n mooi gediggie via sms vir die navorser.

9.2.2.13 Verloop van sessie elf. Teenwoordig: mev. Barnard.

Mev. Barnard kry geleentheid om te ventileer. Mev. Barnard voel sy offer baie ure op vir Jessie wat haar terapie en sport aanbetref. Die navorser gee erkenning aan mev. Barnard vir haar ondersteuning en wat sy opoffer. Mev. Barnard druk haar kwaadgevoelens teenoor die beweerde oortreder uit.

9.2.2.14 Verloop van sessie twaalf. Teenwoordig: Jessie en mev. Barnard.

Die navorser lees die een selfbeeldaktiwiteit: “Forgive someone / letting go,” (sien punt 6.2.3.5.) aan Jessie. Jessie noem die volgende wat haar seergemaak het van haar verhouding met die beweerde oortreder, naamlik: Hy was die een dag vriendelik met haar en die ander dag was sy nie goed genoeg nie. Hy het leë beloftes gemaak, hy het nooit na haar opinie geluister nie, hy het gesê dat sy vet is en gewig moet verloor. Die navorser vra aan Jessie om te noem wat haar verwagtinge van 'n verhouding is. Sy noem dat sy haar opinie wil kan lug, respek verdien en dat die ander persoon moet luister na haar wense. Liefde, opbouende woorde en kwaliteittyd is vir haar belangrik.

Tabel 9.42: Kwalitatiewe data van sessie twaalf met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Stiller voor haar ma as wanneer sy alleen saam met die navorser is.	Volgens Jessie het sy op 'n boks briewe afgekom. Daar was een brief wat heeltemal toegekram is.
Goeie deelname en konsentrasie.	Volgens Jessie voel sy soos 'n dobbelsteen, soms haat sy hom en soms is sy lief vir hom, soms wil sy hom nie sien nie en soms wil sy by hom wees.
Jessie huil en lag gelyktydig tydens	Volgens Jessie het sy op 'n stadium opgehou

bespreking van haar gevoelens.	eet omdat hy vir haar gesê het dat sy vet is.
	Volgens Jessie wil sy nie die res van haar lewe in so 'n verhouding wees soos wat sy met die beweerde oortreder gehad het nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Haar ma bring haar getrou vir haar sessies.	Haar ambivalente gevoelens is op haar voorgrond.
	Geen weerstand nie.

9.2.2.15 Verloop van sessie dertien. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Jessie het 'n brief wat sy vir Liewe Jesus geskryf het voor die verkragting asook 'n gedig wat sy meer onlangs geskryf het, saamgebring. Die navorser en Jessie lees en bespreek dit. Sy skryf onder andere in die gedig: "...maybe it is time to say goodbye, mabe it is time to let this fly..." en "...and once again I am thinking about taking the easy way out..." en "...take a look at me now, there is a empty space..." In die brief aan Liewe Jesus skryf sy die volgende: "My lewe is aaklik, so aaklik dat ek dit nie eers wil verduidelik nie. Here ek is bang, bang vir dit wat gaan gebeur..." en "...help my om nie die maklikste uitweg te vat nie, ek is depressief en soek hulp..."

Tabel 9.43: Kwalitatiewe data van sessie dertien met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Goeie energievlakke.	Volgens Jessie weet sy in haar onderbewussyn dat die beweerde oortreder nie gaan terugkom nie.
Vertrou die navorser, bring briewe en gedigte wat sy in die verlede geskryf het terwyl die beweerde oortreder haar seksueel misbruik het.	Volgens Jessie oorweeg sy nie meer selfmoord nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Bring briewe wat sy voorheen geskryf het saam na die navorser.	Die verkragting en beweerde oortreder is op haar voorgrond.
Jessie vertrou op die Here.	Weerstand om die briewe wat sy vasgekram het, vandag te lees.

9.2.2.16 Verloop van sessie veertien. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Jessie praat oor die matriekafskeid wat op haar voorgrond is. Daarna betrek die navorser Jessie by die bespreking van die aktiwiteite: "Waar voel ek kwaadgevoelens," "Die vulkaan," "Die verkeerslig," en "Slagoffers van my kwaadgevoelens," (sien punt 6.2.4.3.; 6.2.4.4. en 6.2.4.5.). Jessie toon insig dat indien sy haar selfoon gooi of haar self seermaak, dan word sy 'n slagoffer van haar

kwaadgevoelens. Om verantwoordelikheid te neem vir jouself is die kern van terapie vanuit die gestaltbenadering (O’Leary 1998:17).

Tabel 9.44: Kwalitatiewe data van sessie veertien met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy kom onseker en gespanne voor oor die matriekafskeid.	Volgens Jessie is haar maandstonde ongereeld vanaf die verkragting.
Haar gemoedstoestand is lig en sy toon goeie energievlakke.	Volgens Jessie begin haar hart klop, haar armspiere trek saam, sy sukkel om asem te kry en sy bly stil of skree wanneer sy kwaad word.
Goeie deelname en belangstelling.	Volgens Jessie word sy kwaad wanneer dit vir haar voel of mense nie vir haar luister nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die komende matriekafskeid.	Die matriekafskeid is op Jessie se voorgrond.
	Geen weerstand nie.

Die navorser gaan na Jessie se huis op haar versoek terwyl sy aantrek en regmaak vir die matriekafskeid.

9.2.2.17 Verloop van sessie vyftien. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Die navorser gee aan Jessie die geleentheid om haar nagmerrie in fyn besonderhede te beskryf (droomverwerking). Volgens Jessie het sy na die droom daaroor gedink en besef dat die Here ‘n definitiewe doel vir haar of vir die beweerde oortreder het, maar dat ‘n persoon nie dadelik weet wat dit is nie, en sy het die beweerde oortreder vergewe. Perls glo dat ‘n droom ‘n belangrike boodskap bevat van wat kort in die persoon se lewe of wat die persoon versuim om te doen of om uit te leef (O’Leary, 1998:75). Die navorser betrek Jessie by bespreking van die aktiwiteit: “Meryl se storie,” (sien punt 6.2.4.1.). Die navorser het egter ‘n ander storie (soortgelyk aan Jessie se storie) gebruik. Volgens Jessie het sy nie meer selfmoordgedagtes nie, geen selfskending meer nie, sy slaap nou beter, het nou vriende wat haar ouderdom is, eet nou beter, haar skoolwerk het verbeter en sy sluit haarself nie meer in die kamer toe nie.

Tabel 9.45: Kwalitatiewe data van sessie vyftien met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Goeie oogkontak.	Volgens Jessie het sy nagmerries van die beweerde oortreder gekry die afgelope week.

Goeie belangstelling en deelname.	Volgens Jessie het sy gisteraand die beweerde oortreder vergeef. Volgens Jessie het sy gebid en gevra dat die Here die duiwel uit haar lewe moet vat.
Sy neem aktief deel aan die bespreking van die aktiwiteit.	Volgens Jessie het sy selfmoordgedagtes gehad en het tydens die seksuele misbruik gedink: “As dit liefde is, dan wil ek nie meer lewe nie.” Sy het haar gesny.
	Sy het min geëet en onttrek. Volgens Jessie het sy gedigte geskryf om haar ongelukkige gevoelens te verwoord.
	Sy het haar in haar kamer toegesluit en gehuil. Volgens Jessie het haar skoolwerk gely onder haar druk gimnastiekprogram.
	Sy het jonger vriende gehad en was na onthulling baie kwaad.
	Volgens Jessie kon sy nie slaap nie, het depressief gevoel en het nie vir haarself in die spieël gekyk nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser gee foto's vir Jessie wat die navorser geneem het van haar matriekafskeid.	Die nagmerrie van die beweerde oortreder is op haar voorgrond.
Die seun saam met wie sy na die matriekafskeid gegaan het, kom kuier vir haar en het 'n cd vir haar gegee.	Geen weerstand nie.

9.2.2.18 Verloop van sessie sestien. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Die navorser en Jessie sit bespreking van die vorige aktiwiteit voort en bespreek die “gereedmakingsproses,” hoe die beweerde oortreder haar vertrouwe gewen het en dit reggekry het om beheer oor haar lewe te neem.

Tabel 9.46: Kwalitatiewe data van sessie sestien met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie en die navorser het 'n baie goeie verhouding, sy is openlik en eerlik.	Volgens Jessie was gimnastiek haar droom en die beweerde oortreder was haar afrigter.
Goeie oogkontak.	Volgens Jessie het sy deel van sy gesin gevoel en het saam met hulle geëet en daar oorgeslaap.
Wanneer sy lag, flikker haar oë op. Sy kom spontaan voor en gewone tieneraspekte begin die plek van die gedagtes van die beweerde oortreder oorneem.	Volgens Jessie het hy goed bevriend geraak met haar ouers en het hy elke beweging van haar gemonitor. Sy het afhanklik van hom geword.
Bespreking van die beweerde oortreder beïnvloed nie haar gemoedstoestand vandag nie.	Volgens Jessie het hy haar stywer drukkies begin gee, geskenkies vir haar gekoop, vuil grappe vertel, met 'n sagte stem gepraat, gesê dat hy lief is vir haar, hy het haar ge-sms en dit was soos 'n sielkundige marteling.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND

Jessie vertel van die matriektee en toe die matrieks se hemde geteken is.	Die matriektee en teken van hulle hemde is op haar voorgrond.
Die seun wat saam met haar na die matriekafskeid was, kom kuier gereeld.	Geen weerstand nie.

9.2.2.19 Verloop van sessie sewentien. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Die navorser gee selfbeeldaktiwiteite vir Jessie vir huiswerk, (sien punt 6.2.3.5.). Die navorser betrek Jessie by die aktiwiteit: “Teenoorgesteldes in my,” (sien punt 6.2.3.7.). Aan die een kant moet sy redeneer dat sy lief is vir die beweerde oortreder en aan die ander kant dat sy wil voortgaan met haar lewe en nie meer ‘n slagoffer wil wees nie. Volgens Blom (2004:34) voel kinders verward as gevolg van polariteite in hulle en vind dit moeilik om daardie aspekte in hulleself te aanvaar wat hulle onaanvaarbaar vind en dit dra by tot fragmentasie van die self.

Tabel 9.47: Kwalitatiewe data van sessie sewentien met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie lag voordat sy begin met die leëstoeltegniek, maar nadat sy begin het, gee sy goeie samewerking. Sy het veral van haar stemtoon gebruik gemaak om haar gevoelens uit te druk.	Volgens Jessie het sy Sondag gehuil omdat die datums waarop sy verkrag is, binne die volgende twee weke presies ‘n jaar gelede plaasgevind het. Sy het die beweerde oortreder gesien, omgedraai en weggehoop.
Sy het tydens aanvang van die sessie hartseer voorgekom, maar aan die einde was haar energievlakke gelig en sy was bemaagtig en vrolik.	Lief vir beweerde oortreder kant: “.jy is lief vir my, ...hy het nie vir jou gelos nie, jy het hom gelos, hy was lief vir jou, hy het gedink dis wat jy wou hê, hoekom huil jy so baie oor hom, jy is nog lief vir hom, jy kan nog ‘n springbokgimnas word as jy teruggaan en saam met hom wees...
	Aangaan met lewe kant: “Hy het my net gebruik, ek het hom gelos omdat ek nie meer gebruik wou voel nie, as jy lief was vir my hoekom het jy nie geluister na my nie, dis nie wat ek wou hê nie, ek gaan nie meer oor hom ‘worry’ nie, ek het ander dinge om voor te lewe en nuwe talente wat ek ontdek het, ek gaan nie meer oor hom huil nie, want hy is nie meer deel van my lewe nie, ek is liewer vir iemand anders, ek wil aangaan met my lewe en ek gaan ‘n sukses wees, ek gaan matriek oordoene en goeie punte kry, ek gaan sportsielkunde studeer en kinders in soortgelyke situasies help, ek wil nie saam met hom wees nie, hy is ‘n ‘looser’.”
	Volgens Jessie kon sy nog baie redes genoem het waarom sy wil voortgaan met haar lewe.

KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het aan 'n sangkompetisie deelgeneem.	Die datums van die verkragting wat amper 'n jaar gelede plaasgevind het, is op haar voorgrond.
Die navorser, Jessie en haar vriendin gaan drink 'n koeldrank by die Spur op die dag wat sy 'n jaar gelede verkrag is.	Geen weerstand nie.

9.2.2.20 Verloop van sessie agtien. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Jessie noem opgewonde dat daar so baie is wat sy vir die navorser wil vertel dat sy nie weet waar om te begin nie. Die navorser betrek Jessie na die informele gesprek by die aktiwiteit: "Vertroue," (sien punt 6.2.4.2.).

Tabel 9.48: Kwalitatiewe data van sessie agtien met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie kom vrolik voor en straal van geluk.	Jessie noem dat sy besef het dat die beweerde oortreder haar nie lief gehad het nie en die dag wat sy geval het en haar nekbesering opgedoen het, het haar oë oopgegaan. Volgens Jessie ervaar sy nie meer die seer nie en voel dit vir haar of sy dit verwerk het.
Jessie dra die praatjie wat sy aan die personeel gegee het voor aan die navorser. Sy lag en kom opgewonde voor.	Volgens Jessie het sy na haar nekbesering depressief gevoel en het die wêreld gehaat, maar dat sy nou ge-ëerd en dankbaar voel dat sy herstel het en nuwe talente ontdek het.
Jessie kom gemaklik voor met wie sy is en is nie meer so self-krities oor haar liggaamsbou nie.	Jessie noem dat sy nou gelukkiger is as verlede jaar hierdie tyd. Jessie noem dat sy ook begin om van haarself te hou. Volgens Jessie sien sy uit na volgende jaar wanneer sy matriek gaan herhaal om vrystelling te behaal.
	Jessie erken dat sy haar buie soms op haar ma uithaal. Sy lig die navorser in dat sy weer begin oefen het en vier kilogram verloor het.
	Volgens Jessie vertrou sy die navorser en haar juffrou en vertrou sy nie die beweerde oortreder en een vriendin nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het haar leerlinglisensietoets deurgekom.	Geen weerstand nie.
Hulle dramagroep is genooi na die KKN&K in Oudtshoorn.	Op Jessie se voorgrond is haar toekomsvisie en positiewe uitkyk op die lewe.
Sy het in 'n praatjie die skoolpersoneel bedank vir hulle ondersteuning na haar nekbesering.	

9.2.2.21 Verloop van sessie negentien. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Jessie het die selfbeeldaktiwiteite wat sy by die huis ingevul het, saamgebring (sien punt 6.2.3.5.). Gedurende adolessensie verander die selfbeeld van die adolessent verder aangesien nuwe dimensies soos veranderende fisiese voorkoms, seksualiteit, veranderinge in sosiale verhoudings, romantiese verhoudings en die keuse van beroep, voorkom (Thom, Louw, Van Ede & Ferns, 1998:433).

Tabel 9.49: Kwalitatiewe data van sessie negentien met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie is mooi aangetrek en haar hare lyk mooi.	Volgens Jessie was haar week sleg, want sy het die beweerde oortreder se vrou en 'n gimnastiekafrigter in die winkels gesien.
Jessie vertel laggend hoe sy haar ou klere uitgegooi het, maar dat haar ma steeds voel sy het genoeg klere en nie nuwe klere benodig nie. Jessie het onder andere op die selfbeeldaktiwiteite ingevul: "Ek is mooi, spesiaal en hou van myself," "Ek het in die mall geloop en vir my 'n boek gekoop," "Ek het 'nee' gesê vir vriende wat wou gehad het dat ek saam met hulle moet uitgaan.	Volgens Jessie wou sy nie by 'n familielid se verjaarsdag gesing het nie, omdat haar stem half hees was. Volgens Jessie moes sy alles in die verlede 100% gedoen het (verwys na haar gimnastiekloopbaan en die beweerde oortreder se verwagtinge) en verduidelik dat sy in die verlede deur hom afgekraak is indien alles nie perfek was nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Jessie het 'n boek gekoop "Heavenly man." Volgens haar is die boek inspirerend.	Sy het die beweerde oortreder se vrou gesien wat haar haar herinner het aan die beweerde oortreder en dit is op haar voorgrond.
Jessie se suster kuier by hulle. Jessie oefen hard vir die KKN&K.	Geen weerstand nie.

9.2.2.22 Verloop van sessie twintig. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Die navorser fokus op Jessie se voorgrondbehoefte en gee geleentheid vir ventilasie oor haar gevoelens. Volgens Wilson, Kendrick & Ryan (1997:24) is dit belangrik dat die adolessent die geleentheid kry om te deel wat sy wil kommunikeer.

Tabel 9.50: Kwalitatiewe data van sessie twintig met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie is mooi aangetrek en kom vrolik voor.	Volgens Jessie was haar ma se neef by hulle en is hy vatterig. Volgens Jessie haat sy dit as 'n man vatterig is. Volgens Jessie het hy haar laat terugdink aan die beweerde oortreder.
Goeie energievlakke.	Volgens Jessie het die beweerde oortreder

	haar vier keer verkrag.
Goeie oogkontak.	Volgens Jessie is haar Nuwejaarsvoorneme om gimnastiekkompetisies te gaan kyk.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Jessie se familie was saam vir Kersfees. Haar suster en swaer het haar uitgeneem vir ete op haar verjaarsdag.	Op Jessie se voorgrond is kontak met vorige gymnaste.
Jessie het kontak gehad met 'n meisie saam met wie sy gimnastiek gedoen het. Sy het dit positief beleef. Haar vorige gimnastiekvriende het haar ge-sms op haar verjaarsdag.	Geen weerstand nie.

9.2.2.23 Verloop van sessie een-en-twintig. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Jessie het by 'n ou gimnas gaan oorslaap wie se medaljes en sertifikate opgeplak is in haar kamer en haar vriendin het baie gepraat oor gimnastiek. Dit het ou wonde vir haar oopgekrap. Gee geleentheid vir ventilasie van gevoelens.

Tabel 9.51: Kwalitatiewe data van sessie een-en-twintig met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie lyk aanvanklik onseker oor die navorser se voorstel om 'n dominee te vra om met haar te kom praat, maar stem toe in.	Jessie noem dat sy "vrek scary" is om nie te weet wat die toekoms inhou nie. Sy noem dat sy nie weer depressief wil voel nie.
Jessie is aanvanklik emosioneel en huil.	Sy wil weet waarom sy dit nie kon gestop het nie.
Jessie het liedjies geskryf waarin sy baie positief is en haar gevoelens ontlaai.	Jessie noem vyf dinge wat sy die afgelope jaar bereik het: Drama en sangklasse begin neem, goeie prestasies in die Eisteddfod, sing koor, met die personeel gaan praat en fisies herstel na haar ongeluk.
	Volgens Jessie is dit soms moeilik vir haar om haar gevoelens te wys omdat sy in die verlede "Miss Perfect" moes wees en nie haar gevoelens kon wys nie.
	Volgens Jessie wil sy vergeet van die verlede en op die toekoms konsentreer.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het kontak gehad met 'n vriendin, ook 'n vorige gimnas.	Op Jessie se voorgrond is haar geestelike lewe en haar toekoms.
Wys 'n boek aan die navorser waarin sy liedjies en briewe skryf.	Aanvanklik weerstand om 'n dominee te sien, stem later in.

9.2.2.24 Verloop van sessie twee-en-twintig. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Jessie ventileer daarvoor dat sy nie weer so afhanklik van 'n belangrike persoon in haar lewe wil word nie, en erken dat sy afhanklik was van die beweerde oortreder. Sy toon

insig dat sy grense moet neerlê in haar verhoudings met belangrike persone. Gedurende die implosiewe laag word die individu bewus van hoe sy haarself beperk en die laag word gekarakteriseer deur vrees (Blom, 2004:38).

Tabel 9.52: Kwalitatiewe data van sessie twee-en-twintig met Jessie Barnard.

NIE VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie is in 'n ligte gemoedstoestand en is mooi aangetrek.	Volgens Jessie was sy afhanklik van die beweerde oortreder en hy het nie toegelaat dat enige iemand anders haar afrig nie.
Ventileer spontaan oor haar gevoelens.	Sy spreek die vrees uit dat sy weer so afhanklik van iemand kan word.
Goeie oogkontak.	Volgens Jessie dink sy dat sy vrou iets vermoed het, want sy vrou het gesê dat Jessie te gehê is aan die beweerde oortreder.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het vir opleiding by Spier gegaan, maar stel nie belang in die voedselbedryf nie.	Op Jessie se voorgrond is dat sy nie weer afhanklik wil word van iemand nie.
Sy en 'n vriendin het gaan fliëk en sy het in twee gimnastiekafrigters vasgeloop.	Geen weerstand nie.

9.2.2.25 Verloop van sessie drie-en-twintig. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Die navorser betrek Jessie by die aktiwiteit: “Onvoltooide sinne,” (sien punt 6.2.3.4.). Enige onvoltooide gestalt is 'n onvoltooide saak wat oplossing vereis (Yontef, 1993:78).

Tabel 9.53: Kwalitatiewe data van sessie drie-en-twintig met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy lyk trots toe sy noem dat sy in die A-klas is.	Volgens Jessie is dit nou anders by die skool, maar lekker. Sy was bang gewees voor die skool heropen het.
Sy kom vrolik en selfversekerd voor.	Jessie vertel dat sy grense neerlê in haar verhouding met haar sangjuffrou.
Jessie skryf onder andere: “Ek wil nie gemanipuleer word nie, ek hou van myself wanneer ek myself kan wees, ek voel reg om aan te gaan met my lewe, ek weet ek kan 'n B-simbool kry.”	Volgens Jessie sal haar ma dit ook nie weer duld indien iemand weer vir Jessie wil manipuleer nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Jessie het al haar onderwysers haar terugverwelkom met drukkies.	Op Jessie se voorgrond is dat sy dit nie weer wil toelaat dat iemand haar moet manipuleer nie.
Alhoewel Jessie 'n baie goeie verhouding met haar sangjuffrou het, wil sy nie weer afhanklik word van iemand nie of gedruk	Weerstand om haar sangjuffrou terug te bel, wanneer haar sangjuffrou 'n “please-call-me” stuur.

word nie.	
-----------	--

9.2.2.26 Verloop van sessie vier-en-twintig. Teenwoordig: Jessie Barnard.

Die navorser betrek Jessie by die aktiwiteit: “Kognisie,” (sien punt 6.2.2.8.).

Tabel 9.54: Kwalitatiewe data van sessie vier-en-twintig met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie lyk skaam en vertel laggend van ‘n seun wat haar gesoen het.	Jessie vertel van die atletiek en dat sy lam geword het in haar arms en vermoed dat ‘n senuwee in haar nek vasgeknyp was.
Jessie kom opgewonde voor toe sy vertel van die oudisies wat by die skool gehou word vir ‘n sangtoneel.	Jessie vertel dat die skoolhoof kwaad was omdat kinders na bewering gedrink het by interskole.
Sy kom gemaklik voor met haar fisiese bou en versorg haarself goed.	Volgens Jessie staan sy nou op vir wat sy wil hê. Volgens Jessie is vanjaar vir haar soos ‘n nuwe begin. Sy sê hoe sy voel en doen nie net wat ander sê sy moet doen nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Jessie het haar interskole-hemp saamgebring om vir die navorser te wys.	Die interskole is op haar voorgrond.
Sy voel nou gemaklik met haar sangjuffrou en vrees nie meer dat sy weer afhanklik van iemand gaan raak nie.	Geen weerstand nie.

9.2.2.27 Verloop van sessie vyf-en-twintig. Teenwoordig: Jessie en die dominee.

Die dominee en Jessie bespreek die vraag: “Waarom het God die goed laat gebeur in Jessie se lewe?” Die dominee het aan Jessie verduidelik waarom sy geestelik vrae begin vra het en het haar daarop gewys dat sy moet kies tussen: “God’s way” en “Die beweerde oortreder se way.” Hy het Jessie daarop gewys dat dit die Bose mag was wat die beweerde oortreder so laat optree het, nie God nie. Die dominee wys Jessie daarop dat aangesien die verhouding met die beweerde oortreder nie ooreengestem het met haar waardes nie, het sy ‘n krisis / skuldgevoel ontwikkel in haar siel en roepingsareas en daarom ook haar roeping / gees begin bevraagteken.

Tabel 9.55: Kwalitatiewe data van sessie vyf-en-twintig met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie het aanvanklik senuweeagtig voorgekom, maar het later ontspaan.	Jessie identifiseer haar gawes as: sang, drama, gimnastiek, voordrag, leierskap en sosiale verhoudings.

Sy het goeie samewerking gegee en aktief deelgeneem aan besprekings.	Sy identifiseer haar passie as gimnastiek, drama, sportsielkunde en sang.
Sy luister aandagtig na die dominee.	Sy identifiseer haar waardes as eerlikheid, vertrouwe, behulpsaamheid, lojaliteit en opregtheid.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die dominee het Jessie kom sien.	Haar geestelike lewe is op haar voorgrond.
	Geen weerstand nie.

**9.2.2.28 Verloop van sessie ses-en-twintig en sewe-en-twintig.
Teenwoordig: Jessie Barnard.**

Die navorser gee aan Jessie die geleentheid om te vertel van die Klein Karoo Kunstefees en haar ervaringe. Wanneer die eksperimentering van nuwe gedrag suksesvol toegepas word, word die eksplosiewe laag bereik; kinders kom in kontak met opgebergde energie wat voorheen vasgevang was ten einde die valslaag in stand te hou (Aronstam, 1989:636). Tydens sessie sewe-en-twintig voltooi Jessie die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool.

Tabel 9.56: Kwalitatiewe data van sessie ses-en-twintig met Jessie Barnard.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Jessie lyk goed en vrolik.	Sy vertel dat haar skoolpunte baie verbeter het. Jessie sien uit daarna om volgende jaar te gaan studeer.
Sy vertel opgewonde van die Kunstefees.	Volgens Jessie is daar vier ouens wat van haar hou, maar sy wil nie nou in 'n verhouding wees nie.
Goeie energievlakke.	Volgens Jessie kry sy nie meer terugflitse nie en het sy aanbeweeg.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy vertel van die Kunstefees en 'n prys wat sy gewen het.	Die Kunstefees is op haar voorgrond.
Gaan goed met hulle familie.	Geen weerstand nie.

9.2.2.29 Onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met mev. Barnard.

Volgens mev. Barnard wou Jessie aanvanklik heeltyd kom vir terapisessies, maar het nou gesê dat sy nou reg is en sal bel as sy die navorser nodig het.

Tabel 9.57: Jessie se huidige funksionering volgens mev. Barnard.

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE
--------------------	-----------------	-------------------------

		VAN DIE GEBEURE:
Gesondheidsgeskiedenis:	Na verkragting.	Jessie is altyd op 'n dieet. Sy vrees dat sy vet kan word. Herhaalde blaasinfeksies en afskeidings gekry. Amnesia. Sleg geslaap voor en na onthulling.
	Huidig.	Baie goed. Eet en slaap goed.
Emosionele funksionering:	Tydens en na verkragting.	Stil en tekens van onttrekking. Jessie het die opmerking gemaak: "Ek het hulp nodig. As ek iets oorkom, ek is lief vir julle." Uitermatige gemoedsveranderinge. Na onthulling was woedeuitbarstings beter. Jessie was depressief en het anti-depressante gedrink voor onthulling van seksuele misbruik.
	Huidig.	Die vonkel is weer terug in Jessie se oë. Geen emosionele uitbarstings nie. Praat van gimnastiek en die beweerde oortreder sonder om ontsteld te word. Selfbeeld dis goed. Jessie lê grense neer en laat nie toe dat ander haar meer gebruik nie.
Interpersoonlike verhoudings:	Na verkragting.	Jessie se verhouding met haar pa is goed. Goeie verhoudings met haar susters.
	Huidig.	Goeie verhouding met ouers en susters. Haar pa weet nog nie van beweringe nie. Hulle hou dit privaat.
Gedragsprobleme:	Na verkragting.	Woedeuitbarstings gekry, histeries geskree, beter na onthulling. Doen nou sang en drama. Polse met lemmetjies gesny. Jessie is ongemaklik wanneer intieme stukke op die televisie gewys word, staan op en loop.
	Huidig.	Baie gehoorsaam, geen probleme nie. Sy sluit haarself nie meer in haar kamer toe nie. Sy hanteer dinge self.
Kognisie:	Na verkragting.	Nagmerries en terugflitse.
	Huidig.	Geen probleem nie.
Seksualiteit:	Tydens verkragting.	Volgens mev. Barnard het Jessie haar eenkeer gevra wat

		“mishandeling” en wat “verkragting” is. Jessie was baie onskuldig vir haar ouderdom.
	Huidig.	Normale tienerverliefdheid. Vertel haar ma as sy ‘n ogie op iemand het.
Skoolprestasie:	Na verkragting.	Noudat sy nie meer gimnastiek doen nie, gee sy meer aandag aan haar skoolwerk.
	Huidig.	Baie positief. Sy presteer baie goed.
Voorval inligting:	Die verkragting.	Jessie het vir haar ma gesê dat haar afrigter haar gemolesteer het, maar het dit nie in fyn besonderhede beskryf nie. Hy het haar weer op die Saterdag seksueel misbruik en die Dinsdag het sy geval en ‘n nekbесering opgedoen. Mev. Barnard is baie emosioneel en kwaad vir die beweerde oortreder. Mev. Barnard ervaar slaapprobleme. Die beweerde oortreder was heeltyd by Jessie nadat sy haar nekbесering opgedoen het, moontlik bang dat sy in haar beswying die seksuele misbruik sou onthul. Hy het aangedring dat sy vir ‘n naweek na hulle moet kom toe sy ontslaan is.
	Huidig.	Mev. Barnard het Jessie deurlopend ondersteun.
Dissipline:	Na verkragting en huidig.	Jessie is baie gehoorsaam en gedissiplineerd. Drink en rook nie.
Gesinslewe:	Na verkragting.	Mev. Barnard ervaar verhoudingsprobleme met haar man, want sy is koud na sy ingelig is dat haar dogter seksueel misbruik is en haar man is onbewus van die beweringe.
	Huidig.	Dit gaan baie goed in mnr. en mev. Barnard se huwelik. Volgens mev. Barnard ondersteun haar dogters haar en huil sy nie meer as sy dink aan wat gebeur het nie. Sy voel dat Jessie verstandig is

		en goeie besluite neem.
--	--	-------------------------

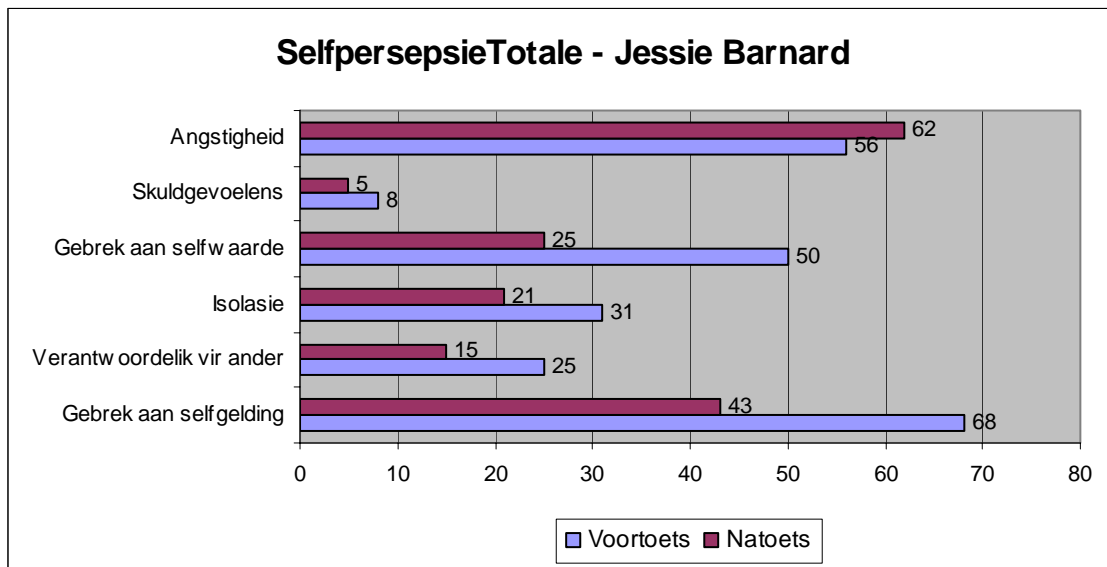
9.2.2.30 Kwantitatiewe data voor en na afloop van die implementering van die spelterapieprogram

Die voortoets het daarop gedui dat Jessie se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente soms haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed. Jessie se funksionering is tydens aanvang van terapeutiese dienslewering as fluktuierend beskryf. Die natoets het getoon dat Jessie se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente nie haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed nie. Haar funksionering is tydens terminering van terapeutiese dienslewering as effektief beskryf.

Jessie se huidige algehele Selfpersepsiepuntetotaal (die gemiddelde van al die selfpersepsie-elemente) is huidig 28% en haar vorige telling tydens die voortoets was 39%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied. Al Jessie se selfpersepsie-totale, behalwe haar angstigheidtelling, het afgeneem. Die navorser skryf die toename in haar angstigheid-telling aan die volgende toe:

- Sy was bang om matriek te herhaal, was bekommerd of dit die regte besluit is en baie mense het vir haar gevra of sy dink sy doen die regte ding.
- Sy het gereeld in ou gimnaste en afrigters vasgeloop in die dorp, wat haar herinner het aan die beweerde oortreder en haar gimnastiekloopbaan,
- Sy het op verskeie geleenthede die beweerde oortreder op 'n afstand gesien asook sy vrou.
- Sy vrees dat sy weer afhanklik kan raak van iemand en dat iemand haar weer gaan manipuleer. Sy is egter bewus daarvan en lê grense neer.

Haar gebrek-aan-selfgeldingtelling het verbeter, maar dui steeds op 'n behoefte vir verbetering. Dit is in Jessie se aard om ander tevrede te wil stel en sy is soms geneig om ander se behoeftes bo haar behoeftes te stel. Sy is egter bewus daarvan en probeer hard daaraan werk om grense neer te lê ten einde nie passief op te tree nie.

Figuur 9.3: KFI-HOËR - Selfpersepsie

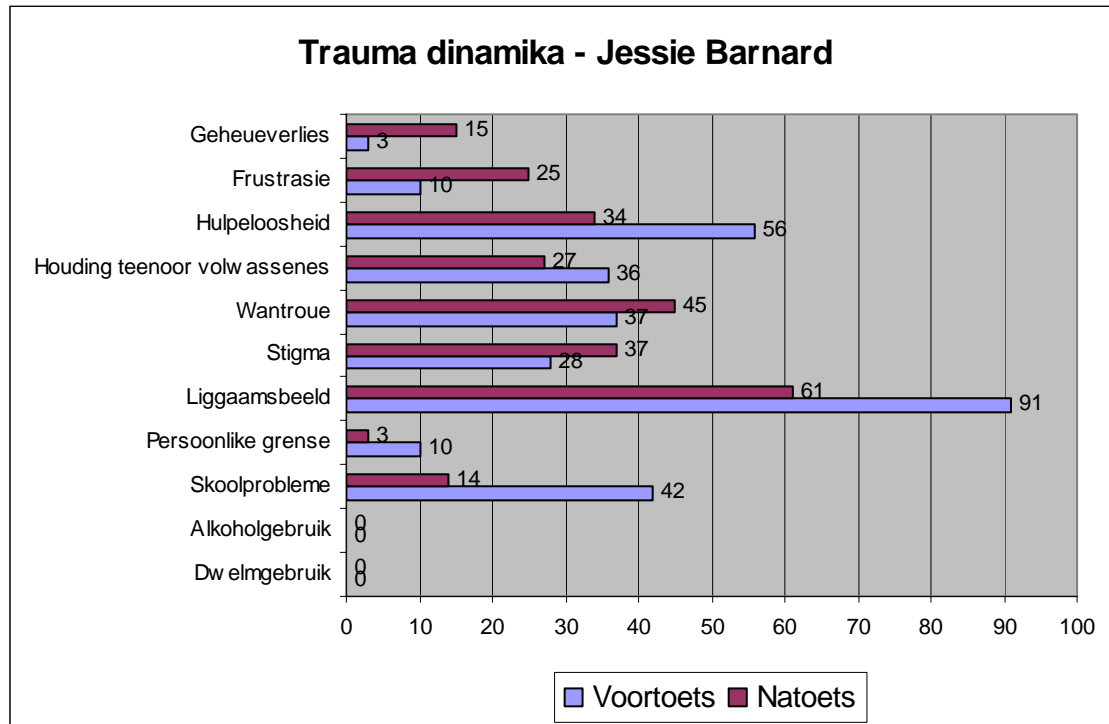
Jessie se huidige algehele Trauma-Dinamikapuntetotaal (die gemiddelde van al die trauma-dinamika-elemente) is 29% en haar vorige telling tydens die voortoets was 34%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied. Die meeste van Jessie se trauma-dinamika-totale is onder die aanbevole gebied, haar wantroue, stigma en liggaamsbeeld toon egter nog 'n behoefte vir verbetering aan. Die navorser skryf die behoefte aan verbetering ten opsigte van haar wantroue-telling aan die volgende toe, naamlik:

- Sy het die beweerde oortreder vertrou, maar het hy misbruik gemaak van sy magposisie en het haar drome om 'n springbokgimnas te word, gebruik ten voordeel van homself.
- Hy het vir haar gesê dat hy lief is vir haar, maar het eintlik nie haar behoeftes in ag geneem nie en het haar kwesbaarheid misbruik.
- Die beweerde oortreder het haar geleidelik gereedgemaak, haar vertroue gewen en haar toe seksueel misbruik.

Die navorser skryf haar stigmatelling daaraan toe, dat Jessie en haar ouers die seksuele misbruik so stil as moontlik probeer hou het. Daar is egter mense wat weet van die beweerde seksuele misbruik en Jessie is van mening dat die beweerde oortreder se vrou ook iets vermoed het. Die kans dat iemand haar dus in die toekoms kan konfronteer met die beweringe of kan uitvra daarvoor is 'n moontlikheid. Alhoewel Jessie se liggaamsbeeld al baie verbeter het, dui dit steeds op 'n behoefte

vir verbetering. Die beweerde oortreder het vir haar gesê dat sy vet is en het haar altyd op 'n dieet gesit. Sy is dus baie gesteld op haar gewig, alhoewel sy baie mooi gebou is. Weens die nekblesering kan sy ook nie so baie oefen soos voorheen nie. Haar moeder het egter ook positiewe verandering opgemerk, byvoorbeeld dat Jessie vir haarself in die spieël kyk, iets wat sy nie voorheen gedoen het nie.

Figuur 9.4: KFI-HOËR – Trauma Dinamika

9.2.2.31 Integrasie van die kwalitatiewe en kwantitatiewe bevindings

Die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindings komplementeer mekaar aangesien beide daarop dui dat die implementering van die speltherapieprogram Jessie se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het. Volgens mev. Barnard het Jessie voor terapeutiese dienslewering herhaalde blaasinfeksies gekry, sleg geslaap, onttrek, haar gemoedstoestand was wisselvallig, sy het woedeuitbarstings gekry, polse met lemmetjies gesny en haarself in haar kamer toegesluit.

Volgens mev. Barnard was Jessie se gesondheid ten tye van terminering goed, sy het goed geëet en geslaap, geen emosionele uitbarsting meer gekry nie, die vonkel in haar oë was terug, nie meer ontsteld geraak wanneer sy van gimnastiek of die beweerde oortreder gepraat het nie, haarself nie meer in haar kamer toegesluit nie, geen

selfskending het meer voorgekom nie, haar skoolwerk het verbeter en sy is gehoorsaam. Tydens aanvang van terapie was Jessie senuweeagtig en het dit moeilik gevind om oor die beweerde oortreder te praat en het emosioneel geword. Sy het vir baie lank geworstel met polariteite wat sy ervaar het ten opsigte van die beweerde oortreder. Ten tye van terminering was sy vrolik en energiek. Sy het opgewonde gepraat van normale tienergebeure en het 'n toekomsvisie gehad.

Die navorser het drie maande na terminering 'n opvolg-onderhoud met Jessie en haar moeder gevoer ten einde die langtermynimpak van die program vas te stel. Beide was dit eens dat dit goed gaan met Jessie. Jessie hou steeds telefoniese kontak met die navorser, stuur mooi boodskappies via sms en het na terminering kom kuier.

Beide Jessie se selfpersepsietelling en trauma-dinamika-telling het volgens die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool resultate verbeter. Die afleiding kan daarom gemaak word dat die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindinge mekaar komplimenter aangesien beide daarop dui dat die implementering van die spelterapieprogram Jessie se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het.

9.2.3 Biografiese inligting van gevallestudie drie: Imke van Rensburg

Naam van die adolessent: Imke van Rensburg

Kultuurgroep: Blank

Ouderdom: 14 jaar oud

Geslag: Vroulik

Aantal kinders in die gesin: 3

Huistaal: Engels

9.2.3.1 Agtergrondinligting van Imke van Rensburg

Imke is 'n baie intelligente dogter en het 'n beurs by die skool gekry. Haar oudste suster werk en woon nie meer by die gesin nie. Haar pa het tydens aanvang van terapeutiese dienslewering alkohol misbruik en dit het 'n nadelige impak op die gesin asook op Imke gehad. Imke is deur die krisissentrum na PATCH verwys vir terapeutiese dienslewering. Imke het saam met haar vriendin na 'n huispartytjie gegaan, het alkohol gedrink, die verkrachtigingsdwelms ingekry en is deur twee mans verkrag.

9.2.3.2 Impak van die beweerde seksuele misbruik op Imke volgens die onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met Imke se moeder, mev. Van Rensburg

Mev. Van Rensburg gee skriftelike toestemming vir Imke se deelname aan die navorsing.

Tabel 9.58: Agtergrondgeskiedenis van Imke van Rensburg

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Ontwikkelingsgeskiedenis:	Ontwikkeling as kind.	As kind by spraakterapeut gewees wie van mening was dat Imke se spraakprobleme kan wees omdat sy in haar ma se skool is en haar ma se aandag met ander kinders deel. Ontwikkelingsmylpale bereik. Geen trauma gebeure voorheen nie.
	Swangerskap en geboorte	Mev. Van Rensburg en haar man was baie opgewonde oor die swangerskap. Keisersnit normaal afgegaan.
Gesondheidsgeskiedenis:	Algemene gesondheid.	As baba was Imke siek, daarna was gesondheid goed.
	Na verkragting.	Weet nie of sy slaapprobleme in die aande het nie, Imke maak deur toe. Imke slaap baie in die dag en is baie moeg.
Emosionele funksionering:	Voor verkragting.	Eet gesond. Oorbewus van liggaam.
	Na verkragting.	Eet gesond. Oorbewus van liggaam. Baie geslote en negatief.
Interpersoonlike verhoudings:	Voor verkragting.	Goeie verhouding met ouers en susters. Pa is 'n alkoholis.
	Na verkragting.	Verhouding met moeder verswak. Pa probeer ophou drink, misbruik al alkohol vir jare. Goeie verhouding met susters.
Gedragsprobleme:	Voor verkragting.	Privaat persoon. Eksperimenteer met drank.
	Na verkragting.	Tekens van onttrekking, stil na voorval. Gehoorsaam. Selfskending, word geïrriteerd wanneer kinders haar uitvra oor die merke op

		haar arms.
Kognisie:	Voor verkragting.	Geen probleem nie.
	Na verkragting.	Terugflitse.
Seksualiteit:	Voor verkragting.	Nie 'n vaste verhouding nie, vry in die bondel.
	Na verkragting.	Volgens Imke herinner fisiese aanraking haar aan die voorval.
Skoolprestasie:	Voor verkragting.	Presteer baie goed. Het beurs by skool gekry.
	Na verkragting.	Presteer baie goed. Kry nie skoolrapport nie, want skoolfooie is agterstallig.
Voorval inligting:	Die verkragting.	Mev. Van Rensburg ondersteun Imke. Voel verraai omdat sy nie geweet het dat Imke eksperimenteer met drank nie.
Dissipline:	Voor en na verkragting.	Gehoorsame kind.
Gesinslewe:	Voor verkragting.	Pa is 'n alkoholis. Finansiële probleme. Ouers se verhouding is nie goed nie.
	Na verkragting.	Pa is 'n alkoholis. Finansiële probleme. Ouers se verhouding is nie goed nie weens finansiële stres.

9.2.3.3 Verloop van sessie een. Teenwoordig: Imke en mev. Van Rensburg.

Die navorser verduidelik PATCH en die navorser se doel. Volgens mev. Van Rensburg beweer die beweerde oortreders dat Imke toestemming gegee het. Mev. Van Rensburg is bekommerd oor stigmatisasie by die kollege. Stigmatisasie verwys na negatiewe konnotasies wat gekommunikeer word aan die kind (Webb,1999:110). Volgens mev. Van Rensburg het haar man vir Imke aanvanklik baie mooi ondersteun, sy self was aanvanklik egter baie ontsteld gewees.

Tabel 9.59: Kwalitatiewe data van sessie een met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke is aanvanklik stil, later ontspanne en begin deelneem aan gesprekvoering.	Volgens Imke beweer die beweerde oortreders dat hulle gedink het dat sy 16 jaar oud is.
Haar oë is tranerig.	Imke spreek die vrees uit dat kinders haar gaan blameer.
Liggaamshouding is sku en sy het aanvanklik min oogkontak gemaak.	Imke noem dat sy bang is dat sy iets kan sê wat die saak kan benadeel.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND

Die bloedmonsters wat geneem is vir die toets van seksueel oordraagbare siektes is klaar vernietig en daarom is dit te laat om nou te toets vir die verkragtingsdewelm.	Die voorval en vrees vir stigmatisasie is op Imke se voorgrond.
Die beweerde oortreders is by dieselfde kollege as Imke.	Geen weerstand nie.

9.2.3.4 Verloop van sessie twee. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die navorser gee aan Imke die keuse of sy wil praat oor die voorval of net meer agtergrondinligting wil gee; sy verkies laasgenoemde. Die navorser betrek Imke by die aktiwiteit: “Die lewenslyn,” (sien punt 6.2.1.1.). Imke spreek die vrees uit dat die seuns haar gaan aankyk en dat die mense van haar gaan praat. Stigmatisasie word versterk deur houdings van ander persone in die familie of gemeenskap (Finkelhor & Bowne, 1986:184).

Tabel 9.60: Kwalitatiewe data van sessie twee met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke het aanvanklik sku en skaam voorgekom, later onstpan en toe spontaan met die navorser begin gesels.	Volgens Imke was sy een van ‘n tweeling, maar die ander baba is oorlede. Sy was in graad een tot vyf in haar ma se skool, klein klasse en baie individuele aandag.
Die manier waarop sy praat is onduidelik, maar die navorser het later gewoon geraak aan haar manier van praat.	Volgens Imke was sy stil en skaam op laerskool en het in graad ses na die kollege se laerskool gegaan. Volgens Imke het sy dit geniet en was sy vir die eerste keer weg van haar ma af. Volgens Imke was sy ‘n ander persoon op twaalfjarige ouderdom, spontaan en oop. Sy was gewild en het begin eksperimenteer met drank.
Druk emosie met haar stem uit, veral toe sy vertel hoe die voorval haar en haar ma se verhouding beïnvloed het.	Imke is baie na aan haar suster. Haar suster het die aand van die voorval opgemerk dat Imke onder die invloed is. Imke het die gebeure teenoor haar suster onthul en haar suster het haar ma ingelig. Volgens Imke kan sy slegs gedeeltes van die voorval onthou weens die verkragtingsdewelm.
	Imke spreek die vrees uit om die beweerde oortreders by die skool te sien.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Imke is haar pa ‘n alkoholis, maar hy raak nie gewelddadig nie.	Die voorval en stigmatisasie is op haar voorgrond.
Volgens Imke is sy na aan haar ma, maar voel dat die voorval die vertroue tussen hulle beskaad het.	Weerstand om vandag te praat van die voorval.

9.2.3.5 Verloop van sessie drie. Teenwoordig: Imke en mev. Van Rensburg.

Imke deel die inligting van die voorval met die navorser, (sien punt 6.2.1.3.). Na afloop van die sessie, stel mev. Van Rensburg vir Imke gerus dat sy net bly is haar dogter lewe en dat sy nou nog meer lief is vir haar. Die adolessent se verhouding met sy/haar ouers bly belangrik tydens adolessensie (Mash & Woolfe, 2002:23). Sy erken dat sy geskok was omdat sy nie geweet het dat Imke met alkohol eksperimenteer nie.

Tabel 9.61: Kwalitatiewe data van sessie drie met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy begin onduidelik en sag praat en verbreek oogkontak toe sy vertel van die verkragting. Sy begin huil.	Volgens Imke is dit nie in haar aard om met twee ouens gelyk iets aan te hê nie. Volgens Imke was sy lam tydens die voorval, het sy dinge gedoen wat buite haar karakter is, wat sy nooit sou doen nie weens die verkragtinsdwelm.
Stiller voor haar ma as wanneer sy alleen saam met die navorser is.	Imke ventileer oor die vertroue tussen haar en haar ma wat verbreek is en dat sy bang is dat die voorval teen haar gehou sal word.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Nog nie beweerde oortreders by die kollege gesien nie.	Die voorval en vertroue tussen haar en haar ma is op haar voorgrond.
Goeie ondersteuning deur moeder.	Weerstand om by die hof te gaan getuig.

9.2.3.6 Verloop van sessie vier en vyf. Teenwoordig: Mev. Van Rensburg (sessie vier) en Imke (sessie vyf).

Volgens mev. Van Rensburg het dit die een aand gelyk of Imke gehuil het en Imke het gevra of sy die volgende dag by die huis mag bly. Die emosionele wonde van seksuele misbruik kan baie dieper wees en langer voortduur as die fisiese wonde van seksuele misbruik (Nevid, Rathus & Greene, 1997:544). Dit is heeltemal buite Imke se aard volgens haar om skool te mis. Imke het haar later vertel dat sy die beweerde oortreders by die kollege gesien het en dat hulle so opgetree het asof niks gebeur het nie. Imke het ook weggeduik in die motor toe sy hulle gesien het. Hulle gesin gaan moontlik na 'n kerkkamp. Haar man het nou al vir 'n maand ophou drink. Die navorser en Imke voltooi tydens sessie vyf die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool.

Tabel 9.62: Kwalitatiewe data van sessie vyf met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Meer openlik en vriendelik vandag.	Imke vertel dat sy weggeduik het in die motor toe sy die beweerde oortreders gesien het. Volgens Imke was sy bang, het die aand gehuil en wou nie die volgende dag skool toe gaan nie.
Goeie energievlakke.	Volgens Imke voel sy depressief en is dit oor 'n klomp, klein goedjies.
Sessie ernstig van aard.	Imke noem haar onsekerheid om 100% eerlik te wees omdat die hof dalk die navorser kan dagvaar. Die navorser verduidelik dat die navorser net in vonnisverswaring getuig, nie in die verhoor nie.
	Volgens Imke het sy een aand op die kerkkamp na haar ouers gegaan toe van die ander tieners gaan drink het.
	Imke spreek haar frustrasie uit omdat dit vir haar voel asof haar bewegings nou deur haar ouers gemonitor word.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy sê die kerkkamp was lekker en sleg. Sy het 'n ou ontmoet van wie sy hou.	Vertroue en verhoudings is op haar voorgrond.
	Geen weerstand nie.

9.2.3.7 Verloop van sessie ses. Teenwoordig: Imke en mev. Van Rensburg.

Die navorser betrek Imke by die aktiwiteite: “Hartsnare” en “Interpersoonlike verhoudings,” (sien punt 6.2.5.1. en 6.2.5.2.) ‘n Hegte verhouding of binding met ‘n ouer of ander versorger is noodsaaklik vir normale kinderontwikkeling (Mash & Woolfe, 2002:23).

Tabel 9.63: Kwalitatiewe data van sessie ses met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke lyk opgewonde om te gesels oor verhoudings. Sy kom meer selfversekerd voor.	Imke erken dat sy haarself soms vergelyk met haar suster.
Imke skryf in die sirkel naaste aan haar, haar twee susters se name. In die volgende sirkel skryf sy haar ouers se name en 'n klomp vriende. In die volgende sirkel skryf sy nog vriende se name.	Volgens Imke het haar en haar ma se verhouding verswak toe sy nie meer in haar ma se skool was nie en nuwe vriende met nuwe idees gemaak het by haar nuwe skool. Volgens Imke het sy toe meer begin steun op haar vriende en minder gekommunikeer met haar ma. Imke erken dat sy ook meestal neem en min gee in haar verhouding met haar ma.
Sy teken baie lank aan haar en haar ma se	Volgens Imke is sy en haar ma hardkoppig.

gesigte en noem dat sy perfeksonisties is.	Volgens Imke het haar ma gesê dat sy altyd al haar fokus op haar kinders geplaas het, maar dat sy nou meer op haarself ook gaan fokus.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Imke het haar verhouding met haar ma verswak.	Haar verhouding met haar ma is op haar voorgrond.
Imke het 'n baie goeie verhouding met haar twee susters.	Geen weerstand nie.

9.2.3.8 Verloop van sessie sewe en agt. Teenwoordig: Mev. Van Rensburg (sessie sewe) en mnr. Van Rensburg (sessie agt).

Die navorser gee aan mev. Van Rensburg geleentheid om te ventileer. Sy voel verraai omdat sy nooit geweet het dat Imke eksperimenteer met drank nie. Sy voel die kinders kom net na haar met materialistiese behoeftes. Sy huil en dit word duidelik dat sy behoefte aan erkenning het. Volgens mnr. Van Rensburg is hy kwaad vir die beweerde oortreders. Volgens mnr. Van Rensburg het hy sy vrou kalmeer toe sy gehoor het wat gebeur het. Hy het vir Imke vasgehou. Volgens mnr. Van Rensburg het hy vanaf die voorval probeer ophou drink, maar noem dat dit moeilik is aangesien hy alreeds vir jare alkohol misbruik. Hy is nie kwaad vir Imke nie, maar is onsteld dat sy na 'n ander huis gegaan het (waar die voorval plaasgevind het), sonder hulle medewete en dat sy hulle eers in kennis moes gestel het waarheen sy gaan.

9.2.3.9 Verloop van sessie nege. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die beweerde oortreder erken volgens die ondersoekbeampte geslagsomgang, maar beweer dat Imke toestemming gegee het. Die navorser gee geleentheid aan Imke om te ventileer oor haar voorgrondbehoefte. Die persoon kan 'n onvervulde behoefte, 'n onuitgedrukte gevoel of 'n onvoltooide situasie, wat belangrik is vir haar, ervaar (Passons, 1975:18).

Tabel 9.64: Kwalitatiewe data van sessie nege met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke kom in 'n ligte gemoedstoestand voor.	Volgens Imke wou die ou van wie sy hou haar soen, maar sy het voorgestel dat hulle mekaar eers beter moet leer ken.
Imke lyk opgewonde oor die goeie gesprek wat sy met haar ma gehad het.	Volgens Imke bou sy weer aan haar vorige vriendskappe, kinders wat sy op 'n stadium

	gedink het vervelig is.
Imke sit haar gesig in haar hande en noem dat sy 'n lekker dag gehad het, maar dat sy besef die voorval is 'n werklikheid.	Imke bevraagteken waarom sy so swaar moet dra aan die gevolge van haar gedrag. Volgens Imke het die AZT-medikasie haar siek laat voel.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het 'n ou by die skool ontmoet van wie sy hou. Hy weet van die verkragting en het haar gerusgestel dat dit nie sy gevoelens vir haar verander nie.	Haar vriendskappe en nuwe ou wat sy ontmoet het, is op haar voorgrond.
Volgens Imke het haar ma haar 'n drukkie gegee toe sy haar ma vertel het dat sy by die kerkkamp nie saam met die ander tieners gaan drink het nie.	Geen weerstand nie.

9.2.3.10 Verloop van sessie tien. Teenwoordig: Imke en mev. Van Rensburg.

Die navorser betrek Imke by die aktiwiteit: "Meryl Maharajh se storie," (sien punt 6.2.4.1.). Volgens Imke voel sy skuldig omdat sy gedrink het en moontlik die verkeerde indruk oorgedra het dat sy "daardie soort" is. Volgens Conradie (2000:12) voel slagoffers van seksuele misbruik baie keer verantwoordelik vir die seksuele misbruik en blameer hulleself. Volgens Imke het sy onttrek na die voorval en haar vriende het dit opgemerk. Die navorser beveel aan dat 'n psigiater vir Imke moet assesser ten einde te bepaal of medikasie nodig is, mev. Van Rensburg stem in.

Tabel 9.65: Kwalitatiewe data van sessie tien met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy kom nie meer so agterdochtig voor en onseker of sy dinge moet deel nie, sy praat openlik en eerlik.	Volgens Imke het sy die beweerde oortreders gesien, maar hierdie keer was sy tussen baie mense en het dit beter hanteer as die vorige keer. Volgens Imke kom alles wat gebeur het net soms terug. Volgens Imke herinner fisiese aanraking met 'n ou haar aan die voorval.
Sy kom verlig voor nadat sy selfskending onthul het en die navorser nie oorreegeer het nie.	Volgens Imke het sy nie dadelik vertel nie omdat sy self eers later besef het wat gebeur het weens die verkrachtingsdwelw wat na bewering in haar drankie gegooi is.
Imke kom moeg voor.	Volgens Imke was sy bang dat sy nie geglo sal word nie, bang dat sy in die moeilikheid gaan beland en het sy skuldig gevoel. Sy het nie geweet hoe om te vertel wat gebeur het nie en was bang vir stigmatisasie.
	Volgens Imke het sy haar suster vertel omdat

	sy bang was vir swangerskap en MIV/VIGS en wou nie alleen kliniek toe gaan nie.
	Imke onthul selfskending vanaf voor die voorval en eenkeer na die voorval. Sy noem dat sy merke het daarvan en daarom T-hemde dra.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het besluit om nie die verhouding voort te sit met die ou van wie sy gehou het nie. Volgens Imke dink sy dat wanneer hy haar hand vasgehou het of drukkies gegee het, dit aanleiding gegee het tot herinneringe aan die voorval.	Die impak wat die voorval op haar gehad het, is op haar voorgrond. Aanvanklik weerstand getoon om te praat oor die selfskending, maar later vertel sy spontaan daarvan.

9.2.3.11 Verloop van sessie elf. Teenwoordig: Mev. Van Rensburg.

Volgens mev. Van Rensburg het kommunikasie tussen hulle en Imke verbeter. Mev. Van Rensburg het die navorser in die week gekontak en ingelig dat sy die snymerke op Imke se arms gesien het (selfskending). Selfskending is gerig, beheersd en herhalend, het nie die bedoeling van selfmoord nie, is nie verwant aan geestelike of kognitiewe verswaktheid nie en is sosiaal onaanvaarbaar (Williams & Poijula, 2002:132). Die navorser noem aan haar dat dit die rede is waarom die navorser vir Imke wil laat assessee deur 'n psigiater bekend aan die navorser. Die navorser kan steeds terapie voortsit. Die navorser het telefonies kontak gemaak met 'n psigiater. Sy het aanbeveel dat die navorser ondersoek moet instel na die stressors in Imke se lewe.

9.2.3.12 Verloop van sessie twaalf. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Volgens Imke het sy en haar ma lank gesels oor die merke op haar arms en wat stres in haar lewe veroorsaak. Die navorser beveel aan dat die navorser en Imke in die volgende sessie stressors in haar lewe moet identifiseer. Die navorser betrek Imke by die aktiwiteit: "Hofvoorbereiding," (sien punt 6.2.2.7.).

Tabel 9.66: Kwalitatiewe data van sessie twaalf met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke lyk bekommerd oor die hofsaak.	Volgens Imke is sy bang en bekommerd oor die hofsaak.
Sy neem aktief deel aan die rollespel en vra relevante vrae.	Sy is bekommerd dat sy die verkeerde goed kan sê en dat dit teen haar gebruik kan word.

Goeie oogkontak.	Sy is bang om in dieselfde kamer as die beweerde oortreders te wees en bang dat hulle nie gestraf word nie en dat niemand haar gaan glo nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser neem Imke na die hof.	Die hofverrigtinge is op Imke se voorgrond.
	Geen weerstand nie.

9.2.3.13 Verloop van sessie dertien. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die navorser betrek Imke by die aktiwiteit: “Kom ons maak ballonne van die stene in ons lewe,” (sien punt 6.2.2.4.). Sodoende word stressors in Imke se lewe geïdentifiseer wat aanleiding tot die selfskending gee. Deur hulleself fisies te beseer, trek dit die slagoffers se aandag van die emosionele pyn af. Die selftoegepaste pyn is dus ‘n afleiding van die werklike emosionele pyn (Knauer, 2000:98).

Tabel 9.67: Kwalitatiewe data van sessie dertien met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy toon deursettingsvermoë en praat openlik oor die stressors in haar lewe voorheen en nou.	Imke identifiseer finansiële stres as een stressor en skaamte indien die elektrisiteit en water afgesny word. Volgens Imke is haar pa ‘n alkoholis en neem onverantwoordelike keuses ten opsigte van finansies. Wanneer haar ma nie by die huis is nie, sal hy vir haar en haar suster geld vra.
Goeie energievlakke.	Argumente tussen haar ma en pa. Volgens Imke lag sy en haar suster nou daarvoor, maar toe sy jonger was, het sy in haar kamer gaan sit. Haar pa en suster is baie na aan mekaar, maar haar suster en hy het eenkeer ‘n argument gehad toe hy dronk was en haar suster was baie ontsteld.
Sy is ernstig. Goeie oogkontak.	Volgens Imke bring haar pa soms die verkeerde vriende huis toe en drink saam met hulle by die huis. Sy is bang vir daardie mense en bang dat hulle iets aan haar kan doen. Imke vra die vraag: “Wat gaan van my word wanneer my suster einde van die jaar matriek skryf en die huis verlaat?”
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die suster by die hospitaal het geweier om Imke se bloed te trek vir haar opvolg MIV-bloedtoets en volgens Imke was sy baie ongeskik. Die navorser het met die suster gepraat en sy het dit toe gedoen. Volgens Imke was sy en haar ma ontsteld en sy het gehuil.	Haar pa se alkoholisme en finansiële probleme is op haar voorgrond.

Imke is bekommerd oor haar ma se welstand.	Geen weerstand nie.
--	---------------------

9.2.3.14 Verloop van sessie veertien. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die navorser betrek Imke by die aktiwiteit: “My sintuie,” (sien punt 6.2.2.3.). Volgens Imke onthou sy voor die voorval dat sy gehoor het dat haar vriendin se ou gesê het dat sy aan die einde van die dag nie meer ‘n maagd gaan wees nie. Haar vriendin het haar egter gerusgestel dat hy net ‘n grap maak. Sy onthou die reuk van liggame tydens die voorval en dat sy ‘n sekere smaak in haar mond gekry het tydens die voorval. Volgens Brown (1991:9) is begrip vir hoe die trauma in die geheue van die slagoffer geprosesseer word belangrik, want dit help om die gestoorde herinneringe te herroep wat nie maklik toeganklik is nie.

Tabel 9.68: Kwalitatiewe data van sessie veertien met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke vertel spontaan van die week se gebeure aan die navorser.	Volgens Imke het sy die beweerde oortreders by die partytjie gesien en het sy ongemaklik gevoel. Volgens Imke het die een beweerde oortreder iets van haar gesê en na haar gewys. Sy het gehuil en ‘n vriend het haar getroos. Die beweerde oortreders is toe weg.
Sy kom opgewonde voor daarvoor dat haar ouers haar toelaat om na plekke te gaan en blyk asof hulle haar vertrou.	Volgens Imke het haar ma vir haar pa vertel van haar snymerke en hy het met haar daarvoor gepraat. Hy het vir Imke gesê dat hy wil werk aan sy verhouding met sy kinders en die las van hulle ma se skouers wil afhaal.
Sy is ernstig toe sy praat oor die voorval.	Volgens Imke het sy ook vir haar pa gesê dat wanneer hy dobbel sy dit as onverantwoordelik sien, weens hulle finansiële situasie.
Goeie energievlakke en samewerking.	Volgens Imke herinner sommige reuke en smake haar aan die voorval.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het by ‘n vriendin oorgeslaap en het met haar ouers se toestemming na ‘n partytjie gegaan.	Haar gesprek met haar pa en die voorval is op haar voorgrond.
Haar vriend het haar ondersteun toe sy die beweerde oortreders sien.	Geen weerstand nie.

9.2.3.15 Verloop van sessie vyftien en sestien. Teenwoordig: Mnr. Van Rensburg (sessie vyftien) en Imke en mev. Van Rensburg (sessie sestien).

Die navorser lig mnr. Van Rensburg in wat volgens Imke stres in haar lewe veroorsaak en dat baie van die stres verband hou met sy alkoholgebruik. Hy het geluister, genoem dat dit waar is wat sy vertel het, dat hy oor alles sal gaan dink en dat hy sal probeer om die navorser se aanbevelings te volg. Mev. Van Rensburg het tydens sessie sestien genoem dat sy dit ernstig opneem dat Imke noem dat sy depressief voel. Algemene sielkundige gevolge van seksuele misbruik sluit 'n lae selfbeeld, depressie en selfmoordgedagtes in (Nevid, Rathus & Greene, 1997:544). Volgens mev. Van Rensburg het die gesinsverhoudinge verbeter. Sy huil en noem dat hulle finansiële probleme ervaar. Die navorser gee terugvoer aan Imke oor die gesprek met haar pa en gee geleentheid vir ventilasie van gevoelens.

Tabel 9.69: Kwalitatiewe data van sessie sestien met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke kom stil en geslote voor en sy gee die verduideliking dat sy moeg is.	Volgens Imke het 'n dokter vir haar pa gesê dat hy nie lank gaan leef indien hy so aangaan nie.
Soos die sessie vorder begin Imke al hoe meer spontaan vertel wanneer sy af voel en haar energievlakke het gelig.	Volgens Imke het sy ongemaklik gevoel toe haar vriendin haar uitgevra het oor die snymerke op haar arms.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens mev. Van Rensburg kry Imke nie haar skoolrapporte nie omdat haar skoolfooie agterstallig is.	Haar gesprek met haar pa en die snymerke op haar arms is op haar voorgrond.
Sy stem in dat die navorser 'n afspraak by die psigiater kan maak.	Geen weerstand nie.
Volgens Imke het sy nie een van haar vriende die vakansie gesien nie en was sy die heeltid by die huis.	Sy toon weerstand om saam met haar gesin na haar grootouers te gaan, weens haar vrees dat daar weer konflik kan wees.

9.2.3.16 Verloop van sessie sewentien en agtien. Teenwoordig: Imke en mev. Van Rensburg.

Die navorser betrek Imke tydens sessie sewentien by die aktiwiteit: "My naam," (sien punt 6.2.3.3.). Sy hou daarvan dat haar naam kort is en dink haar naam is van Franse oorsprong. Haar pa het haar raad gegee in verband met ouens en sy het dit waardeer. Die navorser neem Imke vir haar opvolg MIV-bloedtoets. Die navorser neem Imke

en mev. Van Rensburg tydens sessie agttien na 'n psigiater vir 'n assessering omdat sy baie slaap gedurende die dag, kla dat sy depressief voel en selfskendende gedrag het. Indien simptome van depressie en kognitiewe versteurings nie erken word nie, is dit geneig om te vermeerder in laat adolessensie, veral indien die adolessent vanaf vroeë kinderjare seksueel misbruik is (Mash & Woolfe, 2002:391).

Tabel 9.70: Kwalitatiewe data van sessie agtien met Imke van Rensburg.

NIE VERBALE GEDRAG / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke lyk teleurgesteld dat sy vandag na die psigiater moet gaan en nie met die navorser kan praat nie.	Imke vertel dat haar pa 'n "drink-vriend" huis toe gebring het, haar ma was nie daar nie en sy het ongemaklik gevoel.
Sy kom moeg voor.	Volgens Imke voel sy dat die kinders haar oordeel oor haar gedrag van die verlede en dink dat sy 'n "hoer" is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Imke word sy gedoop oor twee weke en wil sy haar lewe verander.	Wat die ander kinders van haar dink is op haar voorgrond.
Navorser gaan saam met haar na die psigiater.	Geen weerstand nie.

9.2.3.17 Verloop van sessie negentien. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die navorser gee aan Imke die geleentheid om te ventileer oor haar pa wat alkohol misbruik. Die navorser bespreek die moontlikheid van gesinsterapie by die psigiater. Imke noem dat dit soos 'n aanhoudende geveg by die huis is. Imke neem te veel verantwoordelikheid op haar skouers, is bekommerd oor hulle finansiële situasie; dit lei tot skaamte en ook moontlik die selfskending.

Tabel 9.71: Kwalitatiewe data van sessie negentien met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke het duidelik groot behoefte om met die navorser te praat. Sy praat vanaf aanvang van die sessie aaneenlopend en spreek die behoefte uit om die navorser weekliks te sien.	Volgens Imke het die psigiater nie enige medikasie vir haar ystertekort voorgeskryf nie.
Sy is duidelik ontsteld dat haar ma haar vorige sessie gekanselleer het omdat haar ma ander verpligtinge gehad het en haar nie kon bring nie. Sy het behoefte om met die navorser te praat.	Volgens Imke het haar pa met haar gepraat toe hy onder die invloed van alkohol was. Dit haar ontstel, want hy het vir haar gesê dat wanneer 'n persoon gedoop word, dan moet sy reg lewe.
Sy kom selfversekerd voor en lig haar opinies.	Imke spreek die vrees uit dat sy steeds foute sal begaan selfs wanneer sy alreeds gedoop is. Sy het met haar oom gepraat en voel nou

	beter daaroor.
	Imke noem dat sy skaam kry wanneer haar pa dronk is en noem dat hy sy gedrag probeer rasionaliseer. Sy noem dat hy besig is om hom dood te drink.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Gesinskonflik.	Haar pa se misbruik van alkohol en die impak op die gesin is op haar voorgrond.
	Geen weerstand nie.

9.2.3.18 Verloop van sessie twintig. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die navorser betrek Imke by die aktiwiteit: “Vertroue,” (sien punt 6.2.4.2.). Die navorser gee aan die einde van die sessie ook aan mev. Van Rensburg geleentheid om te ventileer oor haar besige skedule en probleme in die gesinsisteem.

Tabel 9.72: Kwalitatiewe data van sessie twintig met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Ligte gemoedstoestand, sy noem ook dat sy ‘n lekker dag gehad het en goed voel.	Volgens Imke beteken vertroue vir haar dat daardie persoon nie sal jok nie, dat sy openlik met daardie persoon kan wees en dat daardie persoon jou beste belange op die hart dra.
Goeie energievlakke.	Volgens Imke vertrou sy haar susters.
Goeie oogkontak.	Sy vertrou nie haar vorige vriendin wat die aand van die voorval saam met haar by die huis was, waar dit gebeur het nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy word Saterdag gedoop. Sy en haar ma sit vas oor haar studies omdat haar ma voel sy leer nie genoeg nie, maar Imke voel dat sy 90% kry en nog nooit probleme gehad het met haar studies nie.	Haar doop en eksamen is op Imke se voorgrond. Geen weerstand nie.

9.2.3.19 Verloop van sessie een-en-twintig en twee-en-twintig. Teenwoordig: Imke, mev. Van Rensburg, die navorser en die psigiater (sessie een-en-twintig) en Imke (sessie twee-en-twintig).

Die psigiater gee advies in verband met Imke se ystervlakke wat laag is. Volgens die psigiater het Imke met haar selfskendinggedrag aandag gefokus op die probleme in die gesinsisteem. Imke het die verantwoordelikheid van die probleme op haar geneem. Reël ‘n gesinsvergadering vir ‘n ander datum ten einde probleme in die gesin te identifiseer; al die gesinslede moet teenwoordig wees. Tydens sessie twee-

en-twintig betrek die navorser Imke by die aktiwiteit: “Die vyf liefdestale,” (sien punt 6.2.5.3.). Bewustheid sluit selfkennis en kennis van die omgewing in (Yontef, 1993:145).

Tabel 9.73: Kwalitatiewe data van sessie twee-en-twintig met Imke.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke kom aanvanklik stillerig voor, maar word gou weer spontaan en gesels later opgewonde.	Volgens Imke kry sy nie ‘n skoolrapport nie omdat haar skoolfooi agterstallig is, maar dit pla haar nie. Sy noem dat sy weet dat sy vir wiskunde 98% gekry het.
Imke kom nie meer so moeg voor nie.	Volgens Imke is haar primêre liefdestaal fisiese aanraking en dan kwaliteittyd.
Goeie energievlakke.	Volgens Imke sien sy nie uit na die sessie saam met die psigiater en haar pa nie en noem dat sy nie die aand voor die tyd sal kan slaap nie
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het ‘n ou ontmoet waarvan sy hou.	Die gesinsvergadering is op haar voorgrond.
	Weerstand om die gesinsvergadering by die woon.

9.2.3.20 Verloop van sessie drie-en-twintig en vier-en-twintig. Teenwoordig: Imke en mev. Van Rensburg (sessie drie-en twintig) en die hele van Rensburggesin en die psigiater (sessie vier-en-twintig).

Tydens sessie drie-en-twintig gee die navorser aan Imke die geleentheid om te ventileer aangesien sy bekommerd is oor die komende gesinsvergadering. Imke toon weerstand om die gesinsvergadering by die woon en noem dat sy die gevoel gekry het dat haar pa dit nie wil bywoon nie. Volgens mev. Van Rensburg vertrou sy vir Imke en het Imke haarself aan hulle bewys. Mev. Van Rensburg erken dat sy soms oorbeskermend is omdat sy terugdink aan die voorval.

Tydens sessie vier-en-twintig verduidelik die psigiater dat probleme in die gesinsstelsel vandag geïdentifiseer moet word. Sy maak dit duidelik dat daar nie skuldige persone uitgewys gaan word nie, maar dat daar gefokus moet word op probleme in die stelsel en moontlike oplossings. Mnr. Van Rensburg het aanvanklik genoem dat almal hom blameer en dat hy daarom niks verder het om te sê nie. Imke se ouer suster en mev. Van Rensburg het gehuil en finansies geïdentifiseer as ‘n probleem. Almal stem saam dat dit aanleiding gee tot stres in die gesinsstelsel.

Identifisering van finansies as die probleem, het gehelp dat mnr. Van Rensburg later gevoel het dat hy nie blameer word nie, alhoewel sy drankgebruik daarmee gepaard gaan. Hy het daarom ontspan en begin praat oor sy drankprobleem en geskiedenis. Erkenning is ook aan hom gegee vir sy werks pogings om geld in te bring ten spyte van sy drankprobleem. Imke se suster praat direk met haar pa en noem dat hulle lief is vir hom, hom nie blameer nie, dat hy 'n goeie pa is en sy ondersteuning deur die jare raakgesien het en waardeer. Die ander gesinslede beaam dit. Dit was 'n positiewe ontmoeting. Volgens Mash & Woolfe (2002:23) hang kinders se suksesvolle aanpassing en moontlik hulle oorlewing af van verhoudings.

9.2.3.21 Verloop van sessie vyf-en-twintig. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die navorser gee aan Imke die geleentheid om te ventileer oor die gesinsvergadering. Die navorser gee erkenning aan Imke aangesien sy die leiding geneem het en omdat dit te danke aan haar is dat die vergadering gehou is, aangesien die probleme in die gesinsisteam nie voorheen openlik bespreek is nie. Volgens Imke sal sy haarself definitief nie weer sny nie.

Tabel 9.74: Kwalitatiewe data van sessie vyf-en-twintig met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke is mooi aangetrek. Goeie energievlakke.	Sy vertel opgewonde dat hulle gesin saam op 'n uitstappie was. Haar ma het 'n nuwe werk en dit gaan beter finansieel.
Sy kom vrolik voor. Dit lyk asof daar 'n berg van haar skouers af is.	Volgens Imke voel al haar gesinslede dat dit goed gegaan het met die vergadering.
Goeie oogkontak.	Volgens Imke is sy bly dat haar pa ook saam gepraat het en noem dat sy al die pad na die vergadering gebid het en dat haar gebede verhoor is. Volgens Imke het haar pa sy arms om haar skouers gesit na die vergadering.
	Volgens Imke is sy nou 'n geheelonthouer en alhoewel dit nie altyd maklik is nie, neem sy dit nou ernstig op vandat sy gedoop is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Imke gaan dit baie beter by die huis. Haar pa het met hulle kom praat en aangemoedig dat hulle so openlik soos by die vergadering met hom moet praat.	Haar belewenis van die gesinsvergadering is op haar voorgrond.
Die navorser sal 'n konsultasie met die staatsaanklaer reël voordat hofspraak voorkom.	Geen weerstand nie.

9.2.3.22 Verloop van sessie ses-en-twintig. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die navorser en Imke lees die selfbeeldaktiwiteite wat sy by die huis kan invul, (sien punt 6.2.3.5.). Die navorser betrek Imke by die aktiwiteit: “Teenoorgesteldes in my,” (sien punt 6.2.3.7.). Volgens die gestaltheorie bestaan die persoonlikheid uit polariteite en ‘n groot gedeelte van die daaglikse lewe word aan die oplossing van hierdie konflikte wat ontstaan vanuit hierdie polariteite toegewy (Thompson & Rudolph, 2000:166). Aan die een kant redeneer sy dat sy haar lewe verander het en aan die ander kant is haar skuldgevoelens oor wat sy gedoen het.

Tabel 9.75: Kwalitatiewe data van sessie ses-en-twintig met Imke van Rensburg.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke is mooi aangetrek.	Volgens Imke is die nuwe prinsipaal nie so toegeeflik wat haar skoolfooie aanbetref nie. Hulle moet nou maandeliks haar skoolfooie afbetaal en sy is bekommerd hoe dit haar gesin gaan affekteer. Sy is bly dat sy nou ‘n skoolrapport gaan kry, maar voel skuldig dat haar oudste suster haar skoolfooie betaal.
Die navorser merk op dat iets haar pla.	Imke erken dat sy soms goed probeer rasionaliseer en nie altyd verantwoordelikheid neem vir haar keuses nie.
Goeie oogkontak.	Imke noem onder andere tydens die leëstoeltegniek dat sy nou ophou drink het en besef dat haar lewe nie net kan draai om partytjies en seuns nie, maar dat sy ook aktiwiteite moet kry om haarself positief mee besig te hou.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Imke het sy ‘n “scrapboek” begin.	Sy voel sleg dat haar ouer suster vir haar skoolfooie moet betaal weens hulle finansiële situasie. Geen weerstand nie.

9.2.3.23 Verloop van sessie sewe-en-twintig en agt-en-twintig. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Tydens sessie sewe-en-twintig is Imke kwaad vir haar ma aangesien haar ma laat was en daar nie baie tyd beskikbaar is vir die sessie nie. Volgens Imke is sy alleen op die oomblik omdat al haar vriende in verhouding is behalwe sy. Die navorser en Imke

bespreek tydens sessie agt-en-twintig die vonnis van die beweerde oortreders. Die beweerde oortreders het skuldig gepleit op statutêre verkragting en hulle is gevonniss, naamlik 18 maande wat opgeskort word vir drie jaar op voorwaarde dat beskuldiges nie weer skuldig bevind word volgens die wetgewing nie. Imke het nie toestemming gegee vir geslagsomgang nie, maar sy is tevrede met die beweerde oortreders se vonnis.

Tabel 9.76: Kwalitatiewe data van sessie agt-en-twintig met Imke.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Baie spontaan en gesels openlik met die navorser oor haar vriendskappe. Sy praat duideliker en maak voldoende oogkontak.	Volgens Imke het sy ondersoek ingestel na haar vriendskappe en voel sy nou beter, aangesien sommige van haar vriendskappe eensydig was.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Imke het 'n familiëvriend dieselfde advies vir haar gegee as die navorser naamlik dat sy dinge moet doen waarvan sy hou.	Op Imke se voorgrond is haar vriendskappe en die beweerde oortreders wat gevonniss is.
Volgens Imke was sy verlede week ontsteld omdat haar vriendin haar uitsluit wanneer sy saam met haar vriendin en haar vriendin se kêrel is.	Geen weerstand nie.

9.2.3.24 Verloop van sessie nege-en-twintig. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Die navorser betrek Imke by die bespreking van die aktiwiteit: “Konflikhantering,” (sien punt 6.2.4.6.). Die adolessent wat seksueel misbruik is, moet bewus daarvan wees dat herstel 'n proses is; daar is ruimte vir foute en eksperimente (Knauer, 2000:86).

Tabel 9.77: Kwalitatiewe data van sessie nege-en-twintig met Imke.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Imke kom aanvanklik lui voor, maar toe sy begin gesels met die navorser het sy gelag en aktief aan bespreking deelgeneem.	Volgens Imke is sy bly dat sy nog nie 18 jaar oud is en baie verantwoordelikhede het nie.
	Volgens Imke hanteer sy konflik soms soos 'n slak (bly stil) en soms soos 'n jakkals (onderhandel).
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Imke se suster en pa het 'n argument gehad omdat Imke se suster te laat in die huis gekom het.	Op Imke se voorgrond is die konflik tussen haar suster en pa omdat haar suster laat in die huis gekom het.

Verhouding met ma is goed.	Geen weerstand nie.
Imke en haar een vriendin het 'n goeie verhouding op die oomblik.	

9.2.3.25 Verloop van sessie dertig en sessie een-en-dertig. Teenwoordig: Imke van Rensburg.

Geleentheid vir ventilasie tydens sessie dertig oor gebeure in haar lewe. Imke vertel opgewonde van die swemgala, haar stem is hees soos hulle geskree het. Beplan terminering. Imke voel dat sy baie gegroei het. Sy het besluit om meer deel te neem aan die kerk se aktiwiteite. Dit is belangrik dat die adolessent goed voorberei moet word op terminering en betrokke moet wees by die besluit om te termineer (Thompson & Rudolph, 2000:49). Tydens sessie een-en-dertig voltooi Imke die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool. Imke is in 'n ligte gemoedstoestand en kom nie meer so moeg voor soos tydens aanvang van terapie nie. Mnr. Van Rensburg het opgehou om alkohol te misbruik.

9.2.3.26 Onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met mev. Van Rensburg.

Mev. Van Rensburg voel ook dat die navorser kan termineer.

Tabel 9.78: Imke se huidige funksionering volgen mev. Van Rensburg.

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Gesondheidsgeskiedenis:	Na verkrating.	Weet nie of sy slaapprobleme in die aande het nie, Imke maak deur toe. Imke slaap baie in die dag en is baie moeg.
	Huidig.	Bewus dat sy 'n ystertekort het. Geen eet- of slaapafwykings nie.
Emosionele funksionering:	Tydens en na verkrating.	Baie geslote en negatief.
	Huidig.	Baie groot verbetering. Meer openlik en positief. Konsentrasie is goed.
Interpersoonlike verhoudings:	Na verkrating.	Verhouding met moeder verswak. Pa probeer ophou drink, misbruik al alkohol vir jare. Goeie verhouding met susters.

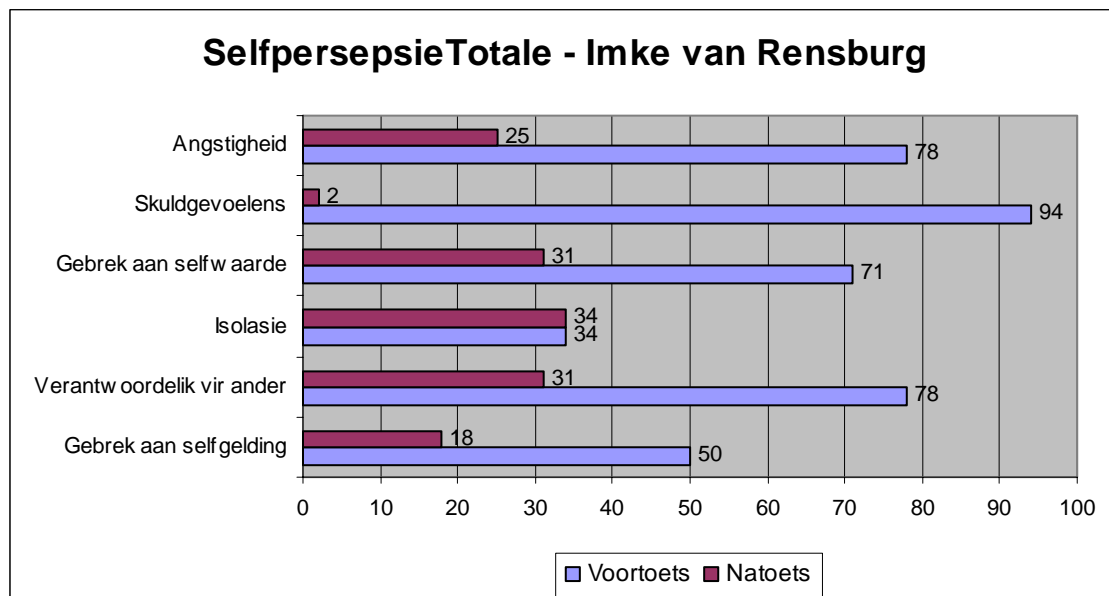
	Huidig.	Goeie vriendekring. Verhouding met pa het versterk nadat hy ophou drink het. Goeie verhouding met ma en susters.
Gedragsprobleme:	Na verkragting.	Tekens van onttrekking, stil na voorval. Gehoorsaam. Selfskending, word geïrriteerd wanneer kinders haar uitvra oor die merke op haar arms.
	Huidig.	Kry klavier- en sangonderrig, was aktief betrokke by die skool se swemgala. Geen selfskending nie. Onttrek nie meer nie en gaan nie meer na skool na haar kamer toe nie. Gehoorsaam en drink glad nie meer alkohol nie.
Kognisie:	Na verkragting.	Terugflitse.
	Huidig.	Geen probleem nie.
Seksualiteit:	Na verkragting.	Fisiese aanraking herinner Imke aan die voorval.
	Huidig.	Imke wil graag 'n kêrel hê, meeste van haar vriende is betrokke in verhoudings.
Skoolprestasie:	Na verkragting.	Presteer goed. Kry nie rapport nie, skoolfooie is agterstallig.
	Huidig.	Imke het 87% gekry. Haar pa en suster betaal haar skoolfooie. Sy kry nou skoolrapport.
Voorval inligting:	Die verkragting.	Mnr. en mev. Van Rensburg het Imke ondersteun. Die beweerde oortreders het skuldig gepleit op statutêre verkragting en is gevonniss.
Dissipline:	Na verkragting en huidig.	Gehoorsame kind. Praat as metode van dissiplinerig.
Gesinslewe:	Na verkragting.	Pa is 'n alkoholis. Finansiële probleme. Ouers se verhouding is nie goed nie weens finansiële stres.
	Huidig.	Mnr. Van Rensburg het opgehou drink. Gesinsvergadering is positief beleef deur gesinslede.

9.2.3.27 Kwantitatiewe data voor en na afloop van die implementering van die spelterapieprogram

Die voortoets het daarop gedui dat Imke se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed. Imke se funksionering is tydens aanvang van terapeutiese dienslewering as oneffektief beskryf. Die natoets het getoon dat Imke se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente nie haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed nie. Haar funksionering is tydens terminering van terapeutiese dienslewering as effektief beskryf.

Imke se huidige algehele Selfpersepsiepuntetotaal (die gemiddelde van al die selfpersepsie-elemente) is huidig 23% en haar vorige telling tydens die voortoets was 67%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied. Al Imke se selfpersepsie totale, behalwe haar isolasietelling wat dieselfde is, het afgeneem. Nie een telling dui op 'n behoefte vir verbetering nie.

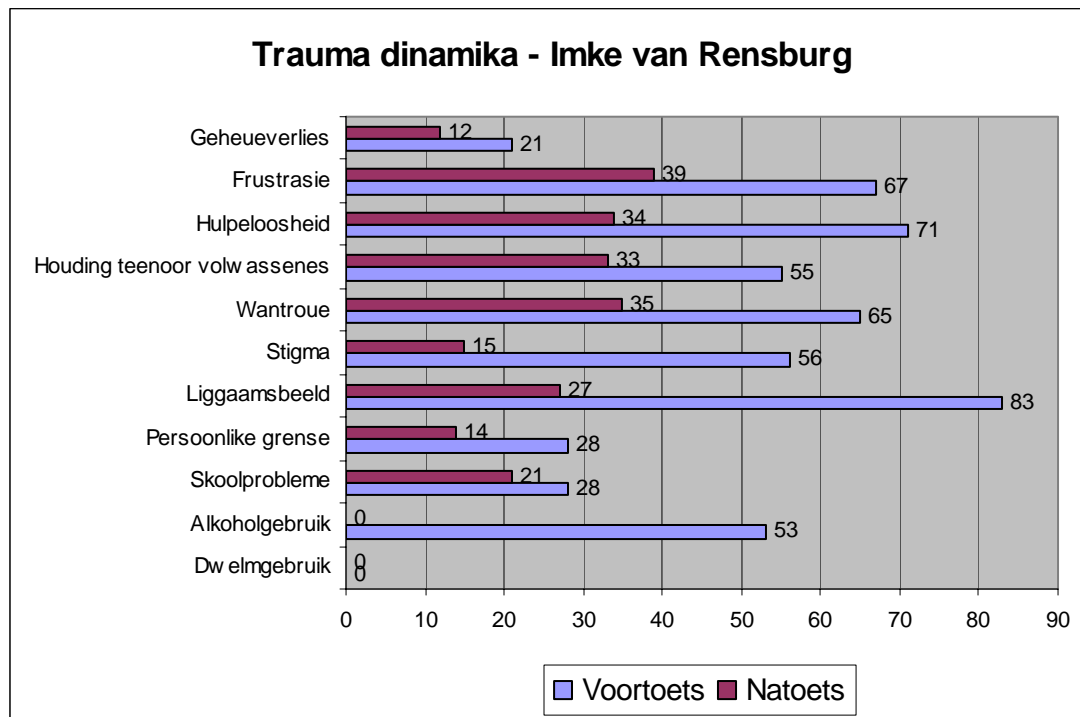
Figuur 9.5: KFI-HOËR – Trauma Dinamika

Imke se huidige algehele Trauma-Dinamikapuntetotaal (die gemiddelde van al die trauma-dinamika-elemente) is 25% en haar vorige telling tydens die voortoets was 52%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied. Al Imke se trauma-

dinamika-totale het verbeter. Slegs haar frustrasietelling dui nog op 'n behoefte vir verbetering. Die navorser skryf die behoefte aan verbetering daaraan toe dat sy baie graag 'n verhouding wil hê omdat meeste van haar vriende betrokke is in verhoudings, maar sy het nog nie die regte seun ontmoet nie.

Figuur 9.6: KFI-HOËR – Trauma Dinamika

9.2.3.28 Integrasie van die kwalitatiewe en kwantitatiewe bevindings

Die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindings komplementeer mekaar aangesien beide daarop dui dat die implementering van die spelterapieprogram Imke se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het. Volgens mev. Van Rensburg was Imke voor terapeutiese dienslewering stil en het onttrek, sy was negatief en moeg, sy het haarself gesny en kommunikasie tussen haar en Imke was beperk.

Volgens mev. Van Rensburg was daar 'n groot verbetering in Imke se emosionele toestand tydens terminering, sy was meer openlik, het nie meer onttrek nie en het haarself nie meer gesny nie. Tydens aanvang van terapie was Imke moeg, het die verantwoordelikheid van die gesinsisteam se probleme op haar skouers geneem en het skuldig gevoel oor haar gedrag, keuses en die gevolge wat sy moes dra. Ten tye van

terminering was sy vrolik en energiek, het gepraat van normale tieneraspekte en het nie meer so moeg voorgekom nie.

Die navorser het drie maande na terminering 'n opvolg-onderhoud met Imke en haar moeder gevoer ten einde die langtermynimpak van die program vas te stel. Beide was dit eens dat dit goed gaan met Imke. Imke hou steeds telefoniese kontak met die navorser, en het na terminering die navorser genooi om saam met haar koffie te gaan drink by 'n winkelsentrum. Beide Imke se selfpersepsietelling en trauma-dinamika-telling het volgens die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool resultate verbeter. Die afleiding kan daarom gemaak word dat die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindinge mekaar komplimenteër aangesien beide daarop dui dat die implementering van die spelterapiëprogram Imke se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het.

9.2.4 Biografiese inligting van gevallestudie vier: Kirsten White.

Naam van die adolessent: Kirsten White

Kultuurgroep: Blank

Ouderdom: 17 jaar oud

Geslag: Vroulik

Aantal kinders in die gesin: 1

Huistaal: Engels

9.2.4.1 Agtergrondinligting van Kirsten White

As kind het Kirsten en haar ouers baie getrek, omdat haar pa in die hotelbedryf is. Kirsten se ouers was van verskillende lande met uiteenlopende agtergronde en het 'n stormagtige verhouding gehad. Sy was in ongeveer elf skole gewees. Op 13 jarige ouderdom het sy selfmoord probeer pleeg, nadat haar ouers geskei is en haar beste vriend oorlede is. Op vyftienjarige ouderdom het sy het by haar ma kom woon. Hulle het op 'n plaas gebly en het finansiële swaar gekry. Die oggend van die voorval het mev. White gaan werk en Kirsten het nog geslaap. Twee mans het ingebreek en albei het haar verkrag. Kirsten is tydens die voorval gewurg en gedreig met 'n mes. Hulle het bespreek of hulle haar gaan doodmaak en sy het gesmeek vir haar lewe. Hulle het haar vasgebind en in die badkamer toegesluit.

9.2.4.2 Impak van die beweerde verkragting op Kirsten White volgens die onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met Kirsten se moeder, mev. White.

Mev. White gee skriftelike toestemming vir Kirsten se deelname aan die navorsing.

Tabel 9.79: Agtergrondgeskiedenis van Kirsten White

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Ontwikkingsgeskiedenis:	Ontwikkeling as kind.	Gehoorprobleme en leerprobleme.
	Swangerskap en geboorte.	Mev. White het probleme met vrouedele gehad, swangerskap met tweeling was onbeplan en stresvol. Sy moes steeds werk en het epileptiese aanvalle gekry. Kirsten het die geboorte oorleef, maar die ander baba het gesterf.
	Traumagebeure: ouers se egskeiding, koshuis (ma is ver van haar af), omgewingsveranderinge en die verkragting.	Kirsten was hartseer oor die egskeiding, want haar pa was op daardie stadium haar held. Kirsten was kwaad oor haar ma wat ver van haar af gebly het.
	Skoolsielkundige.	Gesien oor ouers se egskeiding.
Gesondheidsgeskiedenis:	Algemene gesondheid.	Kirsten het amper gesterf tydens 'n tandeoperasie onder narkose. As kind het Kirsten gehoorprobleme gehad en het 'n operasie ondergaan.
	Na verkragting.	Wurgmerke aan haar nek. Word baie wakker in die nag. AZT laat haar moeg en naar voel. Maag is ongesteld. Kirsten verloor gewig. Veluitslag, knoppe onder vel weens stres. Een maandstonde gemis weens stres. Sy het gekla van hoofpyn. Slaappatroon is beïnvloed.
Emosionele funksionering:	Voor verkragting.	Sy was by 'n psigiater nadat sy 'n senuwee-ineenstorting gekry het toe sy na haar ma getrek het, weg van haar vriende en bekende

		omgewing.
	Na verkragting.	Emosioneel en huil baie. Is baie bang. Kirsten is nie skaam oor wat met haar gebeur het nie en weet dat dit nie haar skuld is nie.
Interpersoonlike verhoudings:	Voor verkragting.	Verhouding met ma is goed, verhouding met pa fluktueer.
	Na verkragting.	Mev. White is nou oorbeskermend en volg Kirsten oral. Mnr. White beskuldig mev. White daarvan dat sy nie 'n bevoegde ma is nie. Swak verhouding met haar pa. Kirsten kyk nie mans in hulle oë nie en gee nie erkenning aan mans nie. Min vriende.
Gedragsprobleme:	Voor verkragting.	Dagga gerook.
	Na verkragting.	Vreesbevange. Raak gou en baie kwaad.
Kognisie:	Voor verkragting.	Geen probleme nie.
	Na verkragting.	Terugflitse. Sintuie is verskerp. Reuke gee aanleiding tot terugflitse.
Seksualiteit:	Voor verkragting.	Volgens Kirsten is sy bi-seksueel. Sy het 'n verhouding met 'n meisie gehad in die verlede en is huidig in 'n verhouding met 'n seun.
	Na verkragting.	Kirsten is lesbies, moeder aanvaar dit.
Skoolprestasie:	Voor verkragting.	Kirsten het leerprobleme. Kirsten is weens finansiële redes reeds die afgelope ses maande nie in die skool nie.
	Na verkragting.	Verskeie mislukte pogings vir verdere opleiding vir Kirsten weens finansiële probleme.
Voorval inligting:	Die verkragting.	Mev. White ondersteun Kirsten.
Dissipline:	Voor en na verkragting.	Kirsten en mev. White het 'n oop verhouding en bespreek probleme.
Gesinslewe:	Voor verkragting.	Ouers is geskei. Volgens mev. White het mnr. White 'n buite-egtelike verhouding gehad. Swak verhouding tussen mnr. en mev. White.
	Na verkragting.	Mev. White en Kirsten woon saam. Kry finansiële swaar.

9.2.4.3 Verloop van sessie een. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Verduidelik PATCH en die navorser se rol. Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: “Die lewenslyn,” (sien punt 6.2.1.1.). Die fokus van die eerste paar sessies gedurende gestaltpeltherapie is hoofsaaklik om ‘n terapeutiese verhouding te bou (Oaklander, 1988:185).

Tabel 9.80: Kwalitatiewe data van sessie een met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten hou ‘n sterk front voor. Die navorser vermoed dat sy sterk probeer wees omdat haar ma baie emosioneel is oor die voorval.	Volgens Kirsten is dit baie beter in die woonstel waarin hulle getrek het, omdat die voorval in hulle vorige woning plaasgevind het. Volgens Kirsten is die terugflitse in die nuwe woning nie so erg soos in die vorige huis nie.
Kirsten het wurgmerke op haar nek.	Volgens Kirsten is sy bang vir snaakse geluide. Volgens Kirsten word sy baie kwaad, en is selfs bang vir haar woede.
Sy kom kwaad voor vir die oortreders.	Volgens Kirsten is dit beter weens emosionele redes dat haar ouers geskei het omdat hulle baie baklei het, maar finansiële het dit dinge vererger. Volgens Kirsten het sy na die egskeiding eers by haar pa gebly, maar het gevoel sy kry nie voldoende liefde nie en het gevoel dat haar ma meer van haar af geweet het.
Goeie oogkontak.	Volgens Kirsten aanvaar haar ma dat sy biseksueel is, maar haar pa het daarvoor vir ses maande nie met haar gepraat nie.
Sy kom hard voor oor wat gebeur het en huil nie. Kirsten het behoefte om te ventileer en gee spontaan agtergrondinligting.	Volgens Kirsten wil sy nie die oortreders sien nie, want hulle het haar gedreig met ‘n mes dat hulle vir haar en haar familie sal doodmaak indien sy vertel. Volgens Kirsten het sy met die oortreders onderhandel vir haar lewe.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser verwys Kirsten na ‘n skoolsielkundige ten einde haar weer in die skakel by ‘n skool.	Die voorval en haar ouers se egskeiding is op haar voorgrond.
Kirsten is bekommerd oor haar ma.	Geen weerstand nie.

9.2.4.4 Verloop van sessie twee. Teenwoordig: Kirsten.

Kirsten deel die inligting van die voorval met die navorser. Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: “My liggaamgevoelens,” (sien punt 6.2.1.5.). Met behulp

van die aktiwiteit kon die navorser onvoltooide sake identifiseer. Volgens Yontef (1993:78) is enige onvoltooide gestalt ‘n onvoltooide saak wat oplossing vereis.

Tabel 9. 81: Kwalitatiewe data van sessie twee met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten hou steeds ‘n sterk front voor.	Volgens Kirsten het sy vir ure gehuil na ‘n telefoongesprek met haar pa. Hy het na bewering vir haar gesê dat sy “trash” is en in die “gutters” gaan eindig. Volgens Kirsten gaan sy haar pa verkeerd bewys.
Sy toon min emosies.	Volgens Kirsten was sy baie bang vir die mediese ondersoek, naalde en toe hulle bloed getrek het. Volgens Kirsten was die dokter by die krisissentrum vriendelik, die Patch krisiswerker het haar emosioneel ondersteun, haar ma het gehuil en getroos, en haar pa het op haar ma geskree en gesê dat dit mev. White se skuld was.
Goeie oogkontak.	Volgens Kirsten is sy baie kwaad vir die oortreders en kwaad vir haar pa dat hy haar altyd afbreek. Volgens Kirsten voel sy hartseer en dink: “Hoekom ek?”
Goeie ventilasie van gevoelens.	Volgens Kirsten is sy bly dat hulle getrek het. Sy is spyt dat sy nie die dag van die voorval saam met haar ma werk toe gegaan het nie en is gefrustreerd omdat haar ma nou so oorbeskermend is.
	Volgens Kirsten is sy bang die oortreders kom terug en is sy bekommerd dat sy nou MIV positief kan wees.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het ‘n werk by ‘n restaurant gekry.	Geen weerstand nie.
Sy en haar pa praat nie met mekaar nie. Volgens Kirsten het haar pa nie eers ‘n drukkie vir haar gegee by die hospitaal nie.	Die voorval is op haar voorgrond.

9.2.4.5 Verloop van sessie drie en vier. Teenwoordig: Mev. White (sessie drie) en Kirsten en mev. White (sessie vier).

Die navorser gee tydens sessie drie aan mev. White die geleentheid om te ventileer oor haar geskiedenis en gevoelens weens die voorval. Volgens mev. White blameer sy haarself dat hulle op die plaas gebly het waar die voorval plaasgevind het. Sy verduidelik dat hulle finansiële swaarkry, hulle woning verloor het en daarom op die plaas gaan bly het. Die navorser betrek Kirsten tydens sessie vier by die aktiwiteit: “My sintuie,” (sien punt 6.2.2.3.). Die rol van die terapeut is om die kliënt se aandag

te fokus op haar gedrag, gevoelens en ervaringe en nie om dit te interpreteer nie (Patterson, 1980:449).

Tabel 9.82: Kwalitatiewe data van sessie vier met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten is mooi aangetrek en goed versorg.	Volgens Kirsten was sy een dag alleen by die huis en was baie bewus van al die geluide. Sy het telkens gaan kyk of die deur gesluit is en het haar ma gebel. Volgens Kirsten kry sy nou en dan 'n dag wat sy net af voel en dan huil sy net.
Kirsten hou steeds 'n sterk front voor.	Sy onthou die oortreders se reuk en dit het haar bang laat voel. Volgens Kirsten onthou sy die pyn en gevoel in haar nek; dit was seer en sy was bang.
Sy maak goeie oogkontak en druk haarself gemaklik uit.	Volgens Kirsten het sy tydens die voorval gesien dat die beweerde oortreders haar wurg en haar broek aftrek. Volgens Kirsten het sy gedink dat hulle eerder 'n kondoom moet gebruik, sy kon nie asem haal nie en was bang en kwaad. Sy onthou dat die oortreders gesê het dat sy haar bene moet oopmaak en dat hulle haar gaan doodmaak.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Kirsten werk by 'n restaurant, maar sukkel met die rekenaar en finansies.	Die voorval is op haar voorgrond.
Kirsten voel dat haar ma oorbeskermend is.	Geen weerstand nie.

9.2.4.6 Verloop van sessie vyf en ses. Teenwoordig: Mev. White (sessie vyf) en Kirsten en mev. White (sessie ses).

Die navorser gee tydens sessie vyf aan mev. White die geleentheid om te ventileer oor die finansiële stres wat sy ervaar het en die tydperk wat sy getrek het en Kirsten by haar kom woon het. Die navorser betrek Kirsten tydens sessie ses by die aktiwiteit: "Reaksies van belangrike persone na onthulling," (sien punt 6.2.2.1.). Met behulp van hierdie aktiwiteit was die navorser in staat om sekondêre trauma te assessee. Volgens Gil (1996:79) is dit belangrik om die impak van die seksuele misbruik dwarsdeur die terapeutiese proses te assessee.

Tabel 9.83: Kwalitatiewe data van sessie ses met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten lyk kwaad oor haar pa se reaksie. Goeie oogkontak.	Volgens Kirsten staar sy net soms en dan wil haar ma weet wat fout is. Volgens Kirsten

	kry sy nog soms terugflitse van hoe die oortreders haar vasgemaak het.
Kirsten gee goeie samewerking en dit lyk of sy behoefte aan ventilasie het.	Volgens Kirsten slaap sy goed, maar is nog skrikkerig vir vreemde geluide.
	Volgens Kirsten het sy haar ma telefonies ingelig van die voorval. Haar ma het dadelik gekom, het gesoek vir die oortreders, was kwaad en het die polisie gebel, haar hospitaal toe geneem en nou na die navorser toe. Volgens Kirsten is haar ma nou oorbeskermend, maar hulle verhouding is goed.
	Volgens Kirsten het haar ma en oom haar pa ingelig. Hy het afgevlieg. Volgens Kirsten het haar pa eers niks vir haar gesê nie en later het hy genoem dat hy dink dat sy by hom moet kom bly. Volgens Kirsten is hulle verhouding swak, want hy kraak haar af. Volgens Kirsten sou sy graag wou gehad het dat hy haar 'n drukkie moes gee by die hospitaal en sy voel hy het nie genoeg begrip getoon nie.
	Volgens Kirsten sou sy graag vir hom wou sê dat hy moet grootword, haar ma moet hanteer soos 'n grootmens en dat hy haar skoolfooie moet betaal. (Leë stoel-tegniek)
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Hulle kry more die toetsresultate by die skoolsielkundige.	Die reaksies van haar ma en pa na die verkragting is op haar voorgrond.
Sy werk nie meer nie. Geen kontak weer met haar pa gehad nie.	Geen weerstand nie.

9.2.4.7 Verloop van sessie sewe en agt. Teenwoordig: Mev. White (sessie sewe) en Kirsten (sessie agt).

Mev. White huil en vertel hoe Kirsten haar bedank het vir haar ondersteuning. Volgens mev. White is sy van mening dat mnr. White lief is vir Kirsten, maar dat sy haat vir mev. White, dit oorskadu. Sy ventileer oor die konflik wat ontstaan het toe sy mnr. White aangegee het vir onderhoud vir Kirsten. Mev. White het die skoolsielkundige se verslag in verband met Kirsten se skolastiese vermoëns 'n paar dae later vir die navorser gebring. Die navorser het mnr. White geskakel, gevra of die navorser die verslag vir hom kan faks en of hy dit sal oorweeg om verdere opleiding vir Kirsten te befonds. Hy het gesê dat hy nie 'n faks het nie, dat Kirsten by hom kan kom bly en dan is dit onder sy beheer. Mnr. White se meisie het later gebel en gevra dat die navorser die verslag moet faks. Mnr. White het later skriftelik om verskoning

gevra, geskryf dat hy Kirsten se belange op die hart dra en voorgestel dat sy eers by ‘n oorbruggingsopleiding moet inskakel. Die navorser het hom geskakel en aanbeveel dat hy met die skoolsielkundige daarvoor moet praat.

Die navorser het tydens sessie agt Kirsten betrek by die aktiwiteit: “Die verkeerslig,” (sien punt 6.2.4.5.). Kirsten word baie kwaad na die verkragting. Die terapeut moet die adolessent toelaat om die woede oor die onregverdigheid van die seksuele misbruik uit te druk, en die woede te erken, maar grense moet steeds gestel word (Knauer, 2000:86).

Tabel 9.84: Kwalitatiewe data van sessie agt met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten het ‘n tongring gekry en praat nog bietjie sleeptong.	Volgens Kirsten stel sy belang in grafiese ontwerp en “sound engineering.”
Kirsten praat stadig, maar druk haarself goed uit.	Volgens Kirsten is sy nie depressief soos haar ma vermoed nie, sy is verveeld. Volgens Kirsten het sy die week te vore nie goed geslaap nie en is sy nog vreesbevange.
Mooi aangetrek en goeie oogkontak.	Volgens Kirsten druk sy haar kwaadgevoelens verbaal uit, sy begin bewe, haar hande sweet en sy voel asof sy iemand kan slaan.
Kirsten kom nie depressief voor nie. Sy lag toe sy vertel dat sy Saterdag saam met haar vriende uit was.	Volgens Kirsten was sy voorheen verslaaf aan slaappille en is daarom nie baie ten gunste daarvan nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Kirsten is haar pa se meisie die vredemaker.	Die aand saam met haar vriende uit is op haar voorgrond.
Sy was Saterdag saam met haar vriende uit.	Geen weerstand nie.

9.2.4.8 Verloop van sessie nege en tien. Teenwoordig: Mev. White (sessie nege) en Kirsten en mev. White (sessie tien).

Tydens sessie nege is mev. White baie emosioneel en gespanne oor die oortreders se borgaansoeke. Sy is bekommerd oor Kirsten. ‘n Onbekende man het na mev. White se selfoon gebel en net gesê: “Hallo.” Kirsten het gebewe en was ontsteld. Mev. White ervaar probleme om verdere opleidingopsies te ondersoek, omdat sy nie toegang tot internet het nie en nie kan afneem by die werk nie. Die navorser gee aan mev. White die geleentheid om die kollege van PATCH se kantoor af te bel.

Bespreek die moontlikheid dat Kirsten vir 'n vakansie by haar pa gaan kuier, ten einde uit die omgewing te kom waar die voorval gebeur het. Volgens mev. White wil Kirsten graag haar pa se komende huwelik bywoon.

Tydens sessie tien betrek die navorser vir Kirsten by die aktiwiteit: "Selfgeldende gedrag," (sien punt 6.2.3.8.). Maak van toepassing op haar gevoelens ten opsigte van haar seksualiteit en hoe om dit met haar kêrel te bespreek.

Tabel 9.85: Kwalitatiewe data van sessie tien met Kirsten White.

NIE VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten is aanvanklik kwaad en opstandig oor die skoolsielkundige se aanbeveling dat sy 'n kok moet word.	Volgens Kirsten stel sy belang in 'n meisie en is sy lesbies en wil sy haar kêrel daaromtrent inlig.
Kirsten lyk aanvanklik negatief oor 'n moontlikheid van 'n besoek aan haar pa.	Volgens Kirsten sal sy vir haar kêrel sê dat sy verward voel, tyd alleen nodig het om haar gevoelens uit te sorteer, en dat hulle dinge op hulle eie moet doen, maar dat sy steeds sy vriendskap waardeer.
	Kirsten en die navorser bespreek dat sy dalk haar leerlinglisensie kan skryf indien sy na haar pa gaan, dalk vir bestuursklasse kan gaan en kan werk aan haar verhouding met haar pa.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser neem Kirsten na die hospitaal vir haar opvolg MIV-bloedtoets.	Op haar voorgrond is haar verdere opleiding en dat sy besef het dat sy lesbies is.
	Aanvanklik weerstand om by haar pa te gaan kuier, later meer positief daaroor.

9.2.4.9 Verloop van sessie elf en twaalf. Teenwoordig: Mev. White (sessie elf) en Kirsten (sessie twaalf).

Tydens sessie elf lig mev. White die navorser in dat mnr. White vir Kirsten gesê het dat Kirsten nie deel van sy nuwe familie is nie en dat sy nie moet kom kuier nie. Kirsten het gehuil. Kirsten is te bang om die vensters oop te los, alhoewel hulle diefwering het. Kirsten se maag is steeds ongesteld. Volgens mev. White aanvaar sy dat Kirsten lesbies is. Tydens sessie twaalf gee die navorser aan Kirsten die geleentheid om te ventileer oor haar telefoniese gesprek met haar pa. 'n Hegte verhouding of binding met 'n ouer of ander versorgers is noodsaaklik vir normale kinderontwikkeling (Mash & Woolfe, 2002:23).

Tabel 9.86: Kwalitatiewe data van sessie twaalf met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy ventileer en maak goed oogkontak.	Kirsten is baie bly dat die MIV-bloedtoets negatief is.
Kirsten lyk hartseer oor haar pa se opmerkings, maar hou haar sterk.	Volgens Kirsten was sy net ordentlik toe haar pa gesê het dat sy nie moet kom kuier nie en dat sy nie troue toe moet kom nie. Sy het net gesê dat sy lief is vir hom en het nie teruggeskree nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Kirsten vertel van haar nuwe vriendin van wie sy hou.	Die konflik met haar pa is op haar voorgrond.
Volgens Kirsten is haar pa nou uit haar lewe.	Weerstand om haar kêrel in te lig dat sy gevoelens vir 'n meisie het.

9.2.4.10 Verloop van sessie dertien en veertien. Teenwoordig: Mev. White (sessie dertien) en Kirsten (sessie veertien).

Volgens mev. White het sy met Kirsten en haar vriendin gepraat oor hulle verhouding. Sy keur dit goed, maar het grense neergelê. Volgens mev. White het Kirsten die naweek 'n angsaanval gekry toe sy en haar vriendin gaan melk koop het. Drie dronk mans het hulle genader en een het sy arm om Kirsten se vriendin gesit. Kirsten het huis toe gehardloop, gebewe en nie die huis verlaat vir die res van die naweek nie. Kirsten se maag en slaappatroon is beter. Tydens sessie veertien lees die navorser die hofverslag wat die navorser geskryf het vir die polisie aan haar. Kirsten word betrek by die aktiwiteit: "Hofvoorbereiding," (sien punt 6.2.2.7.).

Tabel 9.87: Kwalitatiewe data van sessie veertien met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten is mooi versorg. Goeie oogkontak. Sy vertel spontaan van die gebeure van die week.	Kirsten vertel hoe sy geskrik het en hoe haar hart geklop het toe die drie mans haar en haar vriendin genader het. Volgens Kirsten skrik sy baie maklik.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het haar vorige kêrel ingelig dat sy ongemaklik voel met mans en hy aanvaar dit.	Die insident van die drie mans wat haar en haar vriendin genader het, is op haar voorgrond.
Dit gaan goed met haar en haar vriendin se verhouding.	Geen weerstand nie.

9.2.4.11 Verloop van sessie vyftien en sestien. Teenwoordig: Mev. White (sessie vyftien) en Kirsten (sessie sestien).

Volgens mev. White het Kirsten 'n tipe veluitslag en knoppe onder haar vel. Sy het dit al vantevore gehad toe sy jonger was en nie meer die Ritolin gebruik het nie. Mev. White vermoed dis weens stres. Gee geleentheid tydens sessie vyftien vir mev. White om te ventileer oor Kirsten se verdere opleidingopsies. Die navorser betrek tydens sessie sestien vir Kirsten by die aktiwiteit: “Kom ons maak ballonne van die stene in ons lewe,” (sien punt 6.2.2.4.). Adolescente benodig 'n interessante aktiwiteite om hulle aandag te hou (Gil, 1996:182). Met behulp van hierdie aktiwiteit is probleme op 'n nie-bedreigende, interessante manier geïdentifiseer.

Tabel 9.88: Kwalitatiewe data van sessie sestien met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten is in 'n ligte gemoedstoestand. Mooi aangetrek en versorg.	Volgens Kirsten is die uitkenningsparade 'n steen wat op haar skouers rus. Die navorser sal self indien moontlik of iemand reël om haar te ondersteun tydens die uitkenningsparade.
Kirsten kom senuweeagtig voor oor die komende uitkenningsparade.	Die komende werksonderhoud is nog 'n steen, maar dit sal vanmiddag afgehandel wees. Haar verhouding met haar pa is 'n ander steen. Sy besluit dat sy net haar kant moet reg hou en ordentlik moet wees.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Kirsten lees 'n bemoedigende briefie wat haar niggie vir haar geskryf het.	Die uitkenningsparade is op haar voorgrond. Geen weerstand nie.

9.2.4.12 Verloop van sessie sewentien. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: “7de Laan,” (sien punt 6.2.2.6.). Die navorser het met behulp van hierdie aktiwiteit, Kirsten se bewustheid van die self verhoog. Volgens O’Leary (1998:121) is selfbewustheid noodsaaklik vir die integrasie van die individu.

Tabel 9.89: Kwalitatiewe data van sessie sewentien met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten is in 'n vrolike luim. Goeie	Volgens Kirsten heg sy waarde aan familie

energievlakke.	en erken dat sy soms daarvan hou om dinge op haar manier te doen. Volgens Kirsten is haar vriende vir haar belangrik en gee sy om vir ander.
Sy gesels vrolik. Goeie oogkontak	Volgens Kirsten raak sy gou kwaad.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy was saam met haar niggies by 'n dans.	Haar familie en vriende is op haar voorgrond. Geen weerstand nie.

9.2.4.13 Verloop van sessie agtien en negentien. Teenwoordig: Kirsten en mev. White (sessie agtien) en Kirsten (sessie negentien).

Tydens sessie agtien is mev. White emosioneel weens konflik tussen haar en Kirsten. Volgens mev. White neem Kirsten 'n "ek gee nie om houding" in en sy neem dit persoonlik op. Kirsten het die duvet wat tydens die voorval op haar bed was, weer op haar bed gesit. Dit het Kirsten negatief beïnvloed en Kirsten het gehuil. Volgens Kirsten was die duvet 'n herinnering aan die gebeure en sy het teruggedink. Kirsten is nie emosioneel soos haar ma nie. Kirsten en die navorser besoek die hof. Sy kom gespanne voor vir die komende hofspraak. Die navorser betrek Kirsten tydens sessie negentien by die aktiwiteit: "Positiewe denke," (sien punt 6.2.2.5.). Die navorser is van opinie dat dit die adolessent motiveer om positief te wees indien sy dit waarneem in die terapeut as rolmodel.

Tabel 9.90: Kwalitatiewe data van sessie negentien met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten is opgewerk en kwaad oor die argument met haar ma oor haar studies.	Kirsten identifiseer die volgende positiewe aspekte na onthulling: die dokter was vriendelik, die inspekteur het haar veilig laat voel, sy gaan verdere opleiding kry, haar verhoudings met haar vriende en hulle ondersteuning en die nuwe vriende wat sy gemaak het.
Sy kalmeer nadat sy geventileer het oor wat sy graag wil studeer.	Sy identifiseer die volgende negatiewe aspekte na onthulling: haar pa en ma se reaksie toe sy die verklaring moes aflê, haar werkspogings wat nie uitwerk nie en die uitkenningsparade.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser beveel aan dat sy nie die flielk "Monster" moet kyk nie, want dit kan haar herinner aan die voorval.	Haar studies is op haar voorgrond. Weerstand om hotelwese te studeer.

9.2.4.14 Verloop van sessie twintig en een-en-twintig. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Tydens sessie twintig spreek mev. White die wens uit om met ‘n psigiater te gaan praat oor mnr. White en sy rol in Kirsten se lewe. Sy wil ook hê dat Kirsten met die psigiater moet praat en dat die psigiater met mnr. White moet gaan praat. Kirsten wil nie na die psigiater gaan in verband met haar verhouding met haar pa nie. Die navorser beveel daarom aan dat mev. White hom kan gaan sien vir terapeutiese dienste vir haar, maar sy moenie dat Kirsten te veel terapeute tegelykertyd sien nie. Die navorser gee aan Kirsten geleentheid om te ventileer oor haar vriende. Haar hare is gekleur en sy is energiek en mooi aangetrek. Tydens sessie een-en-twintig lig mev. White die navorser in dat sy betrokke is by ‘n kerk en sy wil Kirsten ook betrek. Dit word duidelik dat mev. White met goeie bedoelinge haar behoeftes op Kirsten projekteer. Die navorser bied aan om terapeutiese dienste vir mev. White te reël. Volgens mev. White gaan die kerk vir haar ‘n sielkundige reël.

Tabel 9.91: Kwalitatiewe data van sessie een-en-twintig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten is energiek en vrolik. Goeie oogkontak.	Volgens Kirsten het sy en haar pa en ouma op die foon gepraat. Volgens Kirsten is haar ouma teleurgesteld dat sy uit die skool is.
Sy druk haarself gemaklik uit. Kirsten lyk ontevrede met haar ma se idee dat sy betrokke moet word by die kerk.	Volgens Kirsten voel sy nie daartoe in staat om haar ma emosioneel te ondersteun nie. Volgens Kirsten dink sy dat haar pa se troue haar ma pla.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Kirsten bevraagteken haar geloof en vra waarom “Hy” soveel struikelblokke op haar pad plaas.	Haar vriende en verhoudings is op haar voorgrond. Weerstand om by die kerk betrokke te wees.

9.2.4.15 Verloop van sessie twee-en-twintig. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Mev. White is opgewonde oor die kerkontmoetings en lig die navorser in dat hulle haar genooi het na sosiale ontmoetings. Mev. White wag nog vir die kerk om ‘n sielkundige vir haar te reël. Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: “Gunstelingdinge,” (sien punt 6.2.3.2.).

Tabel 9.92: Kwalitatiewe data van sessie twee-en-twintig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Lyk ongelukkig oor haar pa se houding teenoor haar.	Volgens Kirsten het haar pa haar afgekraak toe sy hom R100 gevra het vir 'n sangboek.
Is opgewonde toe sy vertel van haar vriendin van wie sy hou. Goeie oogkontak.	Volgens Kirsten is haar gunstelingklere "jeans" en haar gunsteling-tv-programme "Charmed", "bad girls" en "Buffy and the vampire."
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy en haar vriendin se verhouding is besig om te groei.	Haar verhouding met haar pa is op haar voorgrond.
Verhouding met pa is swak.	Geen weerstand nie.

9.2.4.16 Verloop van sessie drie-en-twintig. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: "Hartsnare," (sien punt 6.2.5.1.). Die belangrikste agente van sosialisering was nog altyd die gesin (Popenoe, Cunningham & Boulton, 1998:92). Met behulp van hierdie aktiwiteit het dit onder die navorser se aandag gekom dat Kirsten se verhouding met haar pa huidig swak is.

Tabel 9.93: Kwalitatiewe data van sessie drie-en-twintig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten skryf al haar vriende en haar ma se naam in die hartsnaar naaste aan haar.	Kirsten is bekommerd oor haar volgende MIV-bloedtoets.
Sy skryf haar pa se naam in 'n hartsnaar ver van haar af.	Volgens Kirsten verdien sy R1000 per maand, sy gee R250 vir haar ma, maar haar ma verwag van haar om meer te gee.
	Volgens Kirsten het sy 'n terugflits gekry, omdat dit nou vier maande na die voorval is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Kirsten wys foto's van haar vriende. Die navorser het Kirsten geneem vir haar opvolg MIV-bloedtoets.	Konflik met haar ma oor haar inkomste is op haar voorgrond. Weerstand om meer geld vir haar ma te gee.

9.2.4.17 Verloop van sessie vier-en-twintig en vyf-en-twintig. Teenwoordig: Kirsten (sessie vier-en-twintig) en Kirsten en mev. White (sessie vyf-en-twintig).

Weens vervoerprobleme besoek die navorser tydens sessie vier-en-twintig vir Kirsten by die huis. Sy lig die navorser in dat haar pa getrou het en dat hy gebel het en wou weet wat die bloedtoetsuitslae was. Kirsten is in 'n ligte gemoedstoestand. Tydens

sessie vyf-en-twintig lig mev. White die navorser in dat Kirsten drie dae voor die MIV-bloedtoets baie sleg geslaap het. Sy slaap nou weer goed, haar gewig is nou konstant en sy eet goed. Volgens mev. White is Kirsten se gemoedstoestand oor die algemeen lig en is sy verlief op haar vriendin. Kirsten geniet haar werk op die oomblik. Die navorser gee aan Kirsten die geleentheid om te ventileer en te vertel van haar vriendin.

9.2.4.18 Verloop van sessie ses-en-twintig. Teenwoordig: Kirsten.

Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: “Kognisie,” (sien punt 6.2.2.8.). Kirsten is in staat om ’n klomp moontlike verduidelikings te gee. Volgens Geldard & Geldard ((2002:121) moet die terapeut die adolessent help om opsies te ondersoek en die beste keuses te maak.

Tabel 9.94: Kwalitatiewe data van sessie ses-en-twintig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten is mooi aangetrek en versorg. Goeie oogkontak en energievlakke.	Volgens Kirsten het sy ’n argument met haar werkgewer gehad. Volgens Kirsten het haar werkgewer en sy verby die plaas gery waar die voorval plaasgevind het en dit het haar ontstel.
Sy het behoefte daaraan om die week se gebeure met die navorser te deel.	Volgens Kirsten het sy haar pa gebel vir Vadersdag en hy wou weet wat sy wil hê. Volgens Kirsten het hy gesê dat sy ’n voltydse werk moet kry, alhoewel sy hom ingelig het dat sy werk.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het saam met haar werkgewer verby die plaas gery waar die voorval plaasgevind het.	Haar telefoniese gesprek met haar pa is op haar voorgrond.
Verhouding met haar pa is swak.	Geen weerstand nie.

9.2.4.19 Verloop van sessie sewe-en-twintig. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Die atmosfeer is gespanne tussen Kirsten en haar ma. Mev. White is emosioneel. Die navorser gee aan Kirsten die geleentheid om te ventileer.

Tabel 9.95: Kwalitatiewe data van sessie sewe-en-twintig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
---	---

Lyk kwaad en gefrustreerd oor haar ma.	Kirsten is gefrustreerd omdat sy voel haar ma doen nie moeite vir verdere opleiding vir haar nie en dit lyk asof sy net huurgeld wil hê.
Sy is opgewonde oor haar verhouding met haar vriendin.	Volgens Kirsten slaap sy nie goed vandat sy ingelig is omtrent die uitkenningsparade nie.
	Volgens Kirsten was die voorval 'n "wake up call" in haar lewe en sy het nie weer dwelms gebruik nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Vertel vrolik van haar vriendin.	Die konflik met haar ma en die uitkenningsparade is op haar voorgrond.
Die navorser het 'n PATCH vrywilliger gereël om saam met Kirsten na die uitkenningsparade te gaan.	Geen weerstand nie.

9.2.4.20 Verloop van sessie agt-en-twintig. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Weens 'n staking by die gevangenis was net die een beweerde oortreder by die uitkenningsparade. Kirsten het hom geïdentifiseer. Mev. White se selfoon is gesteel, maar nou intimideer twee bendelede haar om die diefstalsaak terug te trek. Die gevolg is dat Kirsten uit vrees vir die bendelede nie saam met haar ma wil wees nie, mev. White is emosioneel. Kirsten het weens stres nie haar maandstonde gekry nie. Die navorser gee aan Kirsten die geleentheid om te ventileer oor die uitkenningsparade.

Tabel 9.96: Kwalitatiewe data van sessie agt-en-twintig met Kirsten White.

NIE VERBALE GEDRAG / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy is ernstig toe sy praat oor die uitkenningsparade.	Kirsten druk haar frustrasie uit oor die beweerde oortreder se ma wat saam met hulle was tydens die uitkenningsparade. Volgens Kirsten het die beweerde oortreder se ma die heelyd om verskoning gevra.
Haar gemoedstoestand lig toe sy praat van haar vriendin.	Volgens Kirsten het sy dadelik die beweerde oortreder erken en noem dat hy gebewe het toe sy hom na vore roep. Volgens Kirsten het sy twee dae gelede iemand gesien wat soos die beweerde oortreder lyk en sy het gevries.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Haar pa het haar gebel en hulle het 'n aangename gesprek gehad.	Die uitkenningsparade is op Kirsten se voorgrond.
Gaan goed met haar en haar vriendin.	Weerstand om saam met ma te wees uit vrees vir die bendelede wat haar foon gesteel het.

Kirsten het in die volgende twee sessies behoefte gehad om te ventileer oor haar gevoelens vir haar vriendin en die navorser het geleentheid vir haar gegee om dit te doen, aangesien dit op haar voorgrond was.

9.2.4.21 Verloop van sessie nege-en-twintig. Teenwoordig: Kirsten.

Kirsten ventileer oor haar ma se voorstel dat sy by haar pa moet gaan bly. Sy lyk ontsteld oor die voorstel. Volgens Kirsten het sy in die verlede probeer selfmoord pleeg toe sy by haar pa gebly het en nou wil haar ma haar na haar pa stuur. Sy is bereid om vir twee weke te gaan kuier om moontlikhede daar vir verdere opleiding te oorweeg. Die navorser het ook die volgende sessie aan Kirsten die geleentheid gegee om te ventileer oor die besoek aan haar vader. Hy wou 'n buskaartjie vir haar koop, maar sy voel nie gemaklik om alleen vir so lank bus te ry nie.

9.2.4.22 Verloop van sessie dertig en een-en-dertig. Teenwoordig: Kirsten (sessie dertig) en Kirsten en mev. White (sessie een-en-dertig).

Die navorser het 'n tuisbesoek gedoen na Kirsten se kuier by haar pa en die tweede uitkenningsparade. Volgens Kirsten het die kuier goed verloop en gaan sy volgende jaar by haar pa woon. Volgens Kirsten was die tweede uitkenningsparade moeilik en het die polisieman heeltyd gevra: “Is jy seker?” Volgens Kirsten het sy nie getwyfel nie. Volgens Kirsten het sy die oortreder geïdentifiseer en het sy gehuil. Kirsten kom rustig en positief voor.

Die navorser betrek Kirsten en mev. White tydens sessie een-en-dertig by die aktiwiteit: “Reg of verkeerd?,” (sien punt 6.2.5.5.). Met behulp van hierdie aktiwiteit het die navorser aandag geskenk aan Kirsten se verhouding met haar ma. Volgens Mash & Woolfe (2002:23) sal die adolessent beter in staat wees om emosies te reguleer en om stres meer effektief te hanteer indien die verhouding met haar bindingsfigure konstant en betroubaar is.

Tabel 9.97: Kwalitatiewe data van sessie een-en-dertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten lyk goed. Mev. White is ook tevrede.	Volgens Kirsten het haar pa gebel en gesê dat

	sy moet uitmaak met haar vriendin en vind hy dit moeilik om te aanvaar dat sy lesbies is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Verhouding tussen Kirsten en haar ma het verbeter.	Haar pa wat nie wil aanvaar dat sy lesbies is nie, is op haar voorgrond.
	Geen weerstand nie.

9.2.4.23 Verloop van sessie twee-en-dertig. Teenwoordig: Kirsten.

Kirsten ventileer tydens sessie twee-en-dertig oor die telefoniese uitval met haar pa. Bespreek haar vordering en huidige funksionering.

Tabel 9.98: Kwalitatiewe data van sessie twee-en-dertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy lyk teleurgesteld oor die uitval met haar pa. Sy is eerlik en openlik dat sy vir haar pa gejok het.	Volgens Kirsten het sy vir haar pa gejok en gesê dat sy by Prima werk, omdat sy wou gehad het dat hy trots op haar moet wees. Hy het soontoe gebel en uitgevind sy het gejok.
Sy het haar enkel verstuit.	Volgens Kirsten is sy al minder bang as aanvanklik, maar is steeds baie bewus. Sy kan nog nie alleen by die huis slaap nie. Sy voel dat sy meer beheer oor haar kwaadgevoelens het.
Praat duidelik en maak goeie oogkontak.	Sy is bang vir Kleurlingmans omdat die oortreders Kleurlinge was. Sy het nie meer diarree nie. Sy kry soms terugflitse en staar indien iets haar herinner.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Kirsten en haar pa het 'n uitval gehad.	Die uitval met haar pa is op haar voorgrond.
	Geen weerstand nie.

9.2.4.24 Verloop van sessie drie-en-dertig. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Kirsten het 'n brief geskryf en haar ma het dit vir die navorser gefaks. Die navorser het Kirsten gebel en haar afspraak vervroeg. Mev. White is beskuldigend en voel dat Kirsten nie geleentehede gebruik nie. Die navorser noem dat die navorser van mening is dat Kirsten gefrustreerd voel omdat sy heeldag alleen by die huis sit en dat ons haar moet help om werk te kry. Sy het goeie sosiale en kommunikasievaardighede.

Tabel 9.99: Kwalitatiewe data van sessie drie-en-dertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
---	---

In die brief druk Kirsten haar frustrasie uit: “Ek mors alles (vriende, ma en pa) op, ek gaan nie skool nie, my pa vertrou my nie, mense kom en gaan, ek voel my ma hou nie van my nie, ek bid nie meer nie, ek wil huil, maar kan nie en sal nie, my lewe sal nooit weer dieselfde wees nie en ek doen niks goed nie.”	Kirsten ventileer oor haar en haar ma se rusies. Volgens Kirsten het sy vir drie dae nie geslaap nie.
Daar is egter ‘n positiewe ondertoon in haar brief. Sy skryf: “Ek sal nie selfmoord pleeg nie, want dan mors ek weer die lewe vir mense op. Laat weet my of ek reg optree en of ek klas het. Ek moet myself help, maar ek weet net nie hoe nie. Ek kan nie sê dat ek nie omgee nie, want ek gee om, dit is hoe ek binne in my voel.”	Kirsten noem dat dit haar help om te skryf en uiting te gee aan haar gevoelens.
Sy skryf ook dat iemand dit moet lees, maar nie met haar daarvoor moet praat nie. Kirsten lyk verlig dat die navorser verstaan hoe sy voel.	
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser bel ‘n klerewinkel in verband met werk en hulle sê dat Kirsten haar CV moet faks.	Rusie met haar ma is op haar voorgrond. Geen weerstand nie.

9.2.4.25 Verloop van sessie vier-en-dertig. Teenwoordig: Kirsten.

Kirsten het die werk by Meltz gekry, maar dit later gelos weens ‘n bruin man by die werk wat vatterig was. Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: “Vertroue,” (sien punt 6.2.4.2.). Volgens Mash & Woolfe (2002:388) kan die proses van binding versteur word deur seksuele misbruik, en inmeng met die kind se vermoë om ondersteuning te soek en om sy of haar eie sielkundige en emosionele prosesse te reguleer.

Tabel 9.100: Kwalitatiewe data van sessie vier-en-dertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kom rustig voor.	Volgens Kirsten beteken vertroue vir haar dat sy enige iets met ‘n persoon kan deel wat dit nie sal oorvertel nie en dat die persoon haar advies sal kan gee. Sy vertrou die navorser.
Goeie oogkontak en samewerking tydens sessie.	Volgens Kirsten gaan sy nie volgende jaar na haar pa nie, omdat sy haarself eers aan hom moet bewys en hy en sy nuwe vrou eers hulself wil vestig in die dorp waarheen hulle getrek het.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy en haar vriendin het opgebreek, maar	Kirsten wil haar lewe uitsorteer en dit is op

werk nou weer aan hulle verhouding.	haar voorgrond. Geen weerstand nie.
-------------------------------------	-------------------------------------

9.2.4.26 Verloop van sessie vyf-en-dertig. Teenwoordig: Kirsten.

Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: “Slaapprobleme,” (sien punt 6.2.2.10.). Daar kan as somatisering verwys word as die maniere waarop die liggaam die trauma onthou (Williams & Poijula, 2002:151). Psigo-somatiese probleme sluit onder andere veranderinge in slaappatrone, maagpyn, hoofpyn en veranderings in eetlus in.

Tabel 9.101: Kwalitatiewe data van sessie vyf-en-dertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten lyk ongekrup oor haar ma wat te veel bel wanneer sy werk.	Volgens Kirsten sukkel sy nog om te slaap.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het werk gekry, maar is later ingelig dat sy nie die regte persoon vir die werk is nie.	Op haar voorgrond is haar slaappatroon. Geen weerstand nie.

9.2.4.27 Verloop van sessie ses-en-dertig. Teenwoordig: Kirsten.

Die navorser het Kirsten gebel aangesien die voorval ‘n jaar gelede plaasgevind het. Bespreek die komende hofsaak en doen weer hofvoorbereiding. Die navorser betrek Kirsten by die aktiwiteit: “My selfbeeld,” en gee selfbeeldaktiwiteite wat sy kan invul by die huis, (sien punt 6.2.3.5.).

Tabel 9.102: Kwalitatiewe data van sessie ses-en-dertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten lyk goed en ontspanne. Sy het gewig verloor.	Volgens Kirsten voel sy gereed om in die oop hof te getuig.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy soek werk.	Die komende hofsaak is op haar voorgrond. Geen weerstand nie.

9.2.4.28 Verloop van sessie sewe-en-dertig en agt-en-dertig. Teenwoordig: Kirsten.

Die navorser betrek Kirsten tydens sessie sewe-en-dertig by die aktiwiteit: “Konflikhantering,” (sien punt 6.2.4.6.). Volgens Kirsten word sy steeds baie kwaad. Volgens Knauer (2000:84) moet die terapeut die slagoffer leer dat die woede wat

hulle ervaar nie verkeerd is nie, maar dat dit aanvaarbaar uitgedruk moet word as ‘n belangrike faktor in die helingsproses. Volgens Kirsten gaan dit nie goed met haar pa se werk nie en kan sy daarom dalk nie volgende jaar by hom gaan woon nie. Sy kom rustig voor. Die navorser betrek Kirsten tydens sessie agt-en-dertig by die aktiwiteit: “Waar in jou liggaam ‘voel’ jy kwaadgevoelens?,” (sien punt 6.2.4.4.).

Tabel 9.103: Kwalitatiewe data van sessie agt-en-dertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Volgens Kirsten word haar spiere gespanne, byt sy haar naels se velle en ervaar sy konflikterende gevoelens wanneer sy kwaad is.	Volgens Kirsten wil sy aan die een kant met iemand praat en aan die ander kant wil sy alleen wees, wanneer sy kwaad word. Volgens Kirsten “byt sy ander se koppe af” of kry sy ‘n “blank” wanneer sy baie kwaad word. Volgens Kirsten ervaar sy woede teenoor mans.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Gaan goed met haar verhouding met haar vriendin.	Haar kwaadgevoelens is op haar voorgrond.
Die navorser het Kirsten en haar ma na die staatsaanklaer geneem vir ‘n konsultasie.	Geen weerstand nie.

Mev. White was baie emosioneel tydens konsultasie met staatsaanklaer en het genoem het dat Kirsten dalk na ‘n psigiater moet gaan. Die navorser het die moontlikheid van ‘n verwysing na ‘n sielkundige met Kirsten bespreek, maar sy voel egter dis nie nodig nie en dat die navorser en haar vriende haar baie goed ondersteun en dat sy ook haarself moet ondersteun. Kirsten was baie kwaad toe sy hoor dat een oortreder bereid was om skuldig te pleit, maar die ander beskuldigde beweer dat sy toestemming gegee het. Die staat het daarom besluit om voort te gaan om te vervolg en Kirsten sal moet getuig. Mev. White het besluit om Kirsten na ‘n sielkundige te neem omdat Kirsten baie uitreageer het op die bogenoemde nuus. Die navorser ondersteun dit indien Kirsten instem. Die navorser is egter van mening dat die sielkundige niks sal kan verander aan die uitgerekte hofprosedures en die oortreders se besluit of hulle gaan skuldig pleit of nie.

9.2.4.29 Verloop van sessie nege-en-dertig. Teenwoordig: Kirsten en mev. White.

Die navorser toon begrip dat die uitgerekte hofprosedures aanleiding daartoe gee dat sy nie “closure” kan kry nie en dat dit bydra tot haar gevoelens van frustrasie en woede. Kirsten wil nie regtig na die sielkundige gaan nie, maar die navorser beveel aan dat sy gaan al is dit tydelik vir ‘n assessering of om vas te stel of die anti-depressante nodig is. Dit is egter die navorser se opinie dat mev. White behoefte het om die sielkundige te sien. Mev. White ventileer oor haar skuldgevoelens en noem dat gebeure in haar lewe bygedra het tot Kirsten se reaksie. Volgens mev. White is sy afgedank weens geld wat sy by haar huis gaan bêre het in haar kas toe sy by die werk waargeneem het en die geld is toe uit haar kas gesteel. Kirsten se pa het vir Kirsten beskuldig dat sy die geld gesteel het. Dit het dieselfde tyd gebeur as die hofsak. Mev. White wil hê dat die sielkundige moet werk aan Kirsten se verhouding met haar pa. Kirsten en mev. White was net eenkeer by die sielkundige.

Tabel 9.104: Kwalitatiewe data van sessie nege-en-dertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Die navorser is verras omdat Kirsten baie beter lyk as wat navorser verwag het na gesprek met haar moeder.	Kirsten wil nie regtig na die sielkundige gaan nie. Kirsten voel haar ma het hulp nodig.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die huisdokter het slaappille en anti-depressante voorgeskryf.	Die uitgerekte hofprosedures is op Kirsten se voorgrond.
Die navorser beveel aan dat sielkundige ‘n assessering ten opsigte van depressie moet doen ten einde te bepaal of anti-depressante nodig is.	Geen weerstand nie

9.2.4.30 Verloop van sessie veertig. Teenwoordig: Kirsten.

Die navorser gee aan Kirsten die geleentheid om te ventileer. Stel haar gerus dat dit normaal was om kwaad en gefrustreerd te voel oor die oortreder se beweringe dat sy toestemming gegee het en oor die saak wat weer uitgestel is. Sy hoef dus nie skaam te wees oor haar reaksie op die nuus nie. Kirsten is bekommerd oor haar ma wat

wisselende gemoedstoestande toon, uitermatig gelukkig is en dan weer depressief. Voltooi die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool.

Tabel 9.105: Kwalitatiewe data van sessie veertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten lyk goed en ontspanne.	Volgens Kirsten neem sy die slaappille wanneer sy dit nodig het, maar is versigtig, want sy noem dat sy op 'n jonger ouderdom daaraan verslaaf was. Volgens Kirsten laat die anti-depressante haar gevoelloos voel en neem sy dit net nou en dan.
Sy is egter kwaad vir haar pa en sy beskuldigings.	Volgens Kirsten het sy dadelik vir die sielkundige gesê dat sy reeds voor die voorval "gay" was.
	Volgens Kirsten is sy skaam oor haar reaksie toe sy gehoor het dat die oortreder beweer dat sy toestemming gegee het en die saak weer uitgestel is.
	Kirsten is kwaad vir haar pa en voel dat indien hy nie ordentlik met haar kan praat nie, dan wil sy nie met hom praat nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die navorser beveel aan dat sy die gebruik van die slaappille en anti-depressante met die sielkundige moet bespreek.	Haar pa se valse beskuldigings dat sy die geld gesteel het, is op haar voorgrond.
Kirsten en haar pa het weer 'n uitval gehad toe hy haar beskuldig het dat sy die geld uit haar ma se kas gesteel het.	Geen weerstand nie.

9.2.4.31 Verloop van sessie een-en-veertig. Teenwoordig: Kirsten.

Kirsten ventileer oor haar ma se nuwe kêrel.

Tabel 9.106: Kwalitatiewe data van sessie een-en-veertig met Kirsten White.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kirsten lyk goed.	Kirsten ventileer oor haar ma se nuwe kêrel en bespreek wat haar bekommer: hy werk nie en misbruik na bewering dwelms. Volgens Kirsten wil sy uittrek.
Sy lyk glad nie beïndruk met haar ma se nuwe kêrel nie.	Kirsten erken dat sy af-en-toe dagga gerook het en probeer ophou. Sy noem dat sy "nee" gesê het toe iemand by die werk kokaïen vir haar aangebied het
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy werk weer en geniet dit.	Haar ma se nuwe verhouding is op haar voorgrond.
Kirsten voel dat haar ma se nuwe verhouding	Weerstand om by haar ma aan te bly en sy

haar verhouding met haar ma nadelig beïnvloed.	wil trek.
--	-----------

9.2.4.32 Verloop van sessie twee-en-veertig en drie-en-veertig. Teenwoordig: Kirsten.

Die navorser neem Kirsten, mev. White en vriende tydens sessie twee-en-veertig na die streekshof. Die oortreders pleit skuldig op verkragting en roof. Die saak sal nou hooggeregshof toe verwys word vir vonnisdoeleindes. Kirsten hoef nie te getuig nie. Volgens Kirsten het sy opgehou dagga rook. Kirsten het die sielkundige net eenkeer gesien en het nie weer gegaan nie. Tydens sessie drie-en-veertig lig Kirsten die navorser in dat sy uitgetrek het en woon by 'n vriendin en die vriendin se ma in Kaapstad. Sy is nou agtien en werk voltyds by 'n klerewinkel. Sy lyk gelukkig. Die navorser het 'n verslag vir vonnisverswaringdoeleindes vir die hooggeregshof geskryf en dit deurgelees met mev. White en Kirsten. Volgens Kirsten het sy geleer om die kwaadgevoelens te beheer, maar sy sukkel steeds om met bruin mans oor die weg te kom. Noudat die hofsak verby is, voel sy dat sy kan fokus op haar werk, want voorheen het die stres wat sy ervaar het en dae wat sy moes afneem weens die uitgerekte hofsak, haar daarvan weerhou.

9.2.4.33 Onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met mev. White.

Mev. White stem in dat die navorser kan termineer.

Tabel 9.107: Kirsten se huidige funksionering volgens Mev. White.

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Gesondheidsgeskiedenis:	Na verkragting.	Wurgmerke aan haar nek. Word baie wakker in die nag. "AZT" laat haar moeg en naar voel. Maag is ongesteld. Kirsten verloor gewig. Veluitslag, knoppe onder vel weens stres. Een maandstonde gemis weens stres. Sy het gekla van hoofpyn.
	Huidig.	Sy kry nie meer hoofpyn nie

		en die veluitslag is baie beter.
Emosionele funksionering:	Na verkragting.	Emosioneel en huil baie. Is baie bang en voel “numb.” Kirsten is nie skaam oor wat met haar gebeur het nie en weet dat dit nie haar skuld is nie.
	Huidig.	Selfbeeld het verbeter vandat sy aanvaar het dat sy “gay” is. Konsentrasie het verbeter.
Interpersoonlike verhoudings:	Na verkragting.	Mev. White is nou oorbeskermend en volg Kirsten oral. Mnr. White beskuldig mev. White daarvan dat sy nie ‘n bevoegde ma is nie. Swak verhouding met haar pa. Kirsten kyk nie mans in hulle oë nie en gee nie erkenning aan mans nie. Min vriende.
	Huidig.	Groot vriendekring. Verhouding met pa is swak. Mev. White moet aandag verdeel tussen haar kêrel en Kirsten.
Gedragsprobleme:	Na verkragting.	Vreesbevange.
	Huidig.	Slaap en eet goed. Sy word gou kwaad, maar dis ook deel van haar persoonlikheid.
Kognisie:	Na verkragting.	Terugflitse. Sintuie is verskerp. Reuke gee aanleiding tot terugflitse.
	Huidig.	Geen probleme nie.
Seksualiteit:	Na verkragting.	Kirsten is lesbies, moeder aanvaar dit.
	Huidig.	Mev. White gun Kirsten vryheid ten opsigte van seksualiteit. Kirsten het ‘n verhouding met ‘n meisie gehad voor die voorval. Mev. White van mening dat Kirsten veilig en gemaklik voel om “gay” te wees, veral na verkragting.
Skoolprestasie:	Na verkragting.	Kirsten het leerprobleme. Kirsten is weens finansiële redes reeds die afgelope ses maande nie in die skool nie.
	Huidig.	Sy het ‘n vaste werk.
Voorval inligting:	Die verkragting.	Mev. White ondersteun haar. Kirsten praat nie meer oor die voorval nie.
Dissipline:	Voor en na verkragting.	Oop verhouding, praat oor probleme.

Gesinslewe:	Na verkragting.	Mev. White en Kirsten woon saam. Kry finansiëel swaar.
	Huidig.	Kirsten is onafhanklik, het 'n voltydse werk en woon by 'n vriendin en die vriendin se ma.

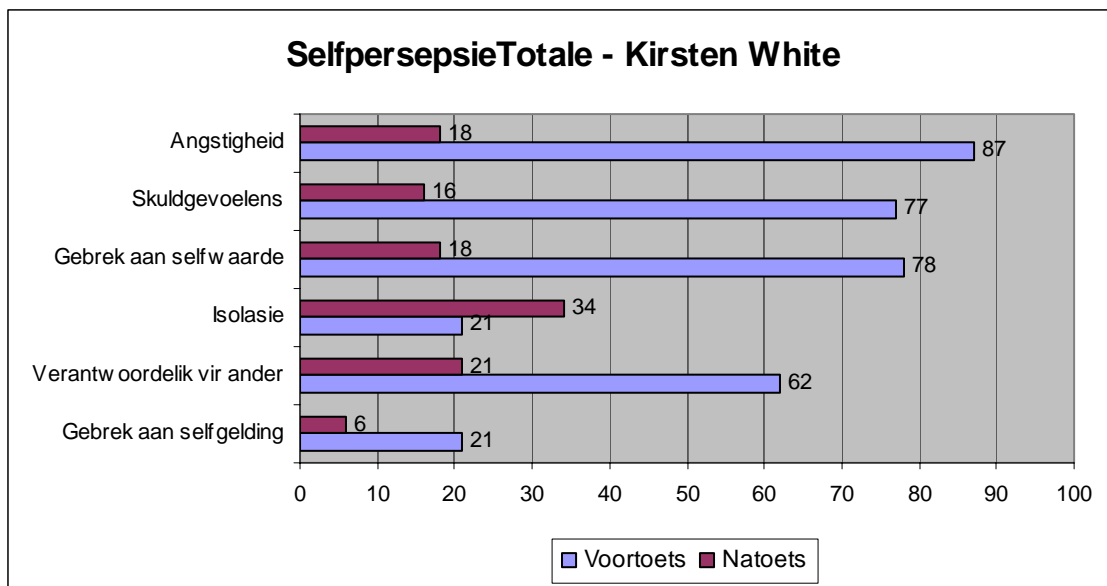
9.2.4.34 Kwantitatiewe data voor en na afloop van die implementering van die speltherapieprogram

Die voortoets het daarop gedui dat Kirsten se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente soms haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed. Kirsten se funksionering is tydens aanvang van terapeutiese dienslewering as fluktuierend beskryf.

Die natoets het getoon dat Kirsten se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente nie haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed nie. Haar funksionering is tydens terminering van terapeutiese dienslewering as effektief beskryf.

Kirsten se huidige algehele Selfpersepsiepuntetotaal (die gemiddelde van al die selfpersepsie-elemente) is huidig 18% en haar vorige telling tydens die voortoets was 57%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied. Al Kirsten se selfpersepsie-totale, behalwe haar isolasietelling, het goed afgeneem. Die navorser skryf die toename in haar isolasietelling aan die volgende toe:

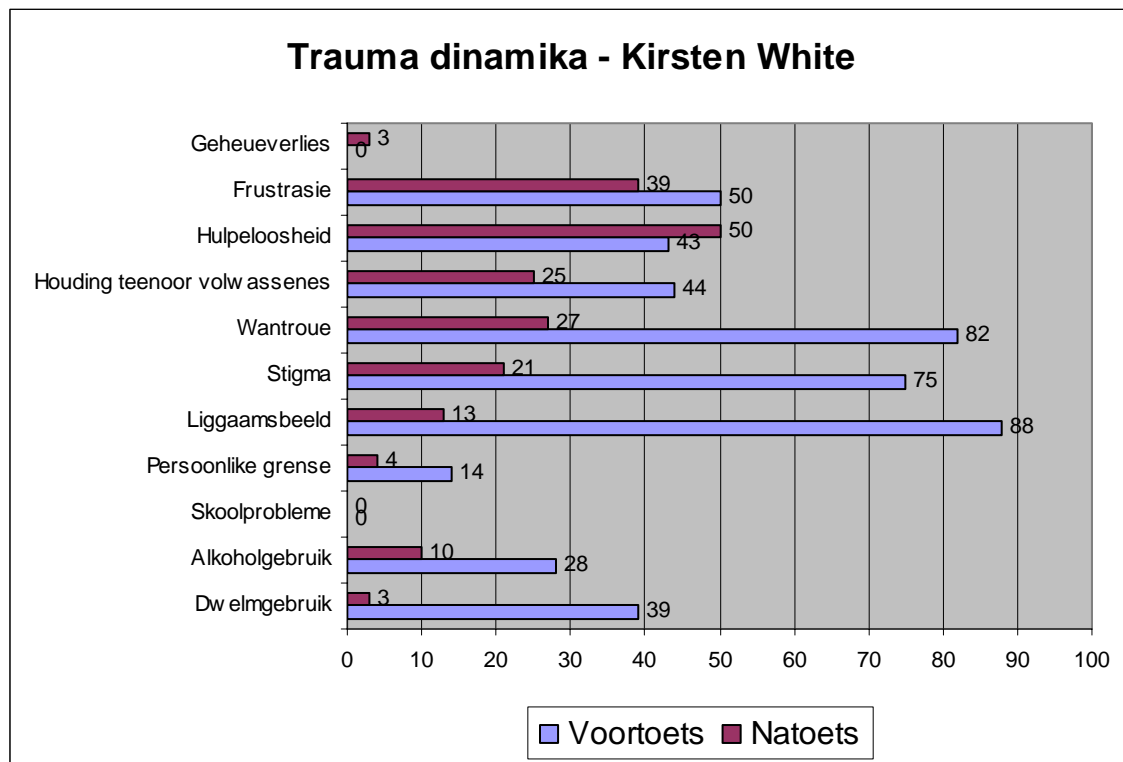
- Net voor die natoets het sy en haar ma verhuis, en haar een vriendin wat amper 'n jaar saam met hulle gewoon het, het uitgetrek,
- Sy en haar ma was nog altyd baie na aan mekaar, maar net voor die natoets het haar ma betrokke geraak in 'n ernstige verhouding met 'n man van wie Kirsten nie hou nie. Haar ma moes dus haar aandag tussen haar nuwe kêrel en haar dogter verdeel.

Figuur 9.7: KFI-HOËR – Selfpersepsie

Kirsten se huidige algehele Trauma-Dinamikapuntetotaal (die gemiddelde van al die trauma-dinamika-elemente) is 19% en haar vorige telling tydens die voortoets was 46%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied. Al Kirsten se trauma-dinamika-totale, behalwe haar hulpeloosheidtelling, het goed afgeneem. Haar frustrasietelling het afgeneem, maar dui steeds op 'n behoefte vir verbetering. Die navorser skryf bogenoemde verhoging en behoefte vir verbetering aan die volgende toe:

- Die hofsaak is telkens uitgestel en dan het sy baie kwaad / gefrustreerd geword omdat sy nie dit agter haar kan plaas nie en daarom ook nie kan gaan werk nie.
- Sy was ook baie kwaad oor die een beweerde oortreder wat aanvanklik gesê het dat sy toestemming gegee het.
- Sy kon glad nie slaap voor die hofsaak nie.
- Sy het hulpeloos gevoel oor haar ma se nuwe kêrel; sy hou nie van hom nie, maar beseft dat sy niks daaraan kan doen nie en dat dit haar ma se besluit is.

Die oortreders het intussen na die natoets skuldig gepleit. Sy het werk gekry, is finansiëel onafhanklik, het uitgetrek en woon saam met 'n vriendin. Sy is baie positief en gelukkig en die navorser is oortuig daarvan dat haar hulpeloosheid en frustrasietelling ook intussen vanaf die natoets verbeter het.

Figuur 9.8: KFI-HOËR – Trauma Dinamika

9.2.4.35 Integrasie van die kwalitatiewe en kwantitatiewe bevindinge

Die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindinge komplimenteer mekaar aangesien beide daarop dui dat die implementering van die spelterapieprogram Kirsten se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het. Voor terapeutiese dienslewering, net na die voorval, het Kirsten 'n veluitslag gehad van stres, het gekla van hoofpyn en haar maag was ongesteld. Sy was baie bang, het baie kwaad geword en het terugflitse gekry. Sy het nie skool gegaan nie en was werkloos. Sy het min vriende gehad. Kirsten was emosioneel na die voorval, het gehuil en haar slaappatroon was beïnvloed.

Ten tye van terminering het Kirsten nie meer gekla van hoofpyn nie en die veluitslag het verbeter. Haar konsentrasie het verbeter, sy kry nie meer terugflitse nie en sy het 'n vaste werk. Volgens mev. White het Kirsten se selfbeeld verbeter vandat sy aanvaar het dat sy "gay" is. Sy het 'n groot vriendekring en ondersteuningsnetwerk huidig, slaap en eet goed. Sy is finansiëel onafhanklik en bly saam met 'n vriendin en haar vriendin se ma.

Die navorser het drie maande na terminering 'n opvolg-onderhoud met Kirsten en haar moeder gevoer ten einde die langtermynimpak van die program vas te stel. Almal was dit eens dat dit goed gaan met Kirsten en dat geen verdere dienste benodig word nie. Die navorser handhaaf 'n oop-deur-beleid. Kirsten het die navorser kom groet toe sy in die omgewing was. Sy het gelukkig voorgekom en het trots vertel dat sy goed doen in haar werk. Beide Kirsten se selfpersepsietelling en trauma-dinamika-telling het volgens die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool resultate verbeter. Die afleiding kan daarom gemaak word dat die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindinge mekaar komplimenter aangesien beide daarop dui dat die implementering van die speltherapieprogram Kirsten se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het.

9.2.5 Biografiese inligting van gevallestudie vyf: Romana Buys

Naam van die adolessent: Romana Buys

Kultuurgroep: Blank

Ouderdom: 16 jaar oud

Geslag: Vroulik

Aantal kinders in die gesin: 2

Huistaal: Afrikaans

9.2.5.1 Agtergrondinligting van Romana Buys

Romana en haar moeder het baie verhuis. Volgens Romana het hulle toe sy ses jaar oud was na die Kaap verhuis en op sewejarige ouderdom het hulle by die beweerde oortreder se gesin gebly. Op agtjarige ouderdom het hulle in 'n woonstel by haar ouma gebly, haar ma het alkohol misbruik en op negejarige ouderdom is sy en haar suster by haar tante en oom (beweerde oortreder) in pleegsorg geplaas. Sy is oor 'n verloop van tyd deur haar nefie verkrag en deur haar oom onsedelik aangerand. Sy het na onthulling weer by haar moeder kom woon.

9.2.5.2 Impak van die beweerde seksuele misbruik op Romana Buys volgens die onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met Romana se moeder, mev. Buys.

Mev. Buys gee skriftelike toestemming vir Romana se deelname aan die navorsing.

Tabel 9.108: Agtergrondgeskiedenis van Romana Buys

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Ontwikkelingsgeskiedenis:	Ontwikkeling as kind.	Normaal.
	Swangerskap en geboorte.	Normaal en blydschap.
	Traumagebeure: blootstelling aan middelmisbruik, verwyder uit moeder se sorg, omgewingsveranderinge en seksuele misbruik.	Romana het baie verwerping beleef en het daarom 'n groot behoefte aan aandag en aanvaarding.
	Pa is oorlede toe sy 5 jaar oud was.	Romana hartseer, was baie na aan haar pa.
Gesondheidsgeskiedenis:	Algemene gesondheid.	Goeie gesondheid, net akneeprobleem.
	Na seksuele misbruik.	Akneeprobleem. Romana se hande bewe.
Emosionele funksionering:	Voor seksuele misbruik.	Was nie in moeder se sorg nie.
	Na seksuele misbruik.	Aanvanklik stil gewees. Selfbeeld word beïnvloed deur tande- en velprobleem. Vermoed Romana ervaar skuldgevoelens. Indien nie geïnteresseerd is in iets nie, word aandag vinnig afgetrek. Woedebarsings, gooi glas of slaan glaseur.
Interpersoonlike verhoudings:	Voor seksuele misbruik.	Nie in moeder se sorg nie. Haar moeder vir drie jaar nie gesien nie.
	Na seksuele misbruik.	Romana en ma se saamleefmaat, Karel, kom glad nie oor die weg nie. Moeder hou nie van die seuns van woonstelblok met wie Romana bevriend is nie. Verwerping deur sommige familieleden weens onthulling.
Gedragsprobleme:	Voor seksuele misbruik.	Nie in moeder se sorg nie.
	Na seksuele misbruik.	Vriende het haar uitgedaag om onderklere te steel by Ackermans. Sy het haar moeder vertel en haar moeder het haar geneem om om verskoning te vra. Byt haar naels en vertel soms leuens. Sy en 'n vriendin het brandewyn en coke uit 'n coke bottel gedrink op straat. Kom nie op tyd by die huis nie.
Kognisie:	Na seksuele misbruik en huidig.	Geen huidige probleme nie.
Seksualiteit:	Voor seksuele misbruik.	Nie in moeder se sorg nie.

	Na seksuele misbruik.	Moeder het voorbehoedmiddels in haar goed gekry en gaan met haar daarvoor praat.
Skoolprestasie:	Voor seksuele misbruik.	Nie in moeder se sorg nie.
	Na seksuele misbruik.	Doen moeite met take en voorkoms van boeke. Leerwerk kan egter verbeter. Vier dae afwesig, waarvan moeder slegs vir twee dae briewe gegee het.
Voorval inligting:	Die seksuele misbruik.	Romana het haar moeder vertel van die insidente met haar oom. Romana se moeder glo die voorvalle.
Dissipline:	Voor seksuele misbruik.	Nie in moeder se sorg nie.
	Na seksuele misbruik.	Strafmetode is om met haar te praat en reëls neer te lê.
Gesinslewe:	Voor seksuele misbruik	In pleegsorg nadat sy uit haar moeder se sorg verwyder is.
	Na seksuele misbruik.	By haar moeder kom woon. Swak verhouding met haar moeder se saamleefmaat.

9.2.5.3 Verloop van sessie een by die skool. Teenwoordig: Romana.

Die navorser verduidelik PATCH se rol en die rol van die navorser. Verduidelik dat haar juffrou die navorser geskakel het en gemeld het dat sy verlede jaar deur haar oom seksueel misbruik is. Die navorser samel agtergrondinligting in en begin 'n vertrouensverhouding bou. Die adolessent moet tydens die eerste sessie gemaklik voel en sy moet voel dat die terapeut haar as mens raaksien, respekteer en belangstel in haar opinie (Oaklander, 1988:186).

Tabel 9.109: Kwalitatiewe data van sessie een met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana toon min emosie terwyl sy agtergrondinligting gee. Romana se hande bewe.	Romana noem dadelik dat die seksuele misbruik nie net verlede jaar gebeur het nie. Seksuele misbruik het begin toe sy in graad agt was.
Haar stem is onduidelik en druk nie gevoel uit nie.	Verskeie kere verhuis saam met die beweerde oortreder en sy vrou, haar pleegouers.
Sy hou 'n harde front voor en kom stroef voor. Sy kom tog in 'n mate senuweeagtig voor.	Die beweerde oortreder het volgens Romana al hoe strenger geraak, toe sy niks meer met hom te doen wou hê nie en niks meer wou doen nie. Sy het saam met 'n vriendin weggeloop die Maandag en het die Dinsdag na die welsyn gegaan.

Sy toon nie weerstand om inligting aan die navorser te gee nie en kom voor asof sy behoefte daaraan het om met iemand te kan praat.	Sy is beveilig en tydelik by haar vriendin se ouers geplaas. Sy het haar gymkaart gaan haal en die beweerde oortreder het gesê dat indien sy die saak terugtrek, hy haar na haar ma sal stuur wat sy drie jaar gelede gesien het. Sy het soos die beweerde oortreder voorgestel het vir die polisie gesê dat sy gejok het en is drie dae later na haar moeder.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy is ontsteld oor haar familie wat nou dink dat sy gelieg het oor die seksuele misbruik en goed van haar vertel.	Die seksuele misbruik en familie se reaksie is op haar voorgrond.
Sy erken dat sy baie skool gebank het toe sy by die beweerde oortreder en sy vrou in pleegsorg was.	Sy toon weerstand dat die navorser haar moeder moet kontak en noem dat sy self haar moeder sal inlig dat die navorser haar kom sien het.

9.2.5.4 Verloop van sessie twee en drie. Teenwoordig: Mev. Buys (sessie twee) en Romana (sessie drie).

Mev. Buys lig die navorser tydens sessie twee in dat sy en haar saamleefmaat 'n uitval gehad het en dat hy vir haar gesê het dat sy en Romana ander verblyf moet kry. Sy en Romana het vandag die heeldag woonstelle gesoek en Romana is daarom nie skool toe nie. Mev. Buys vertel van Romana se biologiese pa se moord, waarna sy en Romana na Kaapstad getrek het en later weer teruggetrek het na Gauteng en toe is Romana en haar suster in haar broer se pleegsorg geplaas is. Romana verkies tydens sessie drie om agtergrondinligting te gee en die navorser betrek haar by die aktiwiteit: "Die lewenslyn," (sien punt 6.2.1.1.). Die navorser en Romana voltooi die Kinderfunksioneringinventaris-Hoërskool.

Tabel 9.110: Kwalitatiewe data van sessie drie met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Kom gemaklik voor, goeie verhouding is gevestig.	Volgens Romana is haar pa oorlede toe sy vyf jaar oud was. Sy vertel dat sy hartseer was en dat hulle 'n goeie verhouding gehad het. Hy het gesê dat hy sal terug wees voor die koffie koud is. Volgens Romana het hulle baie goed saam gedoen en hy het haar bederf.
Praat openlik en eerlik met die navorser.	Op sesjarige ouderdom het hulle na Kaapstad verhuis. Dit was lekker vir haar en sy het goeie vriende gehad.
Romana is mooi aangetrek en kom selfversekerd voor.	Op sewejarige ouderdom het hulle Gauteng toe getrek en sy moes graad een herhaal

	omdat sy in 'n Engelse skool was. Sy het haar eerste kêrel gehad en vertel humoristies dat hy “gedouble date” het en dat hulle eerste soen agter die saal was.
Sy maak van humor gebruik toe sy van haar eerste kêrel vertel.	Hulle het na die beweerde oortreder getrek en sy het 'n kamer met haar niggie gedeel. Op agtjarige ouderdom het hulle by haar ouma in die woonstel gaan bly. Volgens Romana het haar ma alkohol gebruik en op negejarige ouderdom het die beweerde oortreder en haar tannie hulle in pleegsorg geneem.
Goeie kontak word gemaak en behou. Sy druk haarself goed uit en reageer goed op direkte vraagstelling. Die navorser kan egter agterkom dat sy nie gewoond daaraan is dat iemand haar vra oor haar gevoelens nie, maar dit blyk dat sy die individuele aandag geniet.	Op tienjarige ouderdom het sy en haar nefie baie tyd saam spandeer en “bike” gery. Sy het ook saam met hom begin rook. Op 13 jarige ouderdom het die beweerde oortreder 'n verhouding met 'n ander vrou gehad en uitgetrek. Hy het naweke haar niggie kom haal. Hy het weer teruggekom.
Goeie belangstelling en energievlakke. Sy het aanvanklik tydens eerste en tweede besoek 'n koue en harde front voorgehou om haarself te beskerm, tog het dit vandag meer verander in 'n sagter en meer oop houding.	Op 14 jarige ouderdom het hulle weer getrek. Sy was op Hoërskool en het baie skool gebank en het gedrink. Volgens Romana het sy die ander kinders beïnvloed om dit te doen, en noem dat sy dink dit was om die seer weg te vat.
Sy dui met 'n kruisie aan dat vyf en dertien jarige ouderdom slegte jare was en dat 14 en 15 jarige ouderdom sleg en lekker was.	Op 16 jarige ouderdom het sy by haar ma kom woon.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Romana en haar moeder is op soek na 'n woonstel nadat mev. Buys en haar saamleefmaat, Karel, 'n uitval gehad het. Volgens Romana is dit nie die eerste keer dat hy haar ma “uitjaag” nie.	Sy toon weerstand en verkies om nie vandag oor die voorvalle te praat nie. Op haar voorgrond is haar lewensgeskiedenis en waar sy oral gebly het.

9.2.5.5 Verloop van sessie vier. Teenwoordig: Romana.

Romana het behoefte daaraan om te ventileer en vertel spontaan van die probleme by die huis en sy maak spontaan onthullings van die seksuele misbruik waaraan sy blootgestel was, (sien punt 6.2.1.3.). Romana onthul die verkragting deur haar nefie. Volgens Romana het haar nefie vir haar gesê dat sy eers saam met hom moet “slaap” voordat sy iets kan kry of as hy iets weet wat sy nie wil hê haar oom moet weet nie, moet sy eers saam met hom “slaap” anders vertel hy haar oom. Volgens Finkelhor & Browne (1986:183) word hulpeloosheid vererger deur manipulasie of dwang wat die oortreder afdwing as deel van die seksuele misbruikproses. Volgens Romana het die “storie met haar oom toe begin.”

Tabel 9.111: Kwalitatiewe data van sessie vier met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Goeie verhouding is gebou, sy kom gemaklik voor.	Romana kla dat sy tans nie met haar vriende mag uitgaan in die week nie en dat sy baie vroeë inkomtye het.
Sy toon min emosie terwyl sy van die seksuele misbruik in haar lewe vertel. Sy praat half onduidelik en haar stem druk nie emosie uit nie.	Sy en haar vriendin mag mekaar nie weer sien nie want hulle het brandewyn uit 'n coke bottle op straat gedrink, en Karel het hulle uitgevang. Sy erken dat hulle ook saam gerook het by die skool en twee keer huis toe gegaan het van die skool af, eenkeer omdat hulle sykouse aangehad het in plaas van sokkies en die ander keer omdat hulle niks sou gedoen het na pouse nie.
Haar hande bewe. Sy vryf haar hande.	Volgens Romana mag sy ook nie meer haar kêrel sien nie weens die beweringe dat hulle gevry het in die publiek. Volgens Romana het hulle nie gevry nie en het sy hom net gesoen en 'n drukkies gegee.
Sy maak voldoende oogkontak. Sy lyk asof sy behoefte daaraan het om te ventileer oor gebeure in haar lewe.	Volgens Romana dink sy dat Karel haar haat en haar blameer omdat hy haar ma wou los. Haar ma dink dat hy so streng is omdat een van sy dogters swanger geraak het. Volgens Romana sal sy hulle almal bewys dat sy nie swanger sal raak nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Romana en haar ma se saamleefmaat kom nie oor die weg kom nie.	Die verkragting deur haar neef is op Romana se voorgrond.
Romana identifiseer die probleem self, naamlik dat hulle in 'n eenslaapkamerhuis woon en wanneer haar ouers gaan slaap dan moet sy ook gaan slaap. Sy het geen privaatheid nie en kan nie nog wakker bly wanneer hulle gaan slaap nie. Sy sal dit verkies om na 'n koshuis te gaan as haar ma hulle nie na 'n ander plek wil trek nie.	Geen weerstand nie.
Sy mag nie meer vriende met die seuns in die woonstelblok wees nie, want hulle veroorsaak moeilikheid by die woonstelblok.	

9.2.5.6 Verloop van sessie vyf en ses. Teenwoordig: Mev. Buys (sessie vyf) en Romana (sessie ses).

Volgens mev. Buys is kommunikasie tussen Romana en haar saamleefmaat beperk. Sy en Romana het 'n uitval gehad nadat Romana gaan uitslaap het en die volgende oggend nie betyds huis toe gekom het nie. Sy erken dat sy vir Romana gesê het dat sy voel asof sy haar kop teen die muur kan druk. Karel en Romana het gepraat en Romana het hom vertel van die seksuele misbruik waarna Romana vir mev. Buys

jammer kom sê het dat sy 'n "slegte kind" is. Volgens mev. Buys het Romana toe ook vir haar vertel van die seksuele misbruik en het erken dat sy geëksperimenteer het met dwelms. Romana het vir haar ma gesê dat sy aanvanklik bang was vir Karel en bang was dat hy ook so iets sal doen. 'n Adollesent se vermoë om te vertrou en te ondersoek word op die sekuriteit en kongruensie van vorige verhoudings gebaseer (Nevid, Ratus en Greene, 1997:548).

Die navorser gee tydens sessie ses aan Romana die geleentheid om te ventileer oor die week se gebeure. Daarna verkies Romana om die inligting van die beweerde seksuele misbruik deur haar oom (gewese pleegpa) te gee, (sien punt 6.2.1.3.). Indien die terapeut direkte bespreking vermy, kan die terapeut die adollesent se geloof dat die aspekte te oorweldigend is om te hanteer, versterk (James, 1989:11).

Tabel 9.112: Kwalitatiewe data van sessie ses met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana maak voldoende oogkontak.	Volgens Romana het sy haar vriendin se ma vertel van die seksuele misbruik en voer aan dat dit die rede was waarom sy laat was en nie betyds huis toe gegaan het nie. Volgens Romana wou haar ma nie luister na redes nie en het sy gehuil, want sy hou nie daarvan as iemand met haar baklei nie.
Baie goeie belangstelling en betroubaar ten opsigte van bywoning van haar sessies.	Volgens Romana het sy 'n maaginfeksie, hoofpyn en maagpyn gehad en was by die dokter. Romana noem dat sy soms "prente van die gebeure" in haar gedagtes sien.
Romana kom op haar gemak voor tydens die sessie.	Volgens Romana kry sy nagmerries dat haar suster en die ander nefie mekaar betas. Romana is bekommerd oor haar suster.
Sy kom verlig voor nadat sy die navorser vertel het van die seksuele misbruik.	Volgens Romana moes sy orale seks met haar oom gehad het ten einde in die aande te mag uitgaan.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Romana probeer sy harder om oor die weg te kom met Karel en het hulle baie gepraat. Romana is bekommerd oor haar suster. Indien hulle na 'n tweeslaapkamerwoonstel trek, kan Romana se suster moontlik by hulle kom woon.	Romana se suster se veiligheid is op haar voorgrond.
Romana het haar verhouding met haar kêrel beëindig.	Geen weerstand nie.

9.2.5.7 Verloop van sessie sewe en agt. Teenwoordig: Mev. Buys (sessie sewe) en Romana (sessie agt).

Volgens mev. Buys het Romana by 'n vriendin gaan oorslaap en iemand het haar telefonies ingelig dat Romana vir hom gesê het dat hulle "tik", 'n dwelmmiddel, gaan gebruik. Volgens mev. Buys vermoed sy dat Romana dwelms misbruik. Sy erken egter dat sy hierdie week weens die stres self alkohol misbruik het. Die navorser wys haar daarop dat sy 'n rolmodel moet wees. Sy gaan 'n dokter sien in verband met bloedtoetse vir dwelmmiddels om vir Romana te toets. Hulle het ook 'n afspraak met die maatskaplike werker van die betrokke welsynsorganisasie. Die navorser gee tydens sessie agt aan Romana die geleentheid om te ventileer oor die beweringe dat sy dwelms misbruik aangesien die seksuele misbruik nie vandag op haar voorgrond is nie. Adolescente met 'n geskiedenis van seksuele misbruik loop 'n groot risiko om middele te misbruik, wat weer die risiko van ander aanpassingsprobleme verhoog (Mash & Woolfe, 2002:391).

Tabel 9.113: Kwalitatiewe data van sessie agt met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana kom op haar gemak voor. Sy praat vinnig en aanhoudend, terwyl sy haar hande vryf.	Volgens Romana is daar stories by die skool dat hulle "straws" gevat het en hulle word "buttonkoppe" genoem. Volgens Romana gebruik sy nie tans dwelms nie.
Goeie oogkontak. Minder gespanne vandag.	Volgens Romana dink haar ma dat sy "tik" en dagga gebruik, maar dit is nie so nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Romana voel dat haar ma en Karel nie dink aan wat sy wil hê nie en spreek die wens uit dat hulle meer oop moet wees vir onderhandeling.	Weerstand om volle verantwoordelikheid te neem deur verskonings te gee vir waarom sy telkens nie betyds by die huis kom nie.
	Op haar voorgrond is die beweringe wat gemaak word dat sy dwelms misbruik.

9.2.5.8 Verloop van sessie nege en tien. Teenwoordig: Mev. Buys (sessie nege) en Romana (sessie tien).

Sy lig die navorser in dat sy reëls neergelê het en indien Romana by die reëls hou, is mev. Buys bereid om toegewings te maak. Die navorser beveel aan dat sy en Romana kwaliteittyd moet saam spandeer. Romana lig die navorser tydens sessie tien in dat 'n seun wat vir haar kwaad was, haar ma gebel het en gesê het dat sy dwelms gaan

gebruik, maar volgens Romana is dit nie die waarheid nie. Die navorser gee aan Romana die geleentheid om te ventileer oor die uitval wat sy met haar ma se saamleefmaat gehad het. Die navorser lig Romana in dat sy nie onrealistiese idees ten opsigte van pleegplasinge moet hê nie en wys haar daarop dat sy nie by 'n vriendin in pleegsorg geplaas sal word nie. Haar ouderdom (amper 17 jaar oud) beperk moontlike pleegplasinge en 'n nywerheidskool is nie 'n goeie opsie is nie. Die seksuele misbruik is nie op haar voorgrond nie, maar wel 'n basiese behoefte, naamlik 'n veilige vesting. Die belangrike proses van binding kan versteur word deur voorvalle van seksuele misbruik, en inmeng met kinders se vermoë om ondersteuning te soek en om hulle eie sielkundige en emosionele prosesse te reguleer (Mash & Woolfe, 2002:388).

Tabel 9.114: Kwalitatiewe data van sessie tien met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Goeie verhouding is gebou. Sy is gemaklik en spontaan met die navorser. 'n Mate van rebellie weens uitval met haar ma se saamleefmaat. Moontlik omdat sy dit weer as verwerping beleef.	Romana vertel dat sy en Karel 'n uitval die naweek gehad het. Romana beweer dat hy laat by die huis gekom het en te veel gedrink het. Volgens Romana het die "drugstorie" opgekom en hy het gesê dat sy 'n "hoer" en 'n "slet" is en dat sy haar goed moet vat en loop. Hy het ook gesê dat sy kinders beter is. Sy het daarom haar goed gevat en by 'n vriendin gaan slaap.
Goeie oogkontak.	Volgens Romana het sy en haar ma nie die week tyd gehad om met mekaar te praat oor gebeure van die week nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Romana wil nie sy of Karel probeer om hulle verhouding te verbeter nie. Dit gaan dus nie werk as sy by hulle bly nie. Haar ma het Maandag 'n afspraak by die welsyn.	Op haar voorgrond is die uitval wat sy met Karel gehad het en dat haar plasing by haar ma en Karel nie werk nie.
Volgens Romana wou Karel en haar ma weer opgebreek het weens die uitval tussen haar en Karel, maar het toe nie.	Weerstand om aan te bly by die plasing by haar ma.

9.2.5.9 Verloop van sessie elf. Teenwoordig: Romana.

Die seksuele misbruik is nie op Romana se voorgrond nie en die navorser gee aan Romana die geleentheid om te ventileer oor haar huislike omstandighede. Die navorser sal die betrokke welsynsinstantie skakel en die moontlikheid van 'n twee-maande-veiligheidsplasing bespreek tot tyd en wyl mev. Buys en haar saamleefmaat

‘n tweeslaapkamerwoonstel gevind het. Die gebrek aan privaatheid gee aanleiding tot verdere konflik.

Tabel 9.115: Kwalitatiewe data van sessie elf met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana ventileer oor haar huislike omstandighede en dit blyk dat sy ‘n behoefte daaraan het om daarvoor te praat. Sy praat vinnig en aanhoudend.	Volgens Romana drink haar ma en Karel baie en word haar ma aggressief wanneer sy drink. Volgens Romana lyk dit vir haar asof haar ma die verskoning dat sy in die middel van die onmin tussen haar (Romana) en Karel is, gebruik om te drink.
Goeie oogkontak. Sy praat steeds onduidelik en toon min emosie.	Volgens Romana weier sy om vrede te maak met Karel omdat hy haar valslik beskuldig het.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Volgens Romana praat sy nie met Karel nie.	Romana se huislike omstandighede is op haar voorgrond.
Volgens Romana het sy en haar ma baklei, en haar ma het haar selfoon afgeneem.	Sy toon weerstand om vrede te maak met Karel.

9.2.5.10 Verloop van sessie twaalf. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: “Vertroue,” (sien punt 6.2.4.2.). Na verkragting deur iemand wat die adolessent vertrou het, kan sy dit moeilik vind om weer mense te vertrou (Benedict, 1994:200).

Tabel 9.116: Kwalitatiewe data van sessie twaalf met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana was aanvanklik stillerig, maar het later weer spontaan begin gesels. Sy het aanvanklik half terneergedruk gelyk, alhoewel sy dit half probeer wegsteek het.	Romana noem dat sy nou weer werk aan haar verhouding met Karel, want sy het nie regtig ‘n keuse nie. Romana vertel dat sy en haar ma ‘n uitval gehad het en dat haar ma haar boek gelees het waarin sy haar gevoelens neerskryf. Sy noem dat haar ma in haar goed gegrou het.
Sy vertel later humoristies dat sy gesê het dat sy eendag wanneer hulle ‘n groter plek het, ‘n sleutel vir haar kamer wil hê en dat Karel laggend genoem het dat hy in daardie geval een keer ‘n maand inspeksie sal kom doen.	Volgens Romana was haar ma baie kwaad oor die boeke wat sy uitgeneem het oor dwelms. Romana het vir haar verduidelik dat dit vir LO by die skool is. Volgens Romana het haar ma vir haar gesê dat sy moet gaan en nie moet terugkom nie. Sy het daarom Saterdagmiddag by ‘n vriendin gaan slaap en het Sondag huis toe gegaan en volgens Romana was dit asof niks gebeur het nie. Karel het gesê dat hulle bekommerd was.
Haar aanvanklike liggaamshouding dui	Volgens Romana vertrou sy nie haar ma nie

daarop dat sy negatief geaffekteer is deur die uitval met haar ma en toe haar ma vir haar gesê het om nie terug te kom nie (verwerping).	omdat haar ma alles vir Karel vertel. Volgens Romana vertrou sy ook nie die beweerde oortreder oor al die goed wat hy aan haar gedoen het nie en spreek die kommer uit dat hy dit aan haar sussie kan doen.
	Volgens Romana het haar ma met die beweerde oortreder se vrou gepraat oor die beweringe en sy vrou het gesê dat sy nie weet wie om te glo nie en het later die foon neergesit.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy het Vrydagaand by 'n vriendin gaan slaap en was vroeg Saterdag by die huis.	Die uitval met haar ma is op haar voorgrond.
Haar verhouding met haar ma blyk te verswak. Karel het gesê dat hulle nou van die verlede moet vergeet en moet aangaan. Volgens Romana lyk dit asof Karel nou ernstig begin huis soek.	Weerstand om met haar ma te praat oor goed omdat sy voel dat haar ma dit met Karel bespreek.

9.2.5.11 Verloop van sessie dertien en veertien. Teenwoordig: Mev. Buys.

Volgens mev. Buys kan Romana weggaan as dit van haar afhang. Sy noem dat Karel en Romana beter oor die weg kom. Mev. Buys erken dat sy Romana se dagboek gelees het en sy is ontsteld oor wat Romana van haar geskryf het. Volgens mev. Buys het Romana geskryf dat sy wil selfmoord pleeg omdat sy nie mag uitslaap nie, nie haar eie kamer het nie en nie mag musiek speel nie. Volgens mev. Buys het sy en Romana eers verbaal baklei, maar later het hulle ook fisies baklei, waarna sy vir Romana gesê het om te loop. Sy het Romana se dagboek Sondag teruggegee en gesê dat Romana moet ophou om nonsens oor haar te skryf. Mev. Buys lig die navorser tydens sessie veertien in dat 'n man by die woonstelle Romana vals beskuldig het van die partytjie wat Vrydagaand by die braaiplek van die woonstelle gehou is. Karel het opgekom vir Romana, aangesien Romana net een drankie daar gedrink het en toe saam met haar kêrel uit was. Volgens mev. Buys is sy vies vir Romana wat haar “wip” indien hulle iets weier.

9.2.5.12 Verloop van sessie vyftien. Teenwoordig: Romana en mev. Buys.

Beide lyk in 'n ligte luim. Dit gaan ook baie beter met hulle as 'n gesin vandat hulle aktief begin soek het na 'n ander woning. Die navorser betrek hulle by die aktiwiteit: “Reg of verkeerd?,” (sien punt 6.2.5.5.) en daarna by die aktiwiteit: “Ken mekaar”,

(sien punt 6.2.5.4.). Mev. Buys sê direk aan Romana dat sy weet dat hulle nog net 'n kort tydjie bymekaar is, maar dat sy baie positiewe verandering by haar opgemerk het en dat sy weer haar kind is soos sy haar geken het. Sy sê ook dat sy baie bly is dat hulle weer deel van mekaar se lewe is. Sosialisering is die proses van interaksie en leer. Dit is noodsaaklik vir oorlewing en ontwikkeling van die individu asook vir die oorlewing en effektiewe werking van die samelewing. (Popenoe, Cunningham & Boulton, 1998:80).

Tabel 9.117: Kwalitatiewe data van sessie vyftien met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE VERBALE GEDRAG	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana kom gemaklik en gelukkig voor. Sy lag saam en toon relevante humor.	Sy vertel dat haar ma hartseer was oor haar pa se dood en voeg by dat sy ook hartseer voel oor haar suster en die gaping tussen hulle.
Romana werk teen 'n vinnige pas en is selfversekerd.	Sy toon erkenning en noem dat sy weet dat dit haar ma gelukkig maak as sy en Karel goed oor die weg kom.
Sy maak min direkte oogkontak wanneer haar ma saamkom.	Sy vertel laggend van haar eerste soen by die skool in graad drie.
Almal het die familiekaart eerste geplaas en het ook vrede, vriendskap en wysheid hoog geplaas. Daar is baie humor asook ernstige oomblikke tydens die gesprekke.	Romana het genoem dat sy weet dat haar ma se grootste vrees is dat sy en haar sussie iets kan oorkom. Mev. Buys het genoem dat sy weet dat Romana se grootste vrees is dat sy weggevat kan word.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Romana se verhouding met haar ma en Karel het baie verbeter. Die betrokke welsyn gaan aanbeveel dat Romana terug by haar moeder geplaas moet word.	Haar voorgrondbehoefte is haar suster wat steeds in die beweerde oortreder se sorg is.
Die navorser wys hulle daarop dat die navorser verbaas is hoe goed hulle mekaar ken ten spyte daarvan dat hulle lank nie saam gewoon het nie.	Geen weerstand nie.

9.2.5.13 Verloop van sessie sestien. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: "Kom ons maak ballonne van die stene in ons lewe," (sien punt 6.2.2.4.). Die terapeut kan slegs alternatiewe oplossings voorstel, maar moet nooit die adolessent probeer oortuig nie (Geldard & Geldard, 2002:121).

Tabel 9.118: Kwalitatiewe data van sessie sestien met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
---	---

Romana toon nie emosie op haar gesig nie.	Sy erken dat sy vir haar ma en Karel gesê het dat sy nie in hulle dronk gesigte naweke wil vaskyk nie. Karel het vir haar gesê dat sy maar haar sakke kan pak, want hy is moeg daarvan om te hoor hoeveel en wanneer hy mag drink.
Sy kom moedeloos voor oor die huislike omstandighede.	Sy noem dat sy hard probeer om te verander en ander mense sien dit raak. Sy druk die vrees uit dat haar nuwe vriend blameer gaan word as dinge verkeerd gaan soos haar vorige kêrel.
	Sy noem dat sy verward voel oor die reëls by die huis ten opsigte van haar inkomtye en vriende wat heelyd verander. Sy het ook gehoor hoe Karel vir haar ma sê dat sy alweer Romana se kant vat en dat sy in daardie geval haar goed kan pak.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Die atmosfeer by die huis is gespanne. Karel is van mening dat Romana te min by die huis is en haar ma keur nie haar vriendinne goed nie. Romana voel hulle drink te veel.	Geen weerstand nie. Haar voorgrondbehoefte is om te ventileer oor haar vriende en inkomtye en verhouding met ma en Karel.
Volgens Romana drink haar ma-hulle al as sy opstaan in die oggende, daarom sal dit vir haar beter wees as haar kêrel vir haar op 'n neutrale plek kan sien. Hy is op die oomblik 'n belangrik persoon in haar lewe.	

9.2.5.14 Verloop van sessie sewentien. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: “My liggaamsgevoelens,” (sien punt 6.2.1.5.). Sy projekteer haar gevoelens na haar vriende deur te noem dat sy bang is haar vriende is nie tevrede met haar ouers se reëls nie. Die navorser wys haar daarop en sy erken dat dit eintlik sy is wat nie tevrede met haar ouers se reëls is nie. Projeksie is ‘n verdedigingsmeganisme waartydens gedagtes of gedrag wat onaanvaarbaar vir die self is, op ‘n aanvaarbare manier na vore gebring word, deur dit aan ander mense of voorwerpe toe te skryf (Vaktaalkomitee vir Maatskaplike Werk, 1995:52).

Tabel 9.119: Kwalitatiewe data van sessie sewentien met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana kom rustig voor.	Romana noem dat sy gelukkig voel wanneer haar ma haar bedank as sy iets gedoen het. Sy voel ook gelukkig dat haar kêrel haar aanvaar vir wie sy is en oor die vriende wat sy het.
Sy toon steeds min gesigsuitdrukings.	Sy is hartseer oor haar sussie wat ver van haar af is, dat sy weens die seksuele misbruik amper haar hele familie verloor het en oor al die vriende wat sy verloor het toe sy verhuis het.

Sy praat soms onduidelik.	Volgens Romana word sy kwaad as haar ma en Karel haar weghou van haar vriende af, as sy blameer word en wanneer sy weet sy was reg.
	Sy is bang wat nuwe vriende van haar dink, dat hulle nie van haar klere hou nie en dat haar vriende nie tevrede is met haar ouers se reëls nie. Sy is spyt oor die verkeerde besluite wat sy geneem het ten opsigte van dwelms en haar oom, die beweerde oortreder.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Haar vriend is nou haar kêrel.	Geen weerstand nie.
Sy mag nie meer vriende wees met die een meisie nie, omdat haar ma voel dat die ander meisie te veel vryheid het.	Haar suster is op haar voorgrond.

9.2.5.15 Verloop van sessie agtien. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: “Hartsnare”, (sien punt 6.2.5.1.). Sy vul haar ma, Karel, haar suster en kêrel se name in die hartsnaar naaste aan haar in. Familie en vriende is in die volgende sirkel en die beweerde oortreder is heel buite die hartsnare. Die navorser betrek Romana daarna by die aktiwiteit: “Liefdestale”, (sien punt 6.2.5.3.). ‘n Mate van konflik tussen ouer en adolessent impliseer nie noodwendig vervreemding nie, maar vorm deel van die ontwikkelingsproses (Gil, 1996:46).

Tabel 9.120: Kwalitatiewe data van sessie agtien met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy praat soms onduidelik.	Romana verbaliseer goed hoe sy voel.
Sy toon min emosie, dog het sy gelag en vertel van haar eerste ontmoeting met haar kêrel se ouers. Sy vertel laggend dat haar kêrel se ma baie Engels is en dat wanneer sy op haar senuwees is, dit nog moeiliker is om Engels te praat.	Sy wys die navorser daarop dat haar en die beweerde oortreder se verhouding oor nie een van die eienskappe van ‘n gesonde verhouding beskik het nie. Romana identifiseer haar primêre liefdestaal as “fisies aanraking” en as “prys en komplimente.”
Min gesigsuitdrukking en liggaamstaal	Sy vertel dat iemand by hulle woonstel probeer inbreek het, maar dat haar ma gelukkig wakker geword het.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Romana het haar kêrel se ouers ontmoet. Sy vertel dat haar ma-hulle verduidelik het dat hulle haar nie wil laat uitgaan nie, want hulle is bang sy kom iets oor.	Haar nuwe verhouding met haar kêrel is op haar voorgrond.
Romana en Karel se verhouding is beter. Volgens Romana het sy met Karel gepraat en erken dat haar rapport sleg is en dat sy bereid is om haar vriendskappe met meisies wat hy nie goedkeur nie, te verbreek.	Geen weerstand nie

9.2.5.16 Verloop van sessie negentien. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: “Onvoltooide sinne,” (sien punt 6.2.3.4.). Die doel van gestaltterapie is om die individu in staat te stel om kennis en bewustheid van die self te verkry terwyl die individu na integrasie vorder (Georg & Stridde-Cristiani, 1981:72).

Tabel 9.121: Kwalitatiewe data van sessie negentien met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE KONTAK	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana kom vir die eerste keer meer ontspanne en gelukkig voor. Sy lag en vertel van almal wat op haar verjaarsdag woorde herhaal het, byvoorbeeld love you “lots and lots”.	Romana noem dat sy weet sy het positief verander en mense hou meer van haar soos sy nou is. Sy noem dat sy ook meer van haarself hou en goed voel. Sy vul in by die onvoltooide sinne: “Ek is bly ek het ‘n wonderlike lewe.”
Sy is ook meer spraaksaam en gesels spontaan. Nie meer die geslote uitdrukking op haar gesig nie.	Sy skryf verder: “Ek weet ek kan beter op skool doen” en “My gesin bestaan uit oom Karel, my ma en ek en ons gee om vir mekaar” en “Ek is bly om ek te wees, want ek het mense wat vir my lief is en omgee.”
Sy maak voldoende oogkontak en is mooi aangetrek. Romana lyk teleurgesteld toe sy noem dat haar oudste suster haar nie eers op haar verjaarsdag gebel het nie.	Sy skryf ook: “Ek wil nie met die verkeerde goed begin nie”. Sy noem dwelms, verkeerde vriende en verslawing as voorbeelde.
KONTAK MET DIE OMGEWING	WEERSTAND / VOORGROND
Goeie verhouding met kêrel. Romana vertel dat sy geld gekry het by haar kêrel se ouers en dat sy klere vir haarself gekoop het.	Op Romana se voorgrond is haar suster en sy spreek die behoefte uit dat haar suster by hulle moet kom bly.
Romana het telefoniese kontak met ouma en suster op haar verjaarsdag gehad.	Geen weerstand nie.
Sy noem dat die beweerde oortreder se vrou ook gelukwense vir haar gestuur het.	

9.2.5.17 Verloop van sessie twintig. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: “My sintuie,” (sien 6.2.2.3.). Trauma versteur die prosessering van inligting en die inkomende sensoriese stimuli in die limbiese sisteem van die brein (Brown, 1991:9). Dit is dus belangrik om te verstaan hoe inligting geprosesseer word in die slagoffer se geheue.

Tabel 9.122: Kwalitatiewe data van sessie twintig met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana is spontaan en vertel van die gebeure	Romana spreek haar kommer uit dat haar ma

in haar lewe die afgelope twee weke.	en Karel geld spandeer wat hulle moet spaar vir die deposito vir die tweeslaapkamerwoning.
Sy kom al meer ontspanne voor.	Romana se bril is gebreek en sy moes Woensdag na die oogarts gegaan het, maar volgens Romana het haar ma dit weens verskeie redes uitgestel.
Sy toon steeds beperkte emosie en beperkte gesigsuitdrukkings.	Volgens Romana is haar foon afgevat weens haar skoolpunte wat swak was. Volgens Romana beseft sy dat sy haar skoolwerk moet verbeter.
Sy is in staat om haar sintuie goed te gebruik.	Sy noem dat sy gesien het in haar oom se liggaamstaal dat hy vatterig raak. Sy het gehoor die beweerde oortreder sê dat as sy êrens heen wil gaan, dat sy eers moet doen wat hy wil hê.
	Volgens Romana het hy sy hand op haar been gesit, by haar privaatdele gevat en het een Vrydagaand met haar gevry. Volgens Romana het sy nie daarvan gehou nie, maar was desperaat om uit te gaan. Sy het hartseer gevoel en die meeste goed vir haarself gehou. Sy het die skuld op haarself gepak. Sy vrees steeds dat dit met haar sussie kan gebeur.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy steun baie op haar kêrel vir ondersteuning.	Die seksuele misbruik is op haar voorgrond.
Volgens Romana word sy deur haar ma en Karel blameer dat haar suster nie by hulle sal kan kom bly nie, weens haar gedrag.	Geen weerstand nie.
Romana vertel dat daar twee naweke terug weer onmin was en dat Karel weer gesê het dat sy haar goed moet vat en gaan.	

9.2.5.18 Verloop van sessie een-en-twintig. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by bespreking van die aktiwiteit: "Meryl se storie," (sien punt 6.2.4.1.). Dit is belangrik om die impak van seksuele misbruik dwarsdeur die terapeutiese proses te assesser (Gil, 1996:79).

Tabel 9.123: Kwalitatiewe data van sessie een-en-twintig met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE GEDRAG	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana kom meer ontspanne, spontaan en minder beperk voor.	Volgens Romana het sy skuldgevoelens ervaar omdat sy geswig het onder die beweerde oortreders se onderhandlings onderskeidelik.
Sy begin dadelik te vertel van haar week.	Sy ervaar probleme om mense te vertrou en verwys na haar oom se vriend wat in haar kamer gekom het en suggestief gesê het dat hy van alles weet. Sy het egter dadelik sy vrou gaan wakker maak.
Sy lag makliker en meer spontaan as vantevore.	Sy het die seksuele misbruik deur haar oom

	onthul nadat sy weggeloop het en geweet het dat sy gaan pak kry indien sy weer huis toe gaan. Sy het die verkragting deur haar nefie slegs aan die navorser onthul.
Goeie oogkontak. Sy het ernstig voorgekom terwyl sy die impak van die seksuele misbruik op haar bespreek het.	Volgens Romana is sy kwaad oor wat gebeur het en het sy haar kwaadgevoelens gewoonlik op haar suster uitgehaal, haar geslaan en weggejaag. Sy ervaar nou nog kwaadgevoelens. Volgens Romana het sy soms op haar bed gelê en huil.
	Volgens Romana het sy aanvanklik min beheer oor haar emosies gehad. Sy was aanvanklik ook in ontkenning. Sy vertrou nie mans nie en voel soms ongemaklik met Karel.
	Sy het haarself "ge-pierce" ten einde op daardie pyn te konsentreer en nie die ander pyn nie, veral wanneer sy kwaad is. Sy het dit ook eenkeer hier gedoen nadat hulle baklei het en Karel haar weer weggejaag het. Sy het al eenkeer gedreig om haar polse te sny.
	Volgens Romana was die omkeerpunt in haar lewe toe sy onthul het, na haar ma toe getrek het om daaroor te praat, haar kêrel wat haar help en ook het sy meer ondersteunende mense om haar.
KONTAK MET DIE OMGEWING	WEERSTAND / VOORGROND
Haar kêrel is ondersteunend	Geen weerstand nie.
Sy noem dat die omkeerpunt in haar lewe was toe sy na haar ma gekom het, want hier is meer ondersteunende mense om haar.	Die seksuele misbruikvoorvalle is op haar voorgrond.

9.2.5.19 Verloop van sessie twee-en-twintig. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: "Die verkeerslig," (sien punt 6.2.4.5.). Adollesente neig om grense te toets wanneer hulle hul portuurgroep aan hulle gesin begin voorstel en begin om meer tyd buite hulle gesin te spandeer (Gil, 1996:46).

Tabel 9.124: Kwalitatiewe data van sessie twee-en-twintig met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana se hare is mooi geknip. Sy het dit geknip omdat sy nie meer die haardroër by die huis mag gebruik nie. Sy maak goeie oogkontak en lag nou spontaan. Sy is spontaan en het duidelik behoefte aan ventilasie. Sy is nie meer so geslote nie en begin dadelik praat.	Romana noem dat Karel rede soek om haar weg te kry. Sy voel dat Karel baie negatief is. Sy is skaam om haar kêrel huis toe te neem. Haar ma was eenkeer so dronk en het aan hom gehang. Volgens Romana was sy heeltid skottelgoed en as sy kyk is daar weer en sy is bang haar kêrel kom dan daar aan.
Alhoewel baie van die aspekte wat sy vertel nie positief is nie, lyk sy tog meer energiek as aanvanklik en nie so terneergedruk nie.	Volgens Romana eet sy minder en het sy haar eetlus verloor. Sy sal byvoorbeeld vir 'n hele dag nie eet nie.

Aan die einde van die sessie steek sy vas en staan sy nog bietjie langer en vertel nog iets aan die navorser. Sy het gemaklik voorgekom en die navorser het die sessie uitgerek om aan haar behoeftes te voldoen.	Volgens Romana het Karel eenkeer vir haar gesê dat sy haar goed moet vat en “fokof” en dat hy haar niks skuld nie. Haar ma het op twee geleenthede te veel gedrink en volgens Romana is haar ma dan mislik met haar.
Sy toon begrip in besprekings en bevraagteken sekere aspekte om duidelikheid te kry daarvoor.	Romana erken dat sy haarself ge-“pierce” het in die verlede en haarself 'n slagoffer gemaak het wanneer sy kwaad was. Sy besef ook nou dat sy haarself 'n slagoffer van haar woede maak wanneer sy die muur slaan. Sy toon ook insig dat sy soms ander slagoffers van haar kwaadgevoelens maak.
	Romana noem aanvaarbare maniere om kwaadgevoelens uit te druk: musiek luister, stap, draf en om te gaan praat met iemand.
	Sy vertel dat toe haar “nippels ge-pierce” was die beweerde oortreder die heelyd haar bloes getrek het om dit te sien. Volgens Romana het sy toegehou en gesê dat hy moet ophou of sy sal sy vrou sê. Hy het gesê dat sy maar dit kan doen, want sy vrou sal dit nie glo nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Haar kêrel is baie ondersteunend. Die atmosfeer by die huis is gespanne, veral tussen Romana en Karel.	Geen weerstand nie. Op haar voorgrond is haar rusie met Karel en sy beweerde negatiwiteit.

9.2.5.20 Verloop van sessie drie-en-twintig. Teenwoordig: Romana en mev. Buys.

Mev. Buys is bekommerd oor Romana se skoolwerk. Sy erken dat sy vir Romana gedreig het dat sy haar na die beweerde oortreder, haar oom, sal vat indien sy druipt. Mev. Buys noem dat sy wel positiewe verandering by Romana opgemerk het by die huis. Sy is meer gehoorsaam, waar sy in die begin negatief en opstandig was. Die navorser sien daarna vir Romana alleen en gee vir haar die geleentheid om te ventileer oor haar gevoelens. Die navorser lees die verslag aan Romana wat die navorser vir die betrokke welsynsinstantie in die gebied waar haar suster woon geskryf het, omdat haar suster steeds in die beweerde oortreder en sy vrou se pleegsorg is.

Tabel 9.125: Kwalitatiewe data van sessie drie-en-twintig met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy is spontaan en het nie bedreigd voorgekom toe haar ma alleen met die navorser wou praat nie.	Sy lug haar frustrasies omdat sy steeds nie 'n bril het nie en dat sy nou dalk met haar sakgeld daarvoor moet betaal.
Sy begin nou al meer lag.	Sy noem dat sy bang is dat indien die beweerde oortreder uitvind dat sy weer die beweringe opgebring het en inskakel vir terapie, dat hy

	onskuldig bevind kan word en dat hy haar sussie daar sal hou.
Sy maak goeie oogkontak en versorg haarself mooi.	Sy erken dat die manier waarop sy haar kwaadgevoelens die week uitgedruk het, oneffektief was en dat sy ander opsies sal moet oorweeg.
Sy verbreek oogkontak toe sy praat oor haar sussie wat steeds by die beweerde oortreder in pleegsorg is.	Romana beseft en noem dat sy vir ekstra klasse by die skool sal moet gaan.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Haar kêrel het haar oogarts toe geneem omdat sy steeds nie haar bril gekry het nie.	Haar argument met 'n vriendin en hoe sy haar kwaadgevoelens op 'n onaanvaarbare manier uitgedruk het, is op haar voorgrond,
Sy moet uitvind oor ekstra wiskunde-klasse.	Elke keer as die sessie klaar is en sy moet groet, toon sy weerstand om te gaan en vertel sy eers nog iets humoristies en rek die sessie bietjie uit.

9.2.5.21 Verloop van sessie vier-en-twintig. Teenwoordig: Romana.

Romana vertel spontaan van die gebeure van die afgelope twee weke en dat dit beter gaan by die huis. Die seksuele misbruik is nie op haar voorgrond nie en die navorser gee haar geleentheid om te ventileer.

Tabel 9.126: Kwalitatiewe data van sessie vier-en-twintig met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Haar gesig straal en sy lag breed en spontaan. Die navorser het haar nog nie so gelukkig gesien nie.	Sy vertel hoe lekker die afgelope twee weke was en dat Karel baie vriendelik was.
Sy maak goed oogkontak en is mooi versorg.	Sy vertel dat sy nie vir haar bril betaal het nie en dat sy sakgeld gekry het en dat sy vir haar identiteitsdokument aansoek gedoen het.
Haar hare is gekleur en sy vertel laggend hoe dit eers geflop het.	Volgens Romana kon sy gaan uitslaap met Karel se toestemming.
KONTAK MET HAAR OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Goeie verhouding met haar kêrel en sy gesin.	Op haar voorgrond is die goeie verhouding by die huis op die oomblik en dat sy toegelaat is om te gaan uitslaap.
Haar verhouding met Karel is beter.	Geen weerstand nie.

9.2.5.22 Verloop van sessie vyf-en-twintig. Teenwoordig: Romana en mev. Buys.

Die navorser betrek mev. Buys en Romana by die aktiwiteit: “Nie-verbale kommunikasie,” (sien punt 6.2.1.6.). Wanneer die fisiese en kognitiewe veranderinge

plaasvind en die adolesesnt streef na onafhanklikheid, kan konflik tussen die ouer en adolessent ontstaan.

Tabel 9.127: Kwalitatiewe data van sessie vyf-en-twintig met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana beeld tydens die aktiwiteit die twee gevoelens: skaam en gelukkig uit. Tydens skaam toon sy met haar hande aan dat haar wange gloei en dui gelukkig aan met 'n glimlag en beklemtoon dit deur met haar hande 'n glimlag op gesig te demonstreer.	Romana noem dat sy dadelik kan sien wanneer haar ma kwaad is en dat haar ma vinnig loop wanneer sy kwaad is en af kyk.
Sy kom gemaklik voor en dit blyk dat sy die aktiwiteite geniet. Humor en almal lag oor Romana se hare wat eers 'n pampoenkleur uitgekom het toe hulle dit gekleur het.	Volgens Romana is dit nie nodig om die navorser vandag alleen te sien nie en die navorser maak 'n afspraak vir volgende week.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Haar moeder wou na die sessie kom ten einde belangstelling te toon.	Geen weerstand om deel te neem aan nie-verbale kommunikasie-aktiwiteite nie.
Mev. Buys noem dat Romana en Karel se verhouding verbeter het en dat dit nou 'n meer gee-en ontvang-verhouding is. Karel gee Romana ook meer vryheid. Mev. Buys erken dat die klein plekkie waarin hulle bly wel 'n impak op hulle as gesin het weens die gebrek aan privaatheid.	Nie-verbale kommunikasie is op haar voorgrond.
Mev. Buys noem dat sy kan sien hoe Romana voel wanneer Romana aangestap kom huis toe van die skool af. Wanneer sy in 'n goeie gemoedstoestand is, kyk sy op en glimlag of waai. As sy af is, kyk sy weg.	

9.2.5.23 Verloop van sessie ses-en-twintig. Teenwoordig: Romana.

Romana het behoefte daaraan om met die navorser se praat oor maandstonde, “pms”, seks en verhoudings, omdat sy voel dat sy dit nie met haar ma kan bespreek nie. Die navorser gee vir haar geleentheid om te ventileer oor haar onkunde oor maandstonde en hoe sy inligting by haar nefie, die een beweerde oortreder, gekry het. Volgens Gil (1996:36) het verskeie studies gevind dat kinders wat seksueel misbruik is, verstourings in seksuele identiteit, seksuele funksionering en in hulle seksuele oriëntasie ervaar.

Tabel 9.128: Kwalitatiewe data van sessie ses-en-twintig met Romana Buys.

LIGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana praat vinnig en aanhoudend. Dit lyk	Volgens Romana het sy gehuil en nie

asof sy nie vinnig genoeg alles vir die navorser kan vertel en vra nie.	verstaan wat gebeur toe sy haar eerste maandstonde gekry het nie.
Sy lyk verlig dat sy met die navorser kon praat oor alles en dat die navorser luister en haar nie oordeel nie.	Sy onthul dat haar tante nooit met haar gepraat het oor maandstonde nie en dat haar nefie wat haar verkrag het vir haar gesê het dat dit gebeur en vir haar probeer verduidelik het wat dit is.
Sy drink elke nou en dan water uit haar cokebottel.	Sy het toe nooit weer haar maandstonde gekry nie en volgens Romana het haar nefie verduidelik dat sy gebloeit het omdat haar maagdevlies gebreek is.
Sy lyk verward en noem dat sy nie seks geniet nie en dat dit moontlik is weens haar geskiedenis met haar nefie.	Sy noem aan die einde van die sessie dat sy vir haar ma gesê het dat die navorser luister, raad gee en nie uitpraat nie en dat sy daarom voel sy kan met die navorser praat.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Sy en haar kêrel se verhouding fluktrueer en sy spreek die behoefte uit om tydens die volgende sessie met die navorser daarvoor te praat. Hy twyfel in haar en vertrou haar nie en toe gebeur daar dinge wat haar laat twyfel in hom.	Op Romana se voorgrond is om te praat oor seks, “pms”, haar maandstonde, verhoudings en die konflik tussen haar en Karel.
Sy voel dat sy nie ‘n meisies “talk” met haar ma kan hê nie, want haar ma vertel alles vir Karel.	Geen weerstand nie.

9.2.5.24 Verloop van sessie sewe-en-twintig. Teenwoordig: Romana.

Die navorser gee aan Romana die geleentheid om te ventileer oor die seksuele misbruik en haar gevoelens. Die terapeut kan deur aktief te luister aan die adolessent toon dat sy gewillig is om die adolessent se wêreld te betree en die adolessent se siening van die wêreld respekteer (Geldard & Geldard, 2002:93).

Tabel 9.129: Kwalitatiewe data van sessie sewe-en-twintig met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana maak voldoende oogkontak.	Volgens Romana was sy hartseer na ‘n gesprek met Karel oor die verlede en haar familie. Sy het na haar kêrel se huis gegaan en met hom gepraat.
Sy praat vinnig en aanhoudend.	Volgens Romana het sy soos die lelike eendjie gevoel by die beweerde oortreder se huis en noem dat haar lewe “kak” was.
Skaam vir haar borste en trek altyd hemde met moue aan.	Volgens Romana ken sy nie meer die mens wie sy was nie en noem dat sy daardie tyd wou maak en breek soos sy wou. Romana erken dat sy aanvanklik rebels hier by haar ma was en wou doen en wees wat sy wil.
	Volgens Romana is sy nie ‘n persoon wat net

	seks met 'n ou sal hê nie. Sy noem dat sy wens sy kan alles oordoen en noem dat seks nie lekker vir haar is nie. Sy erken dat sy eenkeer 'n "black out" gehad het toe sy en haar kêrel seks gehad het, want sy het teruggedink aan die verkragting deur haar nefie.
	Volgens Romana is sy nou nog skaam vir haar borste. Sy noem dat sy altyd "padded" bra's gedra het (en nou nog) sodat sy nie kon voel wanneer haar oom oor haar borste gevryf het nie. Volgens Romana het haar oom onaanvaarbare aanmerkings oor haar borste gemaak. Sy noem dat sy net hemde met moue aantrek en dat sy skaam is vir haar borste wat klein is.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Romana het met haar kêrel gepraat oor haar nefie wat haar verkrag het, die onsedelike aanranding deur haar oom en hoe sy deur haar oom geslaan is en hoe haar nefie en niggie haar "ge-bust" het.	Die seksuele misbruik is op haar voorgrond.
Volgens Romana het Karel haar telkens weggejaag en moes hulle na die welsyn gaan, maar noem dat dit nou beter gaan.	Geen weerstand nie.

9.2.5.25 Verloop van sessie agt-en-twintig. Teenwoordig: Romana.

Romana gee die selfbeeldaktiwiteite, (sien punt 6.2.3.5.), wat sy by die huis ingevul het vir die navorser. Die volgende aspekte kom na vore vanuit die aktiwiteite wat sy ingevul het: sy gee erkenning aan haarself vir haar pogings wat sy aangewend het om haar lewe te verbeter, byvoorbeeld met gesin en skoolwerk, sy hou daarvan om goed vir ander te doen en om behulpsaam te wees, sy gee om hoe sy lyk en wil graag goed lyk, sy waardeer die mense wat haar ondersteun, sy is bang sy kom in die moeilikheid al het sy goeie bedoelinge gehad, sy het die seksuele misbruik gestop en was in staat om "nee" te sê en sy eet nie gesond nie en eet veral naweke min. Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: "Positiewe denke," (sien punt 6.2.2.5.).

Tabel 9.130: Kwalitatiewe data van sessie agt-en-twintig met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy is mooi aangetrek en versorg.	Romana en die navorser identifiseer die volgende positiewe aspekte: Sy het vertel, sy is nou meer openlik, sy het na haar ma getrek, nuwe vriende gemaak, is nou eerlik, skoolwerk het verbeter, het 'n vaste

	verhouding, in terapie, meer behulpsaam, sy bou aan haar gesin en hou aan probeer.
Sy is trots op haar skoolrapport en wys haar resultate wat baie verbeter het aan die navorser.	Romana identifiseer die volgende negatiewe aspekte na onthulling: Sy het kontak met baie familie verloor weens die beweringe, en sy is besorg oor wat ander mense van haar dink weens die beweringe.
Sy druk haarself goed uit en kom gemaklik voor.	Romana erken dat indien sy nie vertel het nie, sy nie nou terapie sou gekry het nie, haar skoolwerk sou moontlik swak gewees het, sy sou steeds verkeerde vriende gehad het en sou nie eerlik gewees het nie. Romana stem saam dat as sy kon oorkies sy weer die seksuele misbruik sou onthul het.
Sy het moeite gedoen en baie geskryf op die selfbeeldaktiwiteitblaai.	Volgens Romana was sy en haar kêrel seksueel aktief en is sy bang dat sy swanger kan wees. Beide sy en haar kêrel het geskrik en wil nie hê dat sy nou moet swanger word nie. Navorser sal swangerskaptoets bring.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Vaste verhouding met haar kêrel	Op haar voorgrond is haar skoolrapport wat baie verbeter het en dat sy bang is dat sy swanger is. Geen weerstand nie.

9.2.5.26 Verloop van sessie nege-en-twintig. Teenwoordig: Romana.

Romana ventileer oor die spanning by die huis omdat sy die verkeerde “goldie locks” gekoop het en nie gehoor het toe haar ma haar gevra het om die vullis uit te neem nie.

Tabel 9.131: Kwalitatiewe data van sessie nege-en-twintig met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana se gestel is af. Sy het “help my krap” op haar bene, seertjies in haar mond en het Saterdag maagkrampe gehad.	Volgens Romana het haar ma en ‘n vriend van Karel gedrink, wat toe wou oorslaap. Romana en Karel het begin argumenteer en sy het haar klere gepak en geloop. Karel het gesê dat sy nie weer moet terugkom indien sy by die deur uitloop nie.
Haar naels is afgebyt.	Volgens Romana het sy die volgende oggend huis toe gegaan en Karel wou weet wat sy daar soek. Sy het Sondagaand by ‘n vriendin gaan slaap en was Maandag by die betrokke welsynswerker.
	Volgens Romana het haar ma nie opgedaag vir die afspraak by die welsyn nie. Volgens Romana het haar ma vir haar gesê om te lieg vir die welsyn en om nie te sê dat hulle drink nie, ander gaan haar sussie nie by hulle kan kom bly nie.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND

Weens beperkte ander opsies plaas die welsyn vir Romana by haar kêrel se ouers in veiligheid op 'n vorm vier.	Op Romana se voorgrond is die konflik tussen haar en haar ma en Karel en dat sy nie daar kan aanbly nie.
	Weerstand om verder te lieg oor haar ma en Karel se gebruik van alkohol.

9.2.5.27 Verloop van sessie dertig. Teenwoordig: Romana.

Bespreek die aktiwiteit: “Boodskappe”, wat sy by die huis voltooi het, (sien punt 6.2.3.6.). Romana noem dat sy die volgende positiewe boodskappe ontvang het, naamlik dat sy mooi is, dat mense haar kan vertrou, dat sy behulpsaam en kreatief is.

Tabel 9.132: Kwalitatiewe data van sessie dertig met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana is mooi aangetrek in haar nuwe klere wat sy by haar kêrel se ma gekry het.	Romana spreek die wens uit om volgende jaar na 'n kollege of tegniese skool met 'n koshuis te gaan.
Haar hare is mooi versorg.	Volgens Romana het haar ma gesê dat al die gebeure haar seermaak en dat sy nie altyd Romana se kant kan kies nie.
Sy is in 'n ligte gemoedstoestand.	Volgens Romana het die positiewe boodskappe haar goed laat voel.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Haar ma en haar kêrel se ma het ooreengekom dat sy in die week by haar ma woon en naweke by haar kêrel se ma.	Weerstand om volgende jaar terug te gaan na haar skool toe.
Karel praat nie met Romana nie.	Haar huislike omstandighede is op haar voorgrond.

9.2.5.28 Verloop van sessie een-en-dertig. Teenwoordig: Mev. Buys.

Mev. Buys raak al hoe meer opgewerk, hoe meer sy praat. Die navorser vermoed dat sy onder die invloed van alkohol is. Sy vermoed dat Romana dwelms gebruik het. Sy is kwaad oor die “piercing” wat Romana op haar oogbank ingesit het en volgens mev. Buys het sy vir Romana gesê dat sy 'n klomp gate in Romana kan druk met 'n mes as dit is wat sy wil hê. Mev. Buys sê dat Romana 'n houding het en hoort op straat en dat sy vir Romana gesê het dat sy toegesluit kan word in die tikselle by die polisie. Die navorser het die betrokke welsynsinstantie geskakel en gereël dat Romana by mev. Grey, haar kêrel se ouers, gaan slaap totdat hulle aandag kan skenk aan die huidige huislike omstandighede. Mev. Grey, Romana se kêrel se moeder, lig die navorser die dag daarna telefonies in dat Romana se gedrag baie goed is by haar. Romana bly tans op 'n privaatreëling by hulle. Romana het ook vir haar verduidelik

dat die “piercing” vir haar ‘n manier is waarop sy die emosionele pyn wat sy ervaar verlig. Volgens Williams & Poijula (2002:132) kom selfskending voor wanneer die slagoffer ‘n diep gevoel van verlies ervaar wat lei na gevoelens van spanning, angs, woede of vrees en hierdie gevoelens word uitgedruk deur haar liggaam op ‘n baie beheersde manier te beskadig.

9.2.5.29 Verloop van sessie twee-en-dertig. Teenwoordig: Romana.

Die navorser besoek Romana by die skool op haar versoek. Sy ventileer oor haar huislike omstandighede. Volgens Romana was sy Sondag hartseer en het heeltyd gehuil. Sy noem dat dit was asof twee mense in haar baklei, naamlik aan die eenkant het sy gedink dat sy iets daaraan moet doen en haarself moet doodmaak en aan die ander kant het sy gedink dat sy nie moet nie, want wat van haar kêrel. Romana bly nou by haar kêrel se ouers. Sy spreek die wens uit om permanent in hulle sorg geplaas te word. Romana kom ongelukkig en gespanne voor. Sy het haarself “gepierce” op haar oogbank, want sy sien dit as ‘n verligting van die pyn wat sy ervaar. Sy noem dat sy pyn in haar nek en hoof ervaar.

9.2.5.30 Verloop van sessie drie-en-dertig. Teenwoordig: Mev. Buys.

Volgens mev. Buys het Romana haar klere kom haal en sy het vir Romana gesê om alles te vat. Romana kon egter nie alles saamneem nie en sy het vir haar gesê om te bel en 'n afspraak te maak vir wanneer sy die res van haar klere wil kom haal. Mev. Buys glo steeds vas dat Romana dwelms gebruik. Sy spreek die wens uit dat Romana vir 'n dwelmtoets en 'n MIV bloedtoets geneem moet word. Volgens mev. Buys voel dit vir haar of sy in repies gesny is in die binnekant. Volgens mev. Buys gaan hulle steeds uitkyk vir 'n tweeslaapkamerplek. Volgens mev. Buys voel Karel of alles sy skuld is, maar al wat hy gevra het, was respek. Die navorser lig mev. Buys in dat die betrokke welsynsinstantie gaan besluit oor Romana se langtermynplasing. Die navorser beveel aan dat sy en Romana nog ten minste eenkeer 'n week mekaar moet sien en byvoorbeeld koffie moet saam drink by haar huis. Sy stem in.

9.2.5.31 Verloop van sessie vier-en-dertig en vyf-en-dertig. Teenwoordig: Romana.

Romana ventileer tydens sessie vier-en-dertig oor haar huislike omstandighede. Sy het haar klere by die huis gaan haal. Karel het gesê dat sy haar sakgeld moet vat en loop. Kom rustig en gemaklik voor en praat nie meer so vinnig en aanhoudend nie. Tydens sessie vyf-en-dertig spreek Romana die vrees uit dat daar probleme kan ontstaan by haar plasing by mev. Grey weens die valse beskuldigings dat sy 'n selfoon gesteel het. Daar was egter geen bewyse dat dit sy was nie. Die teenwoordige is van belang, want die verlede is verby en die toekoms het nog nie gearriveer nie (O' Leary, 1998:17).

9.2.5.32 Verloop van sessie ses-en-dertig. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana by die aktiwiteit: "Skuldgevoelens / Ambivalente gevoelens, (sien punt 6.2.3.1.). Die strategieë wat die oortreder gebruik om die adolessent te betrek by die seksuele misbruik, laat die adolessent verantwoordelik voel vir die seksuele misbruik (Conradie, 2000:12).

Tabel 9.133: Kwalitatiewe data van sessie ses-en -dertig met Romana Buys.

LIGGAAMSHOUDING / NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Aanvanklik nog deur die slaap en bot, later spontaan en vrolik.	Volgens Romana was haar nefie se goeie eienskappe dat hy vriendelik, netjies, behulpsaam en beskermend was.
Goeie oogkontak.	Volgens Romana was haar nefie se slegte eienskappe dat hy gou kwaad geword het, altyd sy sin wou kry, hy was stout, dominerend en baasspelerig.
Kom rustig voor.	Romana identifiseer die lekker dinge wat hulle saam gedoen het as volg: saam skelm gerook, motorfiets gery, saam "kickboxing" gedoen, en saam uitgegaan.
	Romana identifiseer die verkeerde dinge wat hulle saam gedoen het as volg: hy het haar voorgestel aan dwelms, hulle het saam gerook, sy en 'n vriendin moes mense besig hou terwyl hy gesteel het, hy het leuens vertel sodat sy saam in die aande kon uitgaan.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Verhouding met haar ma en Karel is swak.	Op haar voorgrond is haar verhouding met haar nefie. Geen weerstand nie.

9.2.5.33 Verloop van sessie sewe-en-dertig. Teenwoordig: Romana.

Romana vertel van die aanloop van gebeure voor die seksuele misbruik (“gereedmakingsproses”) en van een seksuele misbruikvoorval tussen haar en haar nefie.

Tabel 9.134: Kwalitatiewe data van sessie sewe-en -dertig met Romana Buys.

LIGGAASHOUDING / NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE	VERBALE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Sy wys trots haar identiteitsdokument vir die navorser.	Volgens Romana gaan dit goed by die plasing by haar kêrel se ouers en sy en die dogters kom goed oor die weg.
Mooi aangetrek en versorg.	Volgens Romana het haar nefie aanvanklik haar vertrouwe gewen deur vriendelik en beskermend te wees, deur leuens te vertel sodat sy kan uitgaan, hy het verkeerde goed lekker laat klink, sigarette vir haar gekoop en deur altyd daar te wees vir haar.
Kom gelukkig en rustig voor.	Volgens Romana moes sy saam met haar nefie slaap voordat hy ‘n selfoon vir haar gegee het.
KONTAK MET DIE OMGEWING	WEERSTAND / VOORGROND
Sy het twee keer die week by haar ma gaan kuier.	Op haar voorgrond is haar plasing en die eksamen.
Dit gaan goed by haar plasing by haar kêrel se ouers. Volgens Romana het sy haar eie kamer.	Weerstand om haar volle detensie by die skool te sit.

9.2.5.34 Verloop van sessie agt-en-dertig. Teenwoordig: Romana.

Romana ventileer oor die misverstand wat tussen haar en mev. Grey ontstaan het weens wat haar ma na bewering vir haar vertel het. Volgens Romana het haar ma vir haar gesê dat mev. Grey vir haar gesê het dat Romana ‘n slegte invloed op haar eie dogter is, maar volgens mev. Grey het sy nie gesê dat Romana ‘n slegte invloed is nie. Volgens Romana was sy baie seergemaak oor wat haar ma beweert het mev. Grey gesê het. Sy het gereeld by haar ma gaan kuier, totdat hulle ‘n uitval gehad het en sien mekaar nie nou meer nie. Volgens Romana weet sy dat die seksuele misbruik nie haar skuld is nie, dit pla haar nie meer nie en sy spreek die wens uit om aan te gaan met haar lewe. Sy praat duidelik, is mooi versorg en kom rustig en selfversekerd voor. Sy het nie geslaag nie en werk nou.

9.2.5.35 Verloop van sessie nege-en-dertig. Teenwoordig: Romana.

Die navorser betrek Romana weer by die aktiwiteit: “Kom ons verander stene in ons lewe in ballonne,” (sien punt 6.2.2.4.). Gil (1996:164) toon respek vir die adolessent se vermoë deur aan die adolessent die geleentheid te gee om die waarheid vanuit haar perspektief te vertel.

Tabel 9.135: Kwalitatiewe data van sessie nege-en -dertig met Romana Buys.

NIE-VERBALE KOMMUNIKASIE / LIGGAAMSHOUDING	EMOSIONELE UITDRUKKING / KONTAK MET DIE SELF
Romana lyk pragtig aangetrek en rustig. Romana kry tranes in haar oë toe die navorser haar prys vir die goeie besluite wat sy geneem het en aanmoedig om nie so hard op haarself te wees nie.	Romana is van mening dat haar ma net vir Karel tevrede probeer stel.
Goeie oogkontak. 'n Hartseer uitdrukking op haar gesig toe sy vertel van haar ma en Karel se houding.	Sy identifiseer die stene in haar lewe as: Haar en haar kêrel wat opgebreek het asook dat sy ander werk moet kry.
Lag toe sy vertel hoe haar vorige kêrel vir haar 'n drukkie gegee het.	Sy het ook besluit dat sy nie weer seks voor die huwelik gaan hê nie, want sy voel gebruik.
KONTAK MET DIE OMGEWING	VOORGROND / WEERSTAND
Romana was by haar ma. Haar ma het die deur net halfpad oopgemaak en gevra: "Wat?" Karel was by die huis. Romana het Kersgeskenke vir haar ma gegee. Karel het gesê: "Wat soek sy?." Haar ma het haar 'n drukkie gegee en gesê dat sy lief is vir haar. Sy het gesê dat sy nie 'n persent vir Romana kan koop nie, want Karel sal dit nie toelaat nie.	Haar swak verhouding met haar ma en Karel is op haar voorgrond. Geen weerstand nie.

9.2.5.36 Verloop van sessie veertig. Teenwoordig: Romana.

Voltooi 'n gedeelte van die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskool. Sy lag en kom nie meer geslote voor nie. Sy lag en vertel dat hulle haar ma uitgeneem het vir 'n drankie en dat haar ma bly was en nie opgehou praat het nie. Die navorser, Romana, mev. Grey en haar man, mnr. Grey, het saam vergader ten einde die Grey-egpaar se verwagtinge ten opsigte van Romana se plasing te bespreek. Romana gaan by die Kollege graad tien, elf en twaalf voltooi. Sy is opgewonde en gemotiveerd om daarvan 'n sukses te maak.

9.2.5.37 Onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met mev. Grey.

Aangesien mev. Grey nou vir Romana versorg, het die navorser die onderhoud aan die hand van die onderhoudskedule met mev. Grey gevoer.

Tabel 9.136: Romana se huidige funksionering volgen mev. Grey.

ONDERWERPE:	GEBEURE:	IMPAK EN REAKSIE VAN DIE GEBEURE:
Gesondheidsgeskiedenis:	Na seksuele misbruik.	Aknee probleem. Romana se hande bewe.
	Huidig.	Gesondheid is baie beter. Sy bewe nie meer so baie nie. Eet gesond en versorg haarself fisies goed.
Emosionele funksionering:	Na seksuele misbruik.	Aanvanklik stil gewees. Selfbeeld word beïnvloed deur tande- en velprobleem. Vermoed Romana ervaar skuldgevoelens. Indien nie geïntereerd is in iets nie, word aandag vinnig afgetrek. Woede uitbarstings, gooi glas of slaan glas deur.
	Huidig.	Sy kom gelukkig voor en lag. Konsentrasie is goed.
Interpersoonlike verhoudings:	Na seksuele misbruik.	Romana en ma se saamleefmaat, Karel, kom glad nie oor die weg nie. Moeder hou nie van die seuns van die woonstelblok met wie Romana bevriend is nie. Verwerping deur sommige familieleden weens onthulling.
	Huidig.	Goeie verhouding met mev. Grey se dogter. Baie seunsvriende en min meisiesvriende. Sy gaan kuier vir haar ma en doen moeite. Kommunikasie tussen mev. Grey en Romana is nog beperk.
Gedragsprobleme:	Na seksuele misbruik.	Vriende het haar uitgedaag om onderklere te steel by Ackermans. Sy het haar moeder vertel en haar moeder het haar geneem om om verskoning te vra. Byt

		haar naels en vertel soms leuens. Sy en 'n vriendin het brandewyn en coke uit 'n coke bottel gedrink op straat. Kom nie op tyd by die huis nie.
	Huidig.	Gehoorsame kind en mev. Grey beskryf haar gedrag as uitsonderlik goed. Kamer is netjies. Manipuleer soms om te kry wat sy wil hê.
Kognisie:	Na seksuele misbruik en huidig..	Geen huidige probleme nie.
Seksualiteit:	Na seksuele misbruik.	Moeder het voorbehoedmiddels in haar goed gekry en gaan met haar daaroor praat.
	Huidig.	Romana neem baie in haar verhoudings, maar is nie bereid om te gee nie. Sy kan sien dat Romana 'n behoefte aan fisiese kontak het en het haar aangemoedig om in die aande vir haar 'n nagsoen of drukkies te gee.
Skoolprestasie:	Na seksuele misbruik.	Doen moeite met take en voorkoms van boeke. Leerwerk kan egter verbeter. Vier dae afwesig, waarvan moeder slegs vir twee dae briewe gegee het.
	Huidig.	Ondersoek moontlikheid dat sy graad tien, elf en twaalf by die Kollege voltooi.
Voorval inligting:	Die seksuele misbruik.	Romana het haar moeder vertel van die insidente met haar oom. Romana se moeder glo die voorvalle.
	Huidig.	Mev. Grey ondersteun Romana en het die navorser gesien vir sessies.
Dissipline:	Na seksuele misbruik.	Strafmetode is om met haar te praat en reëls neer te lê.
	Huidig.	Gehoorsame kind. Praat met Romana wanneer sy grense oorskry.
Gesinslewe:	Na seksuele misbruik.	By haar moeder kom woon. Swak verhouding met haar moeder se saamleefmaat.
	Huidig.	Romana woon by haar vorige kêrel se ouers. Dit gaan goed met die privaatreëling.

9.2.5.38 Kwantitatiewe data voor en na afloop van die implementering van die spelterapieprogram

Die voortoets en natoets het daarop gedui dat Romana se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente soms haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed. Romana se huidige algehele Selfpersepsiepuntetotaal (die gemiddelde van al die selfpersepsie-elemente) is huidig 37% en haar vorige telling tydens die voortoets was 66%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied. Alhoewel al Romana se selfpersepsie-totale verbeter het, dui haar angstigheid, isolasie, verantwoordelikheid-vir-ander en gebrek-aan-selfgelding nog op 'n behoefte vir verbetering. Dit is die navorser se opinie dat hierdie behoefte steeds daar is, weens die volgende gebeure in Romana se lewe:

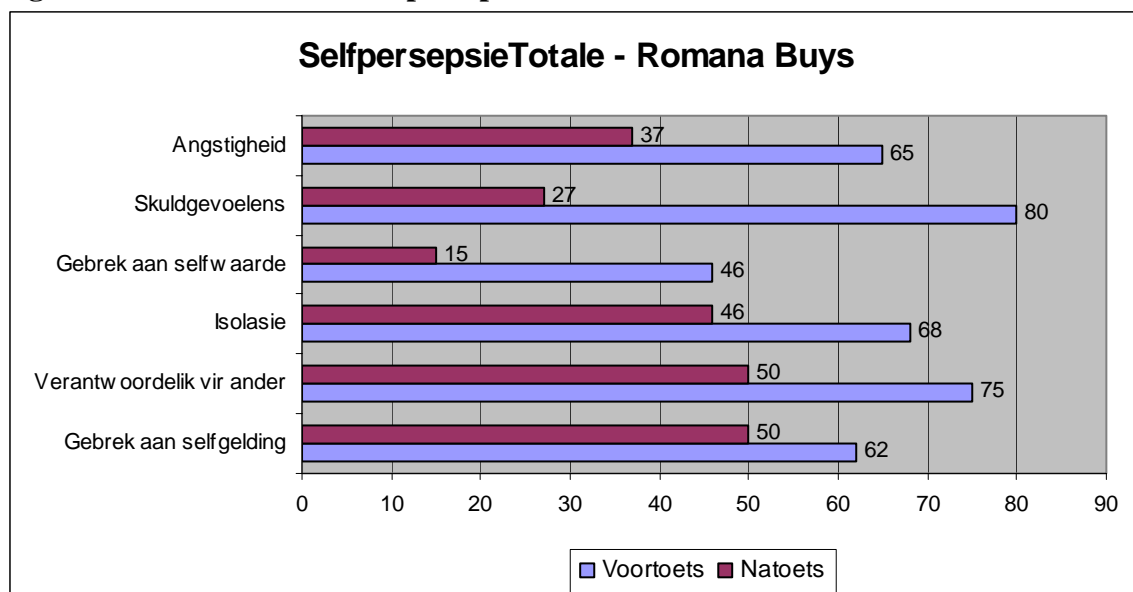
- Haar plasing by haar ma en ma se saamleefmaat het nie uitgewerk nie (isolasie),
- Sy is verskeie kere weggejaag van haar ma-hulle se huis (isolasie en angs),
- Haar suster sal dus ook nie kan afkom nie omdat haar plasing nie gewerk het nie, haar ma steeds alkohol misbruik en Romana is baie bekommerd oor haar suster se veiligheid by die beweerde oortreder en sy vrou (verantwoordelikheid vir ander),
- Sy het Kersgeskenke vir haar ma en ma se saamleefmaat (Karel) geneem, maar Karel het daarop aangedring dat mev. Buys dit teruggee (isolasie, gebrek aan selfgelding),
- Sy is tans op 'n privaatreëling by haar vorige kêrel se ouers geplaas en besef dat indien enige iets verkeerd gaan, haar verblyfopsies beperk is (isolasie, angs),
- Sy is bang dat sy iets verkeerd kan doen by haar huidige plasing en kommunikasie oor haar gevoelens met haar versorger(s) is nog beperk. Sy sal haarself soms uitdruk op maniere wat deur ander as ongeskik geïnterpreteer kan word. Die navorser is egter van mening dat sy nie selfgeldende gedrag geleer is tydens haar kinderjare nie en dat sy baklei het vir dit wat sy wil hê. Sy het ook nie rolmodelle gehad wat sy as verwysing kon gebruik het nie. Sy moet daarom nou in haar nuwe plasing hard werk aan selfgeldende gedrag, aangesien aggressie en die gebrek aan selfgelding by haar huidige tuiste aangespreek word (angst).

- Sy voel dat haar familie haar verstoot het na onthulling van die seksuele misbruik (angs en isolasie).

Adolesente benodig steeds daardie sekuriteit wat voorsien word deur ondersteunende ouers ten einde meer onafhanklike en outonome inidivue te word (Sigelman, 1999:383). Aangesien daar baie ander traumagebeure in Romana se lewe was, behalwe vir die seksuele misbruik, naamlik blootstelling aan alkoholmisbruik, verwydering uit haar moeder se sorg, haar pleegplasing, verhoudingsprobleme met moeder en saamleefmaat, problematiese huislike omstandighede en privaatreëling waar sy tans bly, is dit te verstane dat haar funksionering nog nie as effektief beskryf kan word nie.

Die navorser het sover moontlik aandag probeer gee aan van die ander aspekte wanneer dit op haar voorgrond was, maar moes grense ten opsigte van dienslewering neerlê ten einde nie op die betrokke welsynsinstansie se veld te beweeg nie. Volgens Thom, Louw, Van Ede & Ferns (1998:444) is dit belangrik om in gedagte te hou dat alle aspekte van adolescent-ontwikkeling, naamlik fisiese, kognitiewe, seksuele, persoonlikheids-, sosiale en morele ontwikkeling, binne 'n sosiale konteks plaasvind wat of die ontwikkeling kan bevorder of strem.

Figuur 9.9: KFI-HOËR – Selfpersepsie

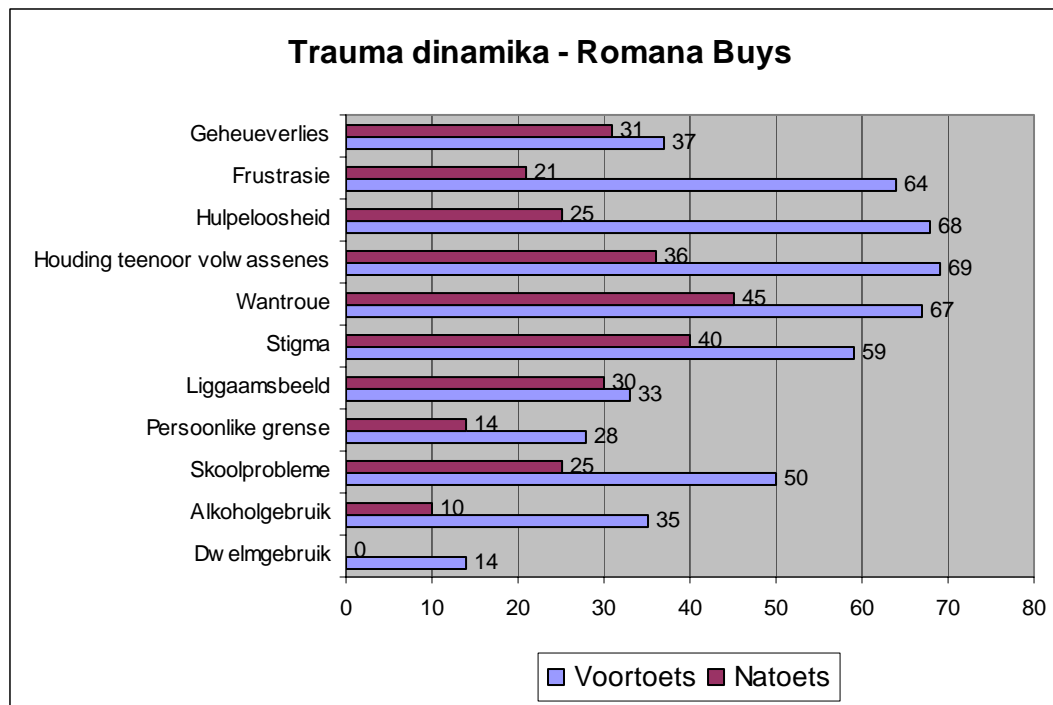
Romana se huidige algehele Trauma-Dinamikapuntetotaal (die gemiddelde van al die trauma-dinamika-elemente) is 25% en haar vorige telling tydens die voortoets was 47%. 'n Totaal van minder as 30% is die aanbevole gebied.

Al Romana se trauma-dinamika-totale het goed afgeneem. Haar houding teenoor volwassenes, wantroue en stigmatelling het afgeneem, maar dui steeds op 'n behoefte vir verbetering. Die navorser skryf die behoefte vir verbetering aan die volgende toe:

- Wantroue en houding teenoor volwassenes: Haar oom het haar seksueel misbruik, haar ouer nefie het haar aan dwelms voorgestel en na bewering verkrag, swak verhouding met Karel en mev. Buys, mev. Buys het nie meer kans gesien om Romana te versorg nie, weens die konflik tussen Romana en Karel.
- Stigma: Die familie wat haar verstoot en verwerp het nadat sy die seksuele misbruik onthul het.

Die belangrikste agente van sosialisering was nog altyd die gesin (Popenoe, Cunningham & Boulton, 1998:92). Sosialisering begin by die huis, waar kinders leer wie hulle is, wat hulle kan en moet verwag van die samelewing en wat die samelewing van hulle verwag. 'n Hegte binding of verhouding met ouers of ander versorger is noodsaaklik vir normale kinderontwikkeling (Mash & Wolfe, 2002:23).

Romana is uit haar moeder se sorg verwyder op 'n jong ouderdom, is deur haar pleegpa (ook haar oom) na bewering seksueel misbruik en hereniging met haar moeder het nie uitgewerk nie. Dit is daarom te verstane dat haar funksionering daardeur geaffekteer is. Sy is tans by 'n baie stabiele en ondersteunende gesin op privaatreëling en is positief daarop ingestel om 'n sukses van haar lewe te maak.

Figuur 9.10: KFI-HOËR – Trauma Dinamika

9.2.5.39 Integrasie van die kwalitatiewe en kwantitatiewe bevindings

Die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindings komplementeer mekaar aangesien beide daarop dui dat die implementering van die spelterapiëprogram Romana se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het. Voor terapeutiese dienslewering het mev. Buys die ondergetekende ingelig dat Romana stil was. Sy het vermoed Romana ervaar skuldgevoelens oor die seksuele misbruik, sy het gesteel nadat haar vriende haar uitgedaag het om dit te doen, haar ma het nie haar vriendekring goedgekeur nie, sy het nie betyds by die huis gekom nie, het haar naels gebyt en sy het vermoed Romana misbruik dwelms en haar skoolwerk was nie goed nie. Romana het tydens aanvang van terapeutiese dienslewering vinnig, aanhoudend en onduidelik gepraat, sy het haar hande gevryf en het min emosie getoon.

Ten tye van terminering het haar huidige versorger die navorser ingelig dat Romana se gesondheid goed is, dat sy nie meer so baie bewe nie, dat sy gehoorsaam is en gelukkig voorkom en dat sy goed oor die weg kom met mev. Grey se dogter. Volgens mev. Grey versorg Romana haarself fisies goed en sy het haar gedrag as uitsonderlik goed beskryf. Romana het ten tye van terminering tydens sessies nie so aanhoudend en onduidelik gepraat nie, sy het nie meer so baie bewe nie en het meer ontspanne

en gelukkig voorgekom. Sy het haar gevoelens uitgedruk en nie meer so emosieloos voorgekom nie. Sy het erken dat sy tydens aanvang van terapie dwelms misbruik het, maar nou glad nie meer dwelms gebruik nie.

Die navorser het drie maande na terminering 'n opvolg-onderhoud met Romana en mev. Grey gevoer ten einde die langtermynimpak van die program vas te stel. Almal was dit eens dat dit goed gaan met Romana en dat geen verdere dienste benodig word nie. Romana woon tans die kollege by en geniet dit. Die navorser handhaaf 'n oop-deur-beleid. Romana en die navorser het telefoniese kontak en die navorser sien sien haar af en toe ten einde belangstelling te toon.

Beide Romana se selfpersepsietelling en trauma-dinamika-telling het volgens die Kinderfunksioneringsinventaris-Hoërskoolresultate verbeter. Die afleiding kan daarom gemaak word dat die kwalitatiewe en die kwantitatiewe bevindinge mekaar komplimenter aangesien beide daarop dui dat die implementering van die spelterapieprogram Romana se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente verbeter het.

9.3 Samevatting

Die voortoets van een van die blanke respondente het daarop gedui dat haar selfpersepsie en trauma-dinamika haar positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed en haar funksionering is as oneffektief beskryf. Die ander vier blanke respondente se voortoets het daarop gedui dat hulle selfpersepsies en trauma-dinamika-elemente soms hulle positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed en hulle funksionering is tydens aanvang van terapeutiese dienslewering as fluktuierend beskryf.

Vier van die vyf blanke respondente se natoets het daarop gedui dat hierdie respondente se selfpersepsies en trauma-dinamika-elemente nie meer hulle positiewe funksioneringselemente, verhoudings en besluitnemingsvermoë negatief beïnvloed nie. Vier van die vyf blanke adolessente se funksionering is tydens terminering van terapeutiese dienslewering as effektief beskryf. Die vyfde respondent se natoets het

daarop gedui dat daar baie verbetering in haar selfpersepsie en trauma-dinamikatelling is, maar haar funksionering is nog as fluktuierend beskryf. Die navorser skryf dit daaraan toe dat sy ook blootgestel was aan baie huislike probleme, nie sekuriteit ten opsigte van huisvesting ervaar het nie, swak verhoudings met haar ma en ma se saamleefmaat het en tydens die natoets het haar hervereniging met haar ma misluk en het sy op privaatreëling by 'n ander gesin gaan bly.

Die gemiddeld van die vyf blanke respondente se selfpersepsietellings voor intervensie was 54% en na afloop van intervensie was die gemiddeld 27.4%. Die aanbevole gebied is 'n totaal van minder as 30%. Die gemiddeld van die vyf blanke respondente se trauma-dinamikatellings voor intervensie was 44.4% en na afloop van intervensie was die gemiddeld 25.2%. Die aanbevole gebied is 'n totaal van minder as 30%. Die gemiddeld van die vyf blanke respondente se selfpersepsie en trauma-dinamikatellings is dus onder die aanbevole gebied.

Al vyf die blanke respondente se selfpersepsietellings en trauma-dinamika-tellings het individueel ook verbetering getoon. Die kwalitatiewe inligting wat deur die navorser tydens sessies ingesamel is asook die inligting wat by die ouers en versorger(s) van die respondente ingesamel is, het ook op positiewe verbetering in die respondente se funksionering gedui. Die resultate dui dus daarop dat die implementering van die spelterapiëprogram die blanke respondente se selfpersepsie en trauma-dinamika-elemente positief bevorder het.

In hoofstuk tien word die ondersoek en navorsingsverslag saamgevat, en gevolgtrekkings en aanbevelings word gemaak.